ΤΕΥΧ· ΚΒ'. ΤΟΜ· Α'. 1853.

ΠΡΩΤΑΙ ΑΦΟΡΜΑΙ ΕΙΣ ΑΝΑΚΑΛΥΨΙΝ ΑΓΝΩΣΤΩΝ ΤΟΠΩΝ.

(Συνέχ. καὶ τέλος ἴδε Τεῦχος κά.)

Ἡ τράπεζα τοῦ μεγάλου μονάρχου δειπνοῦντος ἐξέχει τῶν ἄλλων κατὰ τὸ ὕψος. Κάθηται δὲ αὐτὸς μὲν ἔχων ἐστραμμένον τὸ πρόσωπον πρὸς μεσημβρίαν ἐκ δὲ τῶν συνδαιτυμόνων ἡ μὲν πρώτη τῶν γυναικῶν αὐτοῦ ἐκ δεξιῶν, οἱ δὲ υἱοὶ καὶ ἀνεψιοὶ καὶ λοιποὶ συγγενεῖς ἐξ ἀριστερῶν, ἄλλα τοσοῦτον κατωτέρω πάντες, ὥστε ἡ κεφαλὴ αὐτῶν φθάνει μόνον εἰς τοὺς πόδας τοῦ δυνάστου. Ἔξω δὲ τῆς αἰθούσης ταύτης δειπνοῦσιν ἐπέκεινα τῶν τεσσαράκοντα χιλιάδων ἄνθρωποι, μεταξὺ τῶν ὁποίων ὑπάρχουσι καὶ πολλοὶ ξένοι μακρόθεν μετὰ δώρων πλουσίων ἐρχόμενοι. Ἐν μέσῳ δὲ τοῦ ἑστιατορίου πλησίον τοῦ ἡγεμόνος κεῖται φιάλη χρυσῆ πλήρης οἴνου· κατὰ διάφορα δὲ ἄλλα μέρη τῆς τραπέζης ἵστανται ἕτεροι κρατῆρες χρυσοῖ περιέχοντες ὅσον οἶνον δύνανται νὰ πίωσιν ὀκτὼ τοὐλάχιστον ἄνθρωποι· ἐξ αὐτῶν δὲ ἕκαστος τῶν ὁμοδαίτων λαμβάνων χύνει τὸ ποτὸν εἰς χρυσῆν κύλικα. Ἀδύνατον εἰς τὸν μὴ ἰδόντα νὰ πιστεύσῃ τὸ πλῆθος τῶν χρυσῶν καὶ ἀργυρῶν σκευῶν, ὅσα περιέχει τὸ μεγαλοπρεπὲς ἐκεῖνο ἀνάκτορον. Οἱ προσφέροντες τὰ ἐδέσματα καὶ τὰ ποτὰ μεγιστᾶνες σκεπάζουσι διὰ λεπτοῦ ἐθονίου τὸ στόμα καὶ τοὺς ῥώθωνάς των διὰ νὰ μὴ μιάνῃ αὐτὰ ἡ πνοή των· ὅταν δὲ πίνῃ ὁ μέγας μονάρχης, παιανίζει μὲν ἅπασα ἡ μουσικὴ συνισταμένη ἐκ πολυαρίθμων ὀργάνων, ἅπαντες δὲ οἱ παρεστῶτες ὑποκλίνονται μέχρις ἐδάφους.

Κατὰ τὴν ἑορτὴν τῶν γενεθλίων του ὁ μέγας Χὰν περιβάλλεται στιλπνότατον μανδύαν χρυσήλατον, δώδεκα δὲ χιλιάδες (Κουεζιτάμ) ἐπιτελῶν ἐνδύονται καὶ αὐτοὶ ἀναλόγως περιεζωσμένοι χρυσοῦν κεστόν. Ἐκ τῶν ἱματίων δὲ τούτων ἀνηκόντων πάντων εἰς τὸν μέγαν Χὰν πολλὰ ὡς καταστερισμένα ὑπὸ μαργαριτῶν καὶ πολυτίμων λίθων ἔχουσι μεγίστην ἀξίαν, ὥστε οὐδεὶς ἄλλος ἐκ τῶν δυνατῶν τοῦ κόσμου ἐναμιλλᾶται κατὰ τοῦτο.

Διότι εἰς ἕκαστον τῶν εἰρημένων ἀξιωματικῶν ἔδωκε δεκατρεῖς τοιαύτας ἐσθῆτας διαφερούσας κατά τε τὸ χρῶμα καὶ τὴν πολυτέλειαν, προσέτι δὲ καὶ ζώνην καὶ πέδιλα ἐκ καλάμου ἐξειργασμένα τεχνικώτατα διὰ συρμάτων ἀργυρῶν. Οὕτω κεκοσμημένοι φαίνονται οἱ θαλαμηπόλοι οὗτοι ὡς αὐτόχρημα βασιλεῖς. Ὑπάρχει ἔπειτα κανονισμένον ὁποῖον ἐκ τῶν λαμπρῶν τούτων ἐνδυμάτων ἁρμόζει νὰ φέρωσι καθ' ἑκάστην ἑορτήν· αὐτὸς δὲ ὁ Χὰν ἔχει δεκατρεῖς τοιαύτας στολάς, ἀλλὰ πολὺ λαμπροτέρας.

Ἐκ τῶν ἑορτῶν ἐξέχει μάλιστα ἡ πρώτη τοῦ νέου

ἔτους συμπίπτουσα κατὰ τὸν Φεβρουάριον μῆνα. Τότε πάντες οἱ περιστοιχοῦντες τὸν μέγαν μονάρχην, ἢ σοφοὶ (μανδαρῖνοι;) φαίνονται λευχειμονοῦντες, καθὼς καὶ αὐτὸς ὁ ὑπέρτατος ἀρχηγός. Τότε προσφέρουσι πανταχόθεν πρὸς αὐτὸν παμπληθῆ δῶρα ἐκ χρυσοῦ καὶ ἀργύρου, μεταξὺ δὲ τῶν ἄλλων καὶ λευκοῦρῆ σάγια. Τότε ἐπέκεινα τῶν ἑκατὸν χιλιάδων λευκοὶ καὶ χρυσοφόλαροι ἵπποι διαβαίνουσιν ἔμπροσθέν του, καθὼς καὶ ἐλέφαντες ὡς πεντακισχίλιοι κεκαλυμμένοι ὡραῖα σάγη, βαστάζοντες δὲ ἐπὶ τῶν νώτων ἕκαστος ἀνὰ δύο εὐπρεπεστάτας κιβωτοὺς πλήρεις τῶν ἀργυρωμάτων καὶ φαλάρων του· καὶ καμηλοὶ δὲ ὁμοίως σκεπασμέναι καὶ φορτωμέναι διάφορα ἄλλα πράγματα ἀναγκαῖα εἰς τὴν μοναδικὴν ἐκείνην τελετὴν. Δυσκόλως δύναταί τις νὰ φανταση τὴν μεγαλοπρέπειαν τοιούτου θριάμβου. Ἔωθεν τῆς λαμπρᾶς καὶ ἱερᾶς ταύτης ἡμέρας, πρὶν παρατεθῶσιν αἱ τράπεζαι, πάντες οἱ ἐπιτελεῖς καὶ δοῦκες καὶ κόμητες καὶ βαρῶνοι καὶ ἱππόται καὶ ἀστρονόμοι καὶ ἰατροὶ καὶ θηρευταὶ (ἱεροκυνηγοί) καὶ διοικηταὶ τῶν ἐπαρχιῶν καὶ τοῦ στρατοῦ ἔρχονται μετὰ μεγίστης πομπῆς εἰς τὴν εὐρύχωρον αἴθουσαν τοῦ μονάρχου· ἀφοῦ δὲ πάντες σταθῶσι κατὰ τάξιν, ἐμφανιζόμενος εἰς τὸ μέσον ἔξοχός τις ἀρχιερεὺς λέγει μεγαλοφώνως· *ὑποκλίνατε καὶ λατρεύετε.* Ἅμα δὲ αὐτοῦ εἰπόντος ταῦτα, ἅπαντες κλίνουσι μέχρις ἐδάφους τὰς κεφαλὰς προσκυνοῦντες τὸν μονάρχην τετράκις· ἔπειτα ἔρχονται εἰς θυσιαστήριον λαμπρότατα εὐτρεπισμένον, φέρον δὲ τράπεζαν χρυσῆν, ὅπου φαίνεται γραμμένον τὸ ὄνομα τοῦ μονάρχου· ἐκτὸς δὲ ταύτης καὶ κομψότατον θυμιατήριον, διὰ τοῦ ὁποίου ἕκαστος εὐλαβῶς θυμιάσας τὴν τράπεζαν ἐπιστρέφει εἰς τὸν τόπον του.

Ἀναφέρονται ἔπειτα ὑπὸ τοῦ περιηγητοῦ καὶ ἄλλαι ἑορταί, ὅπου διατηροῦνται τῶν Ταρτάρων αἱ παραδόσεις. Τότε γίνονται μεγάλα κυνήγια τίγρεων καὶ λεοπαρδάλεων, καὶ λυγκῶν ἐξησκημένων εἰς τὴν ἄγραν τῶν μονιῶν καὶ κάπρων καὶ ὀνάγρων καὶ βονάσων ἢ ἐλάφων, δορκάδων καὶ τοιούτων ἄλλων· ἄλλαι δὲ θῆραι γίνονται διὰ κίρκων καὶ ἱεράκων καὶ πλήθους κυνῶν, ὥστε ἀριθμοῦνται πολλάκις δέκα καὶ εἴκοσιν ἐνίοτε χιλιάδες κυνηγῶν· ὁ δὲ μονάρχης φέρεται ἐπὶ τεσσάρων ἐλεφάντων, εἰς τὰ νῶτα τῶν ὁποίων στηρίζονται ὡραῖοι θάλαμοι ἐκ ξύλων κατεσκευασμένοι καὶ ἔσωθεν μὲν διὰ σαγίων χρυσηλάτων ἐστρωμένοι, ἔξωθεν δὲ διὰ δέρματος τίγρεων κατάσκεποι. Ὅταν δὲ φθάση εἰς τόπον τινὰ Κατσάρμονδον λεγόμενον εὑρίσκει ἐστηριγμένας τὰς σκηνὰς ἑαυτοῦ καὶ τῶν υἱῶν καὶ τῶν φίλων του· ἐκείνη δέ, ὅπου αὐτὸς δέχεται τοὺς αὐλικούς, ἔχει τοσαύτην ἔκτασιν, ὥστε χωρεῖ χιλίους ἱππεῖς, ἡ δὲ θύρα αὐτῆς βλέπει πρὸς μεσημβρίαν· ἄλλη δὲ σκηνὴ ἐστραμμένη πρὸς δυσμὰς ὑπάρχει προωρισμένη ὡς ἐνδιαίτημα ἰδιαίτερον τοῦ μονάρχου. Καθ' ἕκαστον θάλαμον τῶν σκηνῶν τούτων ὑψοῦνται τρεῖς στῆλαι ἐκ ξύλων ἀρωματικῶν γλαφυρώτατα ἐξειργασμέναι. Οὐδέ ποτε οὔτε ἄνεμος, οὔτε βροχὴ εἰσδύουσιν εἰς αὐτάς. Αἱ σκηναὶ αὗται ἐξωτερικῶς μὲν σκεπάζονται ὑπὸ δέρματος τίγρεων, ἐσωτερικῶς δὲ λευκοϊκτίδων καὶ σαρθερίων καὶ λαμπρῶν ὑφασμάτων φερόντων ῥαβδώσεις μέλανος, λευκοῦ καὶ χρυσοειδοῦς χρώματος· τέλος μεταξωτὰ σχοινία ἀσφαλίζουσιν αὐτὰς πανταχόθεν.

Ἀλλὰ κρίνομεν φορτικὸν καὶ κοπῶδες νὰ παρακολουθήσωμεν τὸν περιηγητὴν εἰς πάσας τὰς κυνηγετικὰς ταύτας καὶ πρὸς ψυγαγωγίαν γινομένας ἐστρατείας· ὅθεν ἐπανερχόμεθα εἰς τὸν τρόπον τῆς διοικήσεως τῶν πολιτικῶν πραγμάτων.

Δώδεκα μεγάλοι παραδυνάσται (Σέϊεν) ἐπαγρυπνοῦσιν εἰς τὴν κυβέρνησιν τῶν τριάκοντα πέντε ἐπαρχιῶν· οὗτοι διατρίβουσιν εἰς τὴν πόλιν Cambalu ἐντὸς λαμπροτάτου καὶ πολυτελοῦς παλατίου· εἰς αὐτοὺς ἀνήκει νὰ ἐκλέγωσι τοὺς κατὰ μέρος τῶν ἐπαρχιῶν διοικητάς, ὁ δὲ μονάρχης περιορίζεται εἰς τὴν ἔγκρισιν μόνον τῆς προτάσεώς των· αὐτοὶ ὁμοίως κινοῦσι κατὰ τὸ δοκοῦν τὰ στρατεύματα καὶ διατάττουσι πάντα τὰ καθήκοντά των.

Εἰς τὴν αὐτὴν πόλιν Cambalu κεῖται τὸ νομισματοκοπεῖον τοῦ μονάρχου, ὅπου ἐκτὸς τῶν ἄλλων κατασκευάζεται καὶ ἀλλόκοτόν τι εἶδος νομισμάτων, ἐκ τῶν κοινῶν συκαμίνων, παραλαμβανομένης ἐπιτηδείως τῆς μεταξὺ τοῦ ἐξωτερικοῦ φλοιοῦ καὶ τοῦ ξύλου τῶν στελέχων λεπτῆς λεπίδος, ἥτις χρησιμεύει ὡς χάρτης (χαρτονομισμάτων). Γίνονται δὲ νομίσματα ἐξ αὐτοῦ διαφόρου ἀξίας φέροντα πάντα τὴν σφραγίδα τοῦ μονάρχου. Διὰ τοιούτων χαρτίνων χρημάτων μισθοδοτοῦνται οἱ ὑπάλληλοι, ἐκτελοῦνται δὲ καὶ τὰ συναλλάγματα· διότι οὐδεὶς τολμᾷ νὰ τὰ ἀποποιηθῇ ἐπὶ ποινῇ θανάτου· ὥστε τοιουτοτρόπως ὁ μονάρχης ὑπερβαίνει πάντας τοὺς λοιποὺς ἡγεμόνας τῆς οἰκουμένης κατὰ τοὺς θησαυροὺς καὶ τὸν πλοῦτον. Διὰ τοῦτο δικαίως ὀνομάζεται Cublai Khan δηλ. μέγας κύριος, ἢ δεσπότης· ἔλαβε δὲ τὴν ἐξουσίαν ἀπὸ τοῦ 1256 μετὰ Χριστὸν διὰ τῆς ἀνδρίας ἐνταῦτῷ καὶ τῆς φρονήσεώς του, ἀντιπαλαίσας πρὸς πολλοὺς ἀδελφοὺς καὶ συγγενεῖς ἄλλους· βασιλεύει δὲ ἤδη τεσσαράκοντα δύο ἔτη μέχρι τοῦδε 1298 (1) ἔχων ἡλικίαν 85 ἐτῶν. Ἀφ' ὅτου ἀνηγορεύθη ἅπαξ μόνον ἐκυβέρνησε μόνος τὸν πολυάριθμον στρατόν του, δηλ. ὅτε ὥρμησε κατὰ τοῦ θείου του Ναγιὰν, καὶ αἰχμαλωτίσας αὐτὸν ἐφόνευσεν. Οὕτω κατεστάθη κύριος καὶ τεσσάρων ἄλλων νομῶν Ciorcia, Zanli, Barscol, Sichintingui.

Ἰδοὺ πῶς εἰκονογραφεῖ τὸν ἥρωά των τοῦτον ὁ Μάρκος Πόλος.

« Ὁ μέγας μονάρχης ἔχει μέτριον ἀνάστημα καὶ πάχος σώματος, πρόσωπον δὲ λευκὸν, ὅπου ἐπανθεῖ τὸ ῥόδινον χρῶμα· ὀφθαλμοὺς μέλανας καὶ μεγάλους, ῥῖνα δὲ εὔσχημον. »

Ὁ πρωτότοκος ἐκ τῶν τεσσάρων υἱῶν του λεγόμενος Chinchin θεωρεῖται ὡς ὁ ἐπίδοξος διάδοχος τῆς βασιλείας. Ἐκ δὲ τῶν αὐτοκρατορισσῶν ἑκάστη ἔχει ἰδιαιτέραν θεραπείαν συνισταμένην ἐκ τριακοσίων εὐειδεστάτων ἀμφιπόλων, ἐξ ὧν ἑκάστη ὑπηρετεῖται παρὰ πολλῶν ἄλλων. Ἐκτὸς ὅμως τῶν νομίμων αὐτοῦ γυναικῶν ὁ μονάρχης οὗτος ἔχει καὶ συχνὰς παλλακίδας, ἐξ ὧν ἀπέκτησεν εἰκοσιπέντε ἄλλους υἱούς, ἐκ δὲ τῶν νομίμων ἑπτὰ ἤδη βασιλεύουσι σοφῶς καὶ δικαίως εἰς μεγάλας ἐπαρχίας.

Περίεργον ἦτο νὰ ἀναφέρωμεν πῶς ὁ κραταιὸς οὗτος μονάρχης προθυμεῖται πάντοτε νὰ βοηθῇ καὶ νὰ ἐλεῇ τοὺς πάσχοντας ὑπηκόους του (κεφ. 193) καὶ πῶς ἀποταμιεύει τὸν σῖτον διὰ νὰ ἐπαρκῇ εἰς τὴν ἀνάγκην των. (κεφ. 104) ἀλλ' ὁ Μάρκος ὀλίγον ἐνδιατρίβων εἰς ταῦτα σπεύδει νὰ ὁδηγήσῃ ἔφιππος τὸν ἀναγνώστην ἀπὸ τῆς πόλεως Καμπαλοῦ εἰς τὴν Κάτε διὰ νὰ δείξῃ καὶ ταύτης τὰ λαμπρότατα θεάματα.

Σημειωτέον ὡς ἐν παρόδῳ πρῶτον πάντων ὅτι εἰς τὰς χώρας ἐκείνας ἐξορύσσεται καὶ πέτρα τις καιομένη ὡς ξύλον, διατηροῦσα μάλιστα τὸ πῦρ εἰς περισσότερον χρόνον· διότι ἂν ἀνάψῃς τοιαύτας πέτρας ἀφ' ἑσπέρας, εὑρίσκεις τὸ πῦρ ἕως τὸ πρωί, προτιμῶνται δὲ τοῦ ξύλου κατὰ τοῦτο καὶ ὡς εὐθηνότεραι.

Ὁ Μάρκος Πόλος δὲν εἶδε πιθανώτατα τὰ ἀνθρακωρυχεῖα τοῦ Λουγόδου (Leyden) ἀνορυττόμενα ἐκ τῶν μέσων ἤδη τοῦ ΙΒ. αἰῶνος.

Ὅτε ἐπέμφθη παρὰ τοῦ αὐτοκράτορος ἀπὸ τὴν Cambalu εἰς τεσσάρων μηνῶν ἀπόστασιν χάριν βασιλικῆς ὑπηρεσίας εὗρῆκε μέγαν ποταμὸν Πουλισσαγκίντου λεγόμενον καὶ ἐκβάλλοντα εἰς τὸν ὠκεανόν· γέφυραι ὑπερμεγέθεις ἐκ πέτρας ὑψούμεναι ἐπ' αὐτοῦ εὐκολύνουσι τὴν κοινωνίαν τῶν λαῶν· διότι τὸ ἀξιοθέατον τοῦτο μνημεῖον ἐκτείνεται εἰς τριακόσια βήματα, ἔχον πλάτος ὀκτὼ, ὥστε δέκα ἱππεῖς δύνανται νὰ καλπάζωσι κατὰ μέτωπον· στηρίζεται δὲ ὑπὸ εἰκοσιτεσσάρων ἀψίδων, ὅπου ἀλήθουσι καὶ εἰκοσιτέσσαρες μύλοι ἐκ μαύρου μαρμάρου· ἔνθεν δὲ καὶ ἔνθεν εὑρίσκεται τοῖχος ἐκ τῆς αὐτῆς ὕλης· Κίων μαρμάρου εἰς τὴν ἀρχὴν τῆς γεφύρας ἀνιστάμενος φέρει ἐπὶ τῆς κεφαλῆς μέγαν λέοντα ὁμοίως μαρμάρινον, ὑποκάτω δὲ τοῦ κίονος κεῖται ἕτερος λέων τεχνηέντως καὶ αὐτὸς λελαξευμένος . . . . ἀπὸ κίονος δὲ εἰς κίονα καθ' ὅλον τὸ μῆκος τῆς γεφύρας εὑρίσκονται μεγάλαι πλᾶκες μαρμάρου ὡς κρηπίδωμα διὰ νὰ μὴ κινδυνεύωσιν ἄνθρωποι καὶ ζῶα νὰ πίπτωσιν εἰς τὸν ποταμόν.

Ἀναχωρήσας ἐκ τῆς γεφύρας ταύτης ὁ ὁδοιπόρος καὶ πρὸς δυσμὰς ὡς τριάκοντα μίλια κατευθυνόμενος ἀπαντᾷ ξενοδοχεῖα περικαλλῆ καὶ ἀμπέλους καὶ σιτοφύτους πεδιάδας, ἔπειτα δὲ φθάνει εἰς τὴν περιφανῆ πόλιν Gogui, ὅπου πλήθουσι τῶν εἰδωλολατρῶν τὰ μοναστήρια, τεχνουργοῦνται δὲ θαυμάσια σαγία μεταξωτὰ καὶ χρυσοῦφαντα, καθὼς καὶ διάφορα ἔργα ἐκ σαγαλήνου ξύλου (1). Πέραν τῆς πόλεως ταύτης ὡς ἐν μίλιον διχάζεται ἡ δημόσιος ὁδὸς καὶ ἡ μὲν φέρει εἰς τὸ Κατέ, ἡ δὲ εἰς τὸ Changi, ἐν τῷ μεταξὺ δὲ ἀπαντῶνται πολλαὶ ἄλλαι πόλεις καὶ ξενοδοχεῖα καὶ φρούρια καὶ ἐμπορεῖα καὶ τεχνῶν ποικίλων ἐργαστήρια.

(1) *Ἀπέθανεν ἓν ἔτος μετὰ τὴν ἀναχώρησιν τοῦ Πόλου.*

(1) *Εὑρίσκεται εἰς τὴν Ἰνδίαν μέλαν, κόκκινον καὶ κίτρινον.*

Ὁρμώμενος ἐκ τοῦ Gogui εἰς δέκα περίπου ἡμερῶν δρόμον ἔρχεται ὁ περιηγητὴς εἰς τὸ βασίλειον Ταγκανφοῦ, ὅπου μόνον γίνεται οἶνος καὶ μεταφέρεται εἰς ἄλλους τόπους. Αὐτόθι εὑρίσκεται καὶ πλῆθος μεταξῆς· διότι πλήθει ὁ τόπος συκαμίνων, αἱ ὁποῖαι τρέφουσι τοὺς βόμβυκας. (1)

Ἑπτὰ ἡμέρας πρὸς δυσμὰς καὶ διὰ τερπνοτάτων πεδιάδων ὁδεύων φθάνει ὁ περιηγητὴς εἰς τὴν ἐμπορικωτάτην πόλιν Πιανφοῦ· δύο δὲ ἡμέρας ἐπέκεινα ἀπαντᾷ φρούριον, ἢ πύργον, ὅπου μεγάλη τις οἴθουσα καταγλαΐζεται ὑπὸ τεχνικωτάτων ζωγραφημάτων, κεῖνται δὲ ἀνηρτημέναι καὶ αἱ εἰκόνες πάντων τῶν βασιλέων ἐκείνης τῆς χώρας.

Μετὰ ταῦτα εἴκοσι μίλια μακρὰν εὑρίσκεται ποταμὸς ἄλλος Καραμοράν λεγόμενος ἀγεφύρωτος διὰ τὸ ὑπερβολικὸν πλάτος· εἰς τὰς ὄχθας αὐτοῦ ὑψοῦνται πολλαὶ πόλεις καὶ πύργοι, φύεται ἡ ζιγγίβερις καὶ γίνεται πολλὴ μέταξα· θαυμάζεται δὲ καὶ τὸ ἄπειρον πλῆθος τῶν περιπταμένων πτηνῶν.

Πέραν τοῦ ποταμοῦ τούτου δύο ἡμέρας πρὸς δύσιν ἀπαντᾶται ἄλλη πόλις Cacianfu καλουμένη, κατοικεῖται δὲ ὑπὸ εἰδωλολατρῶν βιομηχάνων, μάλιστα δὲ ὑφαντουργῶν.

Εἰς ὀκτὼ δὲ ἡμέρας πρὸς τὸ αὐτὸ τοῦ ὁρίζοντος μέρος εὑρίσκονται κατὰ σειρὰν καὶ ἄλλαι πόλεις, κῆποι τερπνότατοι καὶ πεδιάδες εὐθαλεῖς· ἀλλ' ἐκ τῶν παντοδαπῶν δένδρων πλήθει μάλιστα ἡ συκαμινέα· κατοικεῖται δὲ ἡ χώρα ὑπὸ εἰδωλολατρῶν. Ὕστερον ἔρχεται ἄλλη πόλις, Quengianfu πρωτεύουσα βασιλείου, ὅπου ἄρχει εἷς ἐκ τῶν υἱῶν τοῦ αὐτοκράτορος.

Ἐκ τῆς Quengianfu τρεῖς ἡμέρας πρὸς δύσιν ἐξακολουθοῦσιν πάλιν πόλεις καὶ φρούρια εἰς τὰς κοιλάδας, ἢ τὰ βουνά. Οἱ ἄνθρωποι ζῶσιν ἐκ τῆς γεωργικῆς καὶ κυνηγίας· διότι πλῆθος θηρίων ἀγρίων βόσκουσιν εἰς τὰ δάση.

Μετὰ ταῦτα ἐρχόμενοι εἰς τὴν πεδινὴν ἐπαρχίαν Achalecmangi βλέπομεν καθ' ὁδὸν καὶ πόλεις καὶ φρούρια καὶ κώμας· αὐτόθι φύονται καὶ ζιγγίβερις πολλὴ, καὶ ἄλλα δένδρα διάφορα· κάτοικοι καὶ ἐνταῦθα εἰδωλολάτραι. Περὶ τὰ τέλη ὁδοιπορίας βουνώδους εἴκοσι σχεδὸν ἡμερῶν εὑρίσκεται ἡ ἐπαρχία Σινδινφού. Διὰ τῆς ὁμωνύμου πρωτευούσης ῥέει ὁ Κιανσούης, μέγιστος καὶ ἰχθυωδέστατος ποταμός, ἔχων μῆκος ὡς ἥμισυ μίλιον, ἐκβάλλων δὲ εἰς τὸν ὠκεανὸν μετὰ ὀγδοήκοντα ἡμερῶν δρόμον. Πολλὰ πλοῖα ἀναπλέουσι καὶ καταπλέουσι τὸν γιγαντιαῖον τοῦτον ποταμόν, διότι δὲν διαφέρει σχεδὸν θαλάσσης. Καὶ ὅμως ἐντὸς τῆς πόλεως ὑπερβιβάζεται ὑπὸ τερατώδους γεφύρας ἐχούσης κατὰ μῆκος πλῆθος κιόνων ἐκ μαρμάρου, σκεπαζομένης δ' ἄνωθεν διὰ στέγης φερούσης διαφόρους ζωγραφίας, καὶ παντοίους ἄλλους καλλωπισμοὺς. Ἐκ-

(1) *Ἡ Κίνα θεωρεῖται ὡς πατρὶς τοῦ βόμβυκος· ἐκεῖθεν οἱ σπόροι τοῦ ἐντόμου τούτου μετηνέχθησαν εἰς τὴν Ἀνατολὴν ἐπὶ Ἰουστιανοῦ αὐτοκράτορος τῶν Ῥωμαίων.*

τὸς ὅμως τούτου ἐπὶ τῆς γεφύρας ταύτης εὑρίσκονται καὶ πολυάριθμοι οἰκίαι καὶ ἀποθῆκαι ἐμπορίας καὶ τεχνῶν ἐκ ξύλων, τὰ ὁποῖα συναρμοζόμενα τὴν πρωΐαν διαλύονται περὶ τὴν ἑσπέραν πάσης ἡμέρας. Αὐτόθι κεῖται προσέτι καὶ τὸ τελωνεῖον, ὅπου εἰς πράττεται ὁ ἐπιβαλλόμενος εἰς τὰς μεταφερομένας πραγματείας δασμὸς τῆς Κυβερνήσεως· κάτοικοι εἰδωλολάτραι. Ἀναχωρῶν αὐτόθεν εὑρίσκεις εἰς πέντε ἡμερῶν διάστημα καὶ ἄλλας πόλεις καὶ φρούρια σποράδην κείμενα εἴς τε τὰς κοιλάδας καὶ τὰς πεδιάδας· ἔπειτα ἕπεται ἐπαρχία τις ξηρὰ λεγομένη Tebet, τὴν ὁποίαν κατέφθειρεν ὁ Μαγγουχάν.

Θαυμάζει ἐνταῦθα ὁ ξένος βλέπων τῶν καλάμων τὸν ὄγκον ἐνταῦτῷ καὶ τὸ μῆκος· ἀλλ' ἐξίσταται πολὺ μᾶλλον ἀκούων καὶ τοῦτο, ὅτι εἰς τὴν χώραν ταύτην οὐδεὶς καταδέχεται νὰ νυμφευθῇ κόρην τινὰ ὡς γυναῖκα. Κάτοικοι εἰδωλολάτραι καὶ σκαιοὶ τοὺς τρόπους· ζῶσι δὲ ἐκ τῆς θήρας. Δὲν γνωρίζουσι νομίσματα· ἀλλ' ἀντ' αὐτῶν μεταχειρίζονται ἅλας καὶ ἐνδύονται πενιχρότατα. Πολλὰ βασίλεια καὶ φρούρια καὶ πολλαὶ πόλεις εὑρίσκονται εἰς αὐτὸν τὸν τόπον καθὼς καὶ λιμναι καὶ ὄρη, ὅπου συνάγεται πολὺς χρυσὸς διεσπαρμένος ὡς ψήγματα· φύονται δὲ αὐτόθι πολὺ κινναμωμον καὶ ἄλλα ἀρώματα ἄγνωστα ἀλλαχοῦ. Τὸ κοραλλιον ὅμω πωλεῖται βαρυτιμότατον, διότι χρησιμεύει ὡς ὅρμος τῶν γυναικῶν καὶ τῶν εἰδώλων. Οἱ ἀστρολόγοι καὶ μάγοι ἐκτελοῦσι πολλὰ τεράστια δυνάμει τοῦ διαβόλου. Ἀνήκει δὲ ἡ χώρα αὕτη εἰς τὸν μέγαν Χάν.

Πρὸς δυσμὰς κεῖται ἕτερος νομὸς Γκαϊνδοὺ λεγόμενος, κατοικούμενος δὲ καὶ αὐτὸς ὑπὸ εἰδωλολατρῶν, καὶ ὑποτελῶν εἰς τὸν μέγαν μονάρχην. Εἰς λίμνην τινὰ τῆς χώρας ταύτης ἀγριόνται ἀφθόνως μαργαρίται ἀλλὰ καὶ ὁ χρυσὸς ὑπάρχει ἄφθονος εἰς σχῆμα ἐλασμάτων μεγάλων, καθὼς ὁ σίδηρος, ζυγίζεται δὲ κατὰ σάκκους. Νόμισμα ὅμως κυρίως λεγόμενον δὲν γνωρίζουσιν οἱ κατοικοι· στεροῦνται δὲ προσέτι καὶ ἀμπέλου· ὅθεν κατασκευάζουσιν οἶνον ἐκ σίτου καὶ ὀρύζης ἀναμιγνύοντες καὶ διάφορα ἀρώματα, ἐκ τούτων τὸ καρυόφυλλον γεννᾶται πανταχοῦ τῆς χώρας· ὑπάρχει δὲ καὶ δένδρον ὡς δάφνη φέρον ἄνθη λευκὰ καὶ μικρά(1) ὁμοίως δὲ καὶ κιννάμωμον καὶ ζιγγίβερις κτλ ἐπικρατοῦσι δὲ τὰ αὐτὰ περὶ τὸν γάμον ἔθιμα, ὅσα ἀνωτέρω διηγήθημεν.

Δέκα ἡμέρας μακρὰν τῆς Γκαϊνδοὺ, ἐκτὸς τῶν μεταξὺ φρουρίων καὶ πόλεων, εὑρίσκεται καὶ ποταμὸς ἄλλος μέγας Brius λεγόμενος, ὅστις παρασύρει δαψιλῶς ψήγματα χρυσοῦ, ἐκβάλλει δὲ εἰς τὸν ὠκεανόν. Διαβάντες τὸν ποταμὸν τοῦτον ἐμβαίνομεν εἰς μεγάλην χώραν περιλαμβάνουσαν ἑπτὰ βασίλεια, κεῖται δὲ πρὸς δυσμὰς καὶ ἔχει εἰδωλολάτρας τοὺς κατοίκους της καὶ ὑποτελεῖ εἰς τὸν μέγαν Χὰν διοικουμένη παρ' ἑνὸς τῶν υἱῶν του. Ἡ μητρόπολις τῆς χώρας ταύτης Jaei κεῖται πέντε ἡμέρας μακράν. Ὁ λαὸς αὐτῆς βιομήχανος καὶ τεχνίτης διαιρεῖται εἰς πολλὰς θρησκείας, ἐπειδὴ εὑρίσκονται καὶ Μαωμετανοὶ καὶ εἰδωλολάτραι καὶ Νεστοριανοὶ χριστιανοί, τρώγουσιν ὠμὸν τὸ κρέας ἠρτυμένον μετὰ σκορόδου, ἔχουσι δὲ ὡς νόμισμα κογχύλια θαλάσσης (χοιρίνας).

Μακρὰν τῆς Jaei ὡς δεκα ἡμέρας εὑρίσκομεν τὴν ἐπαρχίαν Καραγιὰν, ἔχει δὲ ὡς πρωτεύουσαν ὁμώνυμον πόλιν. Οἱ κάτοικοι αὐτῆς ὑπάρχουσιν εἰδωλολάτραι καὶ κυβερνῶνται ὑπό τινος τῶν υἱῶν τοῦ μεγάλου αὐτοκράτορος· ὁ χρυσὸς πλήθει αὐτόθι κατά τε τοὺς ποταμοὺς καὶ τὰ ὄρη. Εὑρίσκονται δὲ καὶ ὄρεις τερατώδεις μακροὶ μὲν δέκα παλάμας, ἔχοντες δὲ μακρὰ σκέλη πλησίον τῆς κεφαλῆς, ἕνα ὄνυχα ὡς ἱέρακος, ἢ λέοντος καὶ στόμα ἱκανὸν νὰ καταβροχθήσῃ διὰ μιᾶς ὁλόκληρον ἄνθρωπον. Διαγράψας τοιουτοτρόπως τὸν κροκόδειλον ἐξακολουθεῖ ὁ περιηγητὴς τὸν δρόμον του, ὅθεν λέγει ὅτι εἰς διάστημα πέντε ἡμερῶν πρὸς δύσιν κεῖται ἐπαρχία Ardadan καλουμένη, ἔχει δὲ κατοίκους εἰδωλολάτρας ἐκδότους εἰς τὴν μαγείαν, ἡ δὲ πρωτεύουσα λέγεται Nocian. Διὰ τριῶν κεφαλαίων ἔπειτα ἐξιστορεῖται ἡ καθυπόταξις τῶν βασιλείων τοῦ Mien καὶ Bengale εἰς τὸν μέγαν αὐτοκράτορα. Ὁ βασιλεὺς αὐτῶν εἶχε 2000 ἐλέφαντας μεγάλους, ἐπ' αὐτῶν δὲ ἀνήγειρε ξύλινον φρούριον ὅθεν ἐπολέμουν δώδεκα ἄνθρωποι . . .

Ἀναχωρῶν ἐκ τῆς Ἀρδαδὰν ὁ περιηγητὴς καταβαίνει ἀδιακόπως ἐπὶ δύο σχεδὸν ἡμέρας καὶ ἐπέκεινα· τότε ἀπαντᾷ πρὸς νότον καὶ κατὰ τὰ μεθόρια τῆς Ἰνδίας ἄλλον νομὸν λεγόμενον Μιὲν, χώραν κατ' ἐξοχὴν δασώδη, πλήρη μονοκέρων, ἐλεφάντων καὶ ἄλλων θηρίων ἀγρίων, ἔρημον ὅμως παντελῶς ἀνθρώπων.

Μετὰ δώδεκα δὲ ἡμέρας φαίνεται ἡ Μιὲν, πόλις μεγάλη καὶ ἔνδοξος καθέδρα τοῦ βασιλείου, ἔχει κατοίκους εἰδωλολάτρας ὑποτελοῦντας καὶ αὐτοὺς εἰς τὸν μέγαν μονάρχην. Αὐτόθι φύονται πολὺ βαμβάκιον, τὰ ἀρώματα ἄκορον καὶ ζιγγίβερις καὶ σακχαροκάλαμος. Αὐτόθεν διασκορπίζονται εἰς τοὺς ἄλλους τόπους οἱ περιστοιχοῦντες τοὺς δυνάστας εὐνοῦχοι, πωλοῦνται δὲ καὶ μεταφέρονται ὡς τὰ λοιπὰ ἀνδράποδα χάριν ἐμπορίας.

Ἄλλη ἐπαρχία πρὸς ἀνατολὰς ἡ Cangigu ἔχει βασιλέα, κατοικεῖται ὑπὸ εἰδωλολατρῶν λαλούντων ἰδίαν γλῶσσαν, καθὼς καὶ οἱ πλεῖστοι τῶν ἀνωτέρω, ὑποτελούντων δὲ ὁμοίως εἰς τὸν μέγαν αὐτοκράτορα. Ὁ εἰρημένος βασιλεὺς ἔχει τριακοσίας παλλακίδας· ὁ χρυσὸς καὶ τὰ ἀρώματα εὑρίσκονται καὶ αὐτόθι δαψιλῶς. Ἄνδρες καὶ γυναῖκες καταστίζονται καὶ ζωγραφοῦνται καθ' ὅλον τὸ σῶμα χάριν κομψότητος.

Ἄλλη ἐπαρχία, ἡ Ἀμοὺ, κειμένη πρὸς ἀνατολὰς κατοικεῖται ὑπὸ εἰδωλολατρῶν· ὑπακούει δὲ ὡσαύτως εἰς τὸν μέγαν Χάν. Αἱ κυρίαι αὐτόθι καὶ οἱ κύριοι φέρουσι ψέλλια χρυσᾶ καὶ ἀργυρᾶ περί τε τὰς κνήμας καὶ τοὺς βραχίονας. Τὰ πρὸς ζωὴν ἐπιτήδεια ὑπάρχουσιν ἄφθονα. Ἀπὸ τῆς Ἀμοὺ ὡς τὴν Cangigu ὁ δρόμος ἐκτείνεται δεκαπέντε ἡμέρας, ἀπὸ δὲ τῆς Cangigu ὡς τὸ Bengale τριάκοντα· ἡ δὲ Τολεμὰν κειμένη πρὸς ἀνατολας τῆς Ἀμοὺ ἔχει κατοίκους εἰδωλολάτρας (ὡραιοτάτους ἀνθρώπους μελαγχρινοὺς) καὶ γλῶσσαν ἰδίαν.

(1) *Αὐτὰ φέρονται εἰς τὸ ἐμπόριον ὡς κάλυκες, ἐτε μπουμπούκια λεγόμενα γαρούφαλα.*

Δώδεκα ἡμέρας μακρὰν τοῦ Τολομὰν εὑρίσκονται πόλεις καὶ φρούρια εἰς τὰς ὄχθας τινὸς ποταμοῦ. Μεταξὺ δ' αὐτῶν διαπρέπει μάλιστα ἡ Sinugul, κατοικουμένη ὑπὸ εἰδωλολατρῶν καὶ ὑποτελὴς τοῦ μεγάλου Χάν. Αὐτόθι κατασκευάζεται σαγίον λεπτότατον καὶ ὡραῖον ἐκ φλοιοῦ τινος δένδρου, χρησιμεῦον εἰς θερινὴν ἐνδυμασίαν. Οἱ λέοντες καὶ αἱ τίγρεις πλήθουσι τοσοῦτον, ὥστε οὐδεὶς τολμᾷ νὰ κοιμηθῇ ἔξω τῆς οἰκίας του.

Αὐτόθεν ἔρχεταί τις μετὰ πολλῶν ἡμερῶν ὁδοιπορίαν εἰς τὴν πόλιν Σινδιφοὺ, ἔπειτα δὲ εἰς τὴν Guingui. Μετὰ δὲ τέσσαρας ἡμέρας πρὸς νότον εἰς τὴν Cacianfu, καὶ μετὰ τρεῖς ἄλλας εἰς τὸν Cianglu πόλιν διάσημον τοῦ Calici διὰ τὰς ἁλυκάς της μάλιστα, μετὰ δὲ πέντε ἄλλας εἰς τὴν Cinagli, ὅθεν διέρχεται πλατύτατος ποταμὸς, ὅπου κατάγονται πολλὰ πλοῖα μετακομίζοντα διαφόρους πραγματείας, οἷον ἀρώματα, μέταξαν κτλ.

Ἡ Κινδινφοὺ ἐξέχει κατὰ τὸν πλοῦτον καὶ τὴν βιομηχανίαν αὐτῆς τῆς χώρας· τρεῖς δὲ ἡμέρας πρὸς νότον εὑρίσκεται ἡ Singuimalu, κέντρον τεχνῶν καὶ ἐμπορείου. Ὁ αὐτόθεν διερχόμενος ποταμὸς διῃρέθη εἰς δύο διώρυγας ὑπὸ τῶν κατοίκων· ἐξ αὐτῶν δὲ ὁ μὲν φέρεται πρὸς ἀνατολὰς, ὁ δὲ πρὸς δυσμὰς χρησιμεύοντες εἰς τὴν μετακομιδὴν τῶν πραγματειῶν.

Ὀκτὼ ἡμέρας μακρὰν πρὸς νότον ἀπαντῶνται πάλιν πόλεις καὶ φρούρια, μεταξὺ δ' αὐτῶν ἡ Pingui ἐμπορικωτάτη καὶ βιομήχανος διὰ τὸ πλῆθος τῆς μεταξης. Δύο δὲ ἡμέρας πρὸς νότον διέρχεται ὁ ὁδοιπόρος καταφύτους καὶ παμφόρους τόπους, καὶ δάση, ὅπου πλήθει τὸ κυνήγιον, καὶ τῶν πτηνῶν τὸ γένος· ἔπειτα δὲ τὴν πόλιν Cingui. Τρεῖς δὲ ἡμέρας πρὸς νότον εὑρίσκει πεδιάδας καὶ ἀγροικίας καὶ τελευταῖον τὸν πλατύτατον ὡς ἓν μίλιον καὶ ναυσίπορον ποταμὸν Καραμοράν, ὅπου εὑρίσκονται ὡς 15000 πλοῖα τοῦ μεγάλου Χὰν διὰ νὰ μεταφέρωσι τὰ στρατεύματά του. Διαβὰς δὲ τὸν ποταμὸν τοῦτον μεταβαίνεις εἰς τὴν ἐπαρχίαν Mangi.

Τὴν χώραν ταύτην ἐπόρθησεν ὁ μέγας Χὰν ἀρξάμενος ἀπὸ τοῦ 1268 μέχρι τῆς ἐποχῆς, ὅτε διέτριβεν ὁ Μάρκος εἰς τὴν αὐλήν του. Οὐδεμία πόλις ὑπάρχει αὐτόθι μὴ περικυκλουμένη ὑπὸ τάφρου σχεδὸν πλατείας, ὡς τόξου βολὴν, καὶ ὅπου τὸ ὕδωρ λιμνάζει εἰς πολὺ βάθος. Οὕτως ἔχουσα οὐδέποτε βιβαίως ἐκυριεύετο, ἂν εἶχεν ἀνδρείους τοὺς πολεμιστὰς καὶ προμάχους της. Ὁ μέγας μονάρχης ἐπῆλθε μετὰ μεγάλων δυνάμεων, ὁ δὲ βασιλεὺς τῆς χώρας ἔφυγε πρὸς τὸν ὠκεανόν. Μόνη ἡ βασίλισσα ἐτόλμησε τότε νὰ ἀντισταθῇ, ἀλλὰ τέλος ἠναγκάσθη νὰ ὑποχωρήσῃ εἰς τὴν βίαν, ἀφ' οὗ μάλιστα ἔμαθε τοῦ πολιορκητοῦ τὸ ὄνομα. Σπουδαία κατ' ἐξοχὴν καὶ λόγου τῷ ὄντι ἀξία ἐχρημάτισεν, εἴπερ τις ἄλλη, ἡ κατάκτησις αὕτη· ἐπειδὴ οὐδὲν βασίλειον ἄλλο ἐδύνατο νὰ συγκριθῇ πρὸς τοῦτο· ὁ ἀρχηγὸς αὐτοῦ ὑπερέβαινε πάντας τοὺς λοιποὺς κατὰ τὸν πλοῦτον, ἀνέτρεφεν ἐκ τοῦ ταμείου του κατ' ἔτος ὑπὲρ τὰ εἰκοσακισχίλια παιδία τῶν ὑπηκόων του· διότι αἱ πτωχαὶ γυναῖκες τῶν ἐπαρχιῶν αὐτῶν συνειθίζουσι νὰ ἐκθέτωσι τὰ βρέφη των ἅμα γεννηθῶσιν· ὅθεν ὁ βασιλεὺς αὐτὸς ἐγίνετο τότε κοινὸς πατὴρ ἀναλαμβάνων τὴν πρόνοιαν τῆς διατηρήσεώς των. Διεῖπε δὲ καὶ κατὰ τὰ ἄλλα τὸν λαὸν τοσοῦτον δικαίως, ὥστε οὐδεὶς ἐτόλμα νὰ κακοποιήσῃ, ἢ ὁπωσδήποτε βλάψῃ τὸν ἄλλον, αἱ δὲ οἰκίαι ἔμενον ἀνοικταὶ δι' ὅλης νυκτὸς, καὶ ἀφόβως πᾶς τις ἐδύνατο κατὰ πάντα καιρὸν νὰ περιπατήσῃ καθ' ὅλην τὴν χώραν.

Εὐτυχεῖς οἱ λαοὶ, οἵτινες διοικοῦνται ὑπὸ τοιούτων ἡγεμόνων! ἀλλὰ μακάριοι καὶ αὐτοὶ οὗτοι· διότι ἡ εὐημερία καὶ ἀσφάλεια τῶν ὑπηκόων των πολλαπλασιάζει τὴν ἰδίαν αὐτῶν εὐζωΐαν, καὶ ἐφ' ὅσον μὲν ὑπάρχουσιν εἰς τὸν ἐπίκηρον τοῦτον κόσμον αἰσθάνονται ἐνδύμυχον τὴν γλυκυθυμίαν τῆς συνειδήσεως τῶν ἀγαθῶν πράξεων, μετὰ θάνατον δὲ τὰ ὀνόματά των εὐλογοῦνται παρὰ τῶν λαῶν, ἡ δὲ μνήμη των διαμένει ἀειθαλὴς καὶ ἔνδοξος εἰς τὴν ἱστορίαν.

Διατὶ ὁ Κούβλε Χὰν ἐγύμνωσε τοιοῦτον ἀγαθὸν βασιλέα; Ποίους εἶχεν εἰς τοῦτο λόγους; Πόθεν ἐκινήθη εἰς τοιαύτην ἀδικίαν; Ὁ Μάρκος Πόλος οὐδὲν περὶ τούτων ἀναφέρει . . λέγει δὲ μόνον ὅτι κατὰ διαταγήν του ἡ νικηθεῖσα δυστυχὴς βασίλισσα ἐτιμήθη καὶ ἐθεραπεύθη ὡς ἡγεμονίς . . . Αὐτὸς δὲ ἐξακολουθεῖ πάλιν κατὰ τὸ σύνηθες νὰ διατρέχῃ τὸ ἐκπορθηθὲν βασίλειον· εἰσάγει δὲ καὶ τὸν ἀναγνώστην αὐτόθι διὰ τῆς πόλεως Κοϊγάγγη.

Ἐξερχόμενος ταύτης ὁ περιηγητὴς ὁδοιπορεῖ πρὸς νότον μίαν ἡμέραν δι' ὁδοῦ λιθοστρώτου καταβρεχομένης ὑπὸ παμπόλλων ὑδάτων ἔνθεν καὶ ἔνθεν. Δι' αὐτῆς μόνης δύναται νὰ εἰσχωρήσῃ εἰς τὴν ἐπαρχίαν· ἔπειτα φθάνει εἰς διάσημον καὶ ὡραίαν πόλιν τὴν Παγκὶν κατοικουμένην ὑπὸ εἰδωλολατρῶν, οἵτινες ζῶσιν ἐκ τῶν τεχνῶν καὶ τῆς ἐμπορίας, ἐργάζονται δὲ μάλιστα ἀφθόνως τὴν μέταξαν, καὶ κατασκευάζουσιν ἐξ αὐτῆς πλῆθος ὑφάσματα καὶ χρυσόπαστα· πορίζονται ἀφθονώτατα τὰ πρὸς εὐζωΐαν ἐπιτήδεια, ἀνταλλάττουσι δὲ χάρτινα νομίσματα.

Ἐπὶ μιᾶς ἡμέρας ὁδὸν εὑρίσκομεν ἄλλην πόλιν εὐδαίμονα καὶ αὐτὴν, τὴν Καϊοὺ, ἐπειδὴ δι' ὀλίγων λεπτῶν ἀγοράζει τις τρεῖς φασιανοὺς λιπαρωτάτους.

Ἐκεῖθεν δὲ διερχόμενοι πύργους καὶ ἀγροικίας καὶ καταφύτους πεδιάδας καταντῶμεν εἰς ἄλλην πόλιν τὴν Τιγγὶ ἐξ εὐωνύμων καὶ πρὸς ἀνατολὰς τοῦ ὠκεανοῦ· αὐτόθεν ἔρχεται καὶ διασκορπίζεται εἰς πάσας τὰς ἐπαρχίας ταύτας τὸ ἅλας.

Ἄλλη δὲ πόλις πάλιν ἀκολουθεῖ λεγομένη Τουίγγι, πολυάνθρωπος καὶ αὐτὴ καὶ πλουσια καὶ δι' ἄλλα προϊόντα, μάλιστα δὲ τοῦ ἅλατος τὴν ἐξαγωγὴν, ἥτις ἐπιφέρει καὶ εἰς τὸ βασιλικὸν ταμεῖον μεγάλην πρόσοδον.

Πρὸς νότον τοῦ Τίγγι ἀπαντῶμεν πύργους καὶ κώμας πολυαρίθμους ἕως οὗ φθάσωμεν εἰς τὴν μεγάλην καὶ εὐδαίμονα πόλιν Γιάγγ, τὴν ὁποίαν διοικεῖ εἷς ἐκ τῶν δώδεκα σοφῶν, εἴτε παραδυναστῶν τοῦ μεγάλου Χὰν, ἐκυβέρνησε δὲ καὶ αὐτὸς ἡμῶν ὁ περιηγητὴς Μάρκος Πόλος. Αὐτόθι κατασκευάζονται μάλιστα λέπαν

δνα καὶ φάλαρα πολύτιμα καθὼς καὶ λαμπρότατα ὅπλα.

Ἡ δὲ ἐπαρχία Ναγκὶν κειμένη πρὸς δυσμὰς τῆς Μάγγι φημίζεται κατὰ τὸν ἐμπορικὸν πλοῦτον, ὅθεν ἀφθόνους πέμπει δασμοὺς εἰς τὸ αὐτοκρατορικὸν γαζοφυλακεῖον. Ἀλλὰ καὶ ἡ Σαγιανφοὺ διαπρέπει κατὰ τας τέχνας καὶ τὴν δόξαν· εἰς αὐτῆς μάλιστα τὴν ἅλωσιν συνήργηαν πολὺ οἱ Πόλοι, Νικόλαος, Ματθαῖος καὶ Μάρκος διὰ τῆς περὶ τὰς πολεμικὰς μηχανὰς ἐμπειρίας των.

Διευθυνόμενος ἐκ τοῦ Γιάγγη πρὸς μεσημβρίαν εἰς ἀπόστασιν δεκαπέντε μιλλίων εὑρίσκεις τὴν πόλιν Σαγγὶ μετρίαν μὲν κατὰ τὸ μέγεθος, ἀλλ' ἐμπορικὴν καὶ ναυτικήν, διότι κεῖται εἰς τὰς ὄχθας τοῦ μεγίστου ἴσως τῶν ποταμῶν τῆς γῆς τοῦ Quian ὡς ἔχοντος ἑνιαχοῦ δέκα μιλίων πλάτος, ἀλλοῦ δὲ ἓξ καὶ τεσσάρων, μῆκος δὲ ὡς ἑκατὸν ἡμερῶν. Διὰ τοῦ ποταμοῦ τούτου διερχομένου πολλὰς (16) ἐπαρχίας καὶ (200) πόλεις γίνεται πλειοτέρα ἐμπορικὴ ναυτιλία παρὸ εἰς τὴν χριστιανικὴν Εὐρώπην διὰ τῶν πρώτων ποταμῶν καὶ αὐτῆς τῆς θαλάσσης· ἐπειδὴ ὁ περιηγητὴς εἶδεν αὐτόθι ὡς πέντε χιλιάδας πλοίων ἐχόντων ἕνα ἱστόν, ἀλλὰ χωρούντων 4000—120090 κεντηνάρια βάρους. Συμπεραίνεις δὲ πόσον πλειότερον ναυτικὸν ἔχουσιν ἄλλαι πόλεις μεγαλήτεραι τοῦ Σαγγί.

Ἡ Caigui, μικρὰ πολίχνη, κεῖται παρὰ τὸν ποταμὸν τοῦτον, εὐθηνεῖ δε κατα τὸν σῖτον καὶ τὴν ὄρυζαν, τὰ ὁποῖα μετακομίζονται διὰ διωρύγων τοῦ ποταμοῦ καὶ λιμνῶν μέχρι τῆς Cambalu αὐτῆς εἰς τὴν πόλιν τοῦ μεγάλου αὐτοκράτορος· ἀλλ' ἡ κοινωνία αὕτη τῆς Μάγγι μετὰ τῆς μοναρχικῆς καθέδρας γίνεται ὁμοίως καὶ διὰ τῆς κατὰ ξηρὰν ὁδοῦ, ἥτις ἐκτείνεται παράλληλος τῶν διωρύγων.

Ἐν μέσῳ τοῦ ποταμοῦ τούτου καὶ ἀπέναντι τῆς εἰρημένης πόλεως ὑπάρχει νῆσος βραχώδης περιέχουσα μοναστήριον εἰδωλολατρῶν (ὡς ἀρχιεπισκοπεῖον ἄλλων) ὅπου ζῶσιν ὡς 200 μοναχοί, πλήθουσι δὲ τὰ εἴδωλα.

Εἰς τὴν Cinghianfu εὑρίσκονται δύο ἐκκλησίαι Νεστοριανῶν χριστιανῶν, τὰς ὁποίας ἀνήγειρε κατὰ τὸ 1278 ἀπὸ Χριστοῦ Νεστοριανός τις διοικητὴς διωρισμένος παρὰ τοῦ μεγάλου αὐτοκράτορος.

Τρεῖς ἡμέρας μακρὰν τῆς πόλεως ταύτης πρὸς μεσημβρίαν εὑρίσκεται ἡ Cinghingui, πόλις λαμπρὰ, ὅπου ὅμως ὁ Μάρκος δὲν ἐνδιατρίβει παρ' ὅσον ἐχρειάζετο διὰ νὰ διηγηθῇ ἐπανάστασίν τινα τότε συμβᾶσαν καὶ τὸν ἐξ αὐτῆς γενόμενον φόνον.

Ἡ Τίγγι, ἄλλη πόλις πολυανθρωποτάτη καὶ πλουσία, ἔχει τεσσαράκοντα μιλίων περίμετρον· ἂν οἱ κάτοικοί της ἦσαν ἀνδρεῖοι καὶ μάχιμοι, ἐδύναντο νὰ κατακτήσωσι πάσας τὰς λοιπὰς χώρας· ἀλλὰ καταγίνονται εἰς τὰ γράμματα, τὴν φιλοσοφίαν, τὰς τέχνας καὶ τὸ ἐμπόριον. Εἰς τὴν πόλιν ταύτην εὑρίσκεις ὡς 6000 γεφύρας ἐκ λίθου, ὑποκάτω τῶν ὁποίων διαβαίνουσιν εὐκόλως ἓν καὶ δύο πλοῖα· ἐκεῖ δὶ ὀλίγων λεπτῶν ἀγοράζεις τεσσαράκοντα λίτρας ἀρίστης ζιγγιβέρεως.

Ἄλλη πόλις ἀπέχουσα ἡμέρας δρόμον λέγεται Βούγκη, κατόπιν δὲ αὐτῆς ἕπεται ἄλλη ὁμοίως διάσημος ἡ Βουγίν.

Ἀναχωροῦντες ἐκ τῆς Κιαγγαν διαβαίνομεν διὰ πολλῶν πόλεων καὶ πύργων ἕως οὗ φθάσωμεν εἰς τὴν περιώνυμον Quinsai δηλ. τὴν Οὐρανόπολιν καθ' ἡμᾶς ὡς πρωτεύουσαν πασῶν τῶν κατὰ τὴν οἰκουμένην ἅπασαν.

Πρὶν ἡ βασίλισσα τοῦ Mangi παραδώσῃ τὴν πόλιν ταύτην εἰς τὸν πορθητὴν αὐτοκράτορα ἔπεμψε πρὸς αὐτὸν διαγραφὴν τῶν περιεχομένων μνημείων, ἐλπίζουσα δὶ αὐτῆς νὰ τὸν δυσωπήσῃ καὶ νὰ τὸν ἀποτρέψῃ τοῦ νὰ τὴν βλάψῃ. Τὴν διήγησιν ταύτην εὑρῆκα ἀκριβεστάτην αὐτὸς ἐγὼ ἐξ αὐτοψίας τῶν ἀναφερομένων πραγμάτων, λέγει ὁ Μάρκος Πόλος. Ἡ περιφανὴς αὕτη πόλις ἔχει 100 μίλια περίμετρον, 12000 γεφύρας μεγάλας ἐκ πετρῶν, ὑποκάτω τῶν ὁποίων διέρχεται πλοῖον, περιβρέχεται δὲ πανταχόθεν ὑπὸ τῶν ὑδάτων ὡς νῆσος. Ἦτο τὸ κέντρον τῶν τεχνῶν, τῶν ὁποίων ἑκάστη εἶχε συστημένην συντεχνίαν ἰδιαιτέραν, ἡ δὲ συντεχνία περιελάμβανε 12000 οἰκίας, εἰς ἑκάστην δὲ τούτων ἦσαν ποῦ μὲν 10, ποῦ δὲ 15, ἀλλοῦ δὲ 30 καὶ 40 τεχνῖται ἐργαζόμενοι κατὰ τὴν ὁδηγίαν καὶ τὰς παραγγελίας τοῦ πρωτοτεχνίτου· ὑπάρχει δὲ αὐτόθι τόσος ἐμπορικὸς πλοῦτος, ὥστε δυσκόλως εὑρίσκεται ἡ ἀλήθεια. Οἱ μεγάλοι καὶ δυνατοὶ μένουσι διὰ παντὸς ἐν πλήρει ἀργίᾳ ἄνδρες τε καὶ γυναῖκες. Κατὰ τοὺς ἐπιχωρίους νόμους ἕκαστος ὀφείλει νὰ ἐξασκῇ τὸ ἐπιτήδευμα τῶν προγόνων του, καὶ ἂν ἔχῃ δὲ μυριάδας χρημάτων, τῷ ἀπαγορεύεται αὐστηρῶς νὰ παρεκτραπῇ ἐκ τοῦ πατρικοῦ ἐπαγγέλματος.

Πρὸς νότον ὑπάρχει λίμνη ἔχουσα τοὐλάχιστον τριάκοντα μιλίων περίμετρον, πέριξ δὲ αὐτῆς ἀναφαίνονται πλῆθος παλατίων καὶ λαμπροτάτων οἰκιῶν, καθὼς καὶ μοναστικὰ καταγώγια παλαιὰ καὶ εἰδωλεῖα. Ἐν μέσῳ δὲ τῆς λίμνης εὑρίσκονται δύο νῆσοι, εἰς ἑκάστην τῶν ὁποίων ὑπάρχει ἀνάκτορον πολυτελέστατον· ἀλλὰ καὶ κατὰ τὴν λοιπὴν πόλιν πλήθουσιν αἱ κομψαὶ οἰκίαι. Θαυμάζεται δὲ μεταξὺ τῶν ἄλλων καὶ ὁ ἐκ πέτρας μέγας πύργος, ἄσυλον δημόσιον, ὅπου οἱ κάτοικοι φέρουσι τὰ ἔπιπλα καὶ σκεύη των, ὅταν κινδυνεύωσι νὰ ἀποτεφρωθῶσιν ἐκ τῆς πυρκαϊᾶς αἱ οἰκίαι των ὡς κατεσκευασμέναι πολλαὶ ἐκ ξύλων μόνον. Δέκα ἄνθρωποι ἐποπτεύουσι νυκτὸς καὶ ἡμέρας ἑκάστην τῶν δεκακισχιλίων γεφυρῶν τῆς πόλεως. Πολυάριθμος στρατιωτικὴ φρουρὰ κατέχει αὐτὴν ὡς λόγου ἀξίαν καὶ ἀποφέρουσαν μεγάλας προσόδους εἰς τὸ ταμεῖον. Ἅπασαι αἱ ῥύμαι φαίνονται πετρόκτιστοι, ἢ ἐστρωμέναι διὰ πλίνθων ὀπτῶν, καθὼς καὶ αἱ ὁδοὶ ἐν γένει τοῦ Mangi, ὥστε περιπατεῖ ὁ ὁδοιπόρος εὐκόλως εἴτε ἵππος, εἴτε πεζὸς τύχῃ. Εὑρίσκονται εἰς τὴν πόλιν ὡς τέσσαρες χιλιάδες λουτρῶν, ὅπου συχνάζουσιν οἱ ἄνθρωποι πολλάκις τοῦ μηνὸς, ὡς ζῶντες ἀνέτως καὶ φιλοκάλως.

Ὁ ὠκεανὸς ἀπέχει εἰκοσιπέντε μίλια τῆς πόλεως ταύτης μεταξὺ ἀνατολῶν καὶ ἄρκτου· ἐκεῖ δὲ κεῖται ἄλλη πόλις Ganfu εὐλίμενος καὶ ἐμπορικωτάτη, ὡς ἐπίνειον τῆς Ἰνδίας· ἐκβάλλει δὲ εἰς τὸν ὠκεανὸν καὶ ναυσίπορος ποταμὸς μέγας ῥέων διὰ μέσου τῆς πόλεως.

Αὐτόθι ἑδρεύει εἷς ἐκ τῶν ἐννέα βασιλέων τῆς μεγάλης χώρας Mangi διοικῶν ἐπέκεινα τῶν 140 πόλεων, ἅπασα δὲ ἡ χώρα Mangi περιλαμβάνει βεβαίως 1200 πόλεις, εἰς ἑκάστην δὲ τούτων σταθμεύει φρουρὰ τοῦ μεγάλου αὐτοκράτορος συγκειμένη ἐκ χιλίων τοὐλάχιστον στρατιωτῶν· πολλαχοῦ δὲ καὶ ἐκ δέκα καὶ εἴκοσιν, ἢ καὶ τριάκοντα χιλιάδων κατὰ λόγον τῆς ἀνάγκης καὶ τῆς ἐπισημότητος τῶν τόπων. Οἱ ἄνθρωποι οὗτοι κατάγονται πάντες ἐκ τοῦ Catai καὶ πολλοὶ ἐκ τῆς Ταρταρίας.

Εἰς τὴν προκειμένην πόλιν Cuinsay κεῖται τὸ περιφανέστατον καὶ κομψότατον τοῦ βασιλέως παλάτιον· διότι ἔχει δέκα μιλίων γύρον, ὀχυρούμενον ὑπὸ ὑψηλῶν κροσσωτῶν τοίχων, ἐντὸς δὲ αὐτοῦ ἐκτείνονται τερπνότατοι καὶ πολύκαρποι κῆποι. Πλῆθος λιμνῶν καὶ πηγῶν λάμπουσι παντοῦ· ἐν μέσῳ δὲ τούτων πάντων ἀνεγείρεται τὸ ἀνάκτορον ὡς κυπάρισσος· ἡ εὐρυχωροτάτη αὐτοῦ αἴθουσα καταγλαΐζεται ὑπὸ ποικίλων χρυσῶν ζωγραφημάτων καὶ ἀγαλμάτων καὶ ᾠδικῶν πτηνῶν. Ἐκτὸς ὅμως τῆς κεντρικῆς ταύτης ὑπάρχουσι καὶ εἴκοσιν ἄλλαι εὐρυχωρόταται αἴθουσαι, χίλιοι δὲ τοὐλάχιστον θάλαμοι . .

Ἡ πόλις ἅπασα περιέχει 160 τομὲν οἰκιῶν, ἑκάστη δὲ τομὲν διαιρεῖται εἰς 10000 οἰκιῶν, ὥστε 1600000 ἄνθρωποι κατοικοῦσι τὴν πόλιν. Εὑρίσκονται δὲ πάμπολλα πολυτελῆ παλάτια καὶ μνημεῖα· μεταξὺ τῶν ὁποίων μία μόνη Ἐκκλησία χριστιανικὴ Νεστοριανῶν.

Ἑκάστη οἰκία τῆς πόλεως ταύτης φέρει ἄνω τῆς θύρας γεγραμμένον τὸ ὄνομα τοῦ οἰκοδεσπότου, τῆς οἰκοδεσποίνης, τῶν παιδίων καὶ τῶν λοιπῶν μελῶν τῆς οἰκογενείας πάντων, καθὼς καὶ τῶν δούλων· σημειοῦται δὲ προσέτι καὶ ὁ ἀριθμὸς τῶν ἵππων· ἀφαιρεῖται δέ, ἢ προστίθεται ὄνομα ὅταν τις ἀποθάνῃ, ἢ γεννηθῇ· ὥστε τοιουτοτρόπως ὁ κύριος τῆς πόλεως γνωρίζει εὐθὺς τὸν ἀληθῆ τῶν κατοίκων ἀριθμόν· ἀλλὰ τὸ ἔθιμον τοῦτο ἐπικρατεῖ καθ' ὅλην τὴν χώραν τοῦ Mangi καὶ τοῦ Catai. Οἱ δὲ πανδοχεῖς σημειοῦσι τὸ ὄνομα τῶν ξενοδοχουμένων, καθὼς καὶ τὴν ἡμέραν καὶ τὸν μῆνα κτλ. Τοιουτοτρόπως ὁ μέγας αὐτοκράτωρ μανθάνει ἐκ τοῦ προχείρου τίς ἔρχεται, ἢ ἀπέρχεται κατὰ ξηράν.

Τὸ ἅλας μόνον τῆς πόλεως ταύτης ἀποδίδει κατ' ἔτος ὀγδοήκοντα τομὲν χρυσοῦ, τὸ δὲ τομὲν ἰσοφαρίζει πρὸς ἑβδομήκοντα σάκκους χρυσοῦ· ὥστε τὸ ὅλον τῆς προσόδου ἀναβαίνει εἰς 5600000 σάκκους χρυσοῦ, ὁ σάκκος δὲ αὐτὸς ἀναλογεῖ πρὸς τὸ χρυσοῦν δουκάτον.

Οὐδεμία ἄλλη χώρα παράγει τοσοῦτον σάκχαρ, ὅσον αὕτη· ὅθεν προέρχεται καὶ ἐξ αὐτοῦ μεγάλη ὠφέλεια εἰς τὸ ταμεῖον· ἀλλὰ καὶ τὰ ἀρώματα, καθὼς καὶ αἱ λοιπαὶ πραγματεῖαι, δασμολογοῦνται ἀνὰ τρία καὶ ἥμισυ τοῖς ἑκατόν· καὶ ὁ ὀρνζίτης δὲ προσέτι οἶνος καὶ οἱ ἄνθρακες καὶ τὰ παντοδαπὰ χειροτεχνήματα τελωνίζονται ἀναλόγως· ἡ δὲ μέταξα ἀποδίδει 10 τοῖς 100 κτλ.

Πρὸς νότον τῆς Quinsay ὡς μίαν ἡμέραν μετὰ πολλὰς ἀγροικίας καὶ κήπους καὶ πύργους καθ' ὁδὸν ἔρχεται ὁ περιηγητὴς μετὰ τριήμερον δρόμον, εἰς τὴν καλὴν καὶ μεγάλην πόλιν Tanpingui ὅπου ἀπαντῶνται πάλιν τὰ αὐτὰ, φθάνει εἰς τὴν Vulgui, ὕστερον δὲ μετὰ δύο ἡμέρας εὑρίσκει τὴν Chnegui ἀκολούθως δὲ τὴν Ciancian, καὶ τελευταῖον μετὰ τρεῖς ἡμέρας τὴν Ciogni.

Ἀλλὰ μεταξὺ τούτων ὑπάρχουσι καὶ τόσαι ἄλλαι μικρότεραι, ὥστε φαίνεται ὁ περιηγητὴς ὅτι μεταβαίνει ἀπὸ συνοικίας εἰς συνοικίαν μιᾶς καὶ τῆς αὐτῆς πόλεως.

Ἐκ τοῦ Ciogni ἔρχεται ὁ ὁδοιπόρος εἰς τὸ βασίλειον Fugui, ἔνατον μέρος τοῦ Mangi. Εἰς ἓξ δὲ ἡμερῶν δρόμον ἐπὶ βουνῶν καὶ κοιλάδων συνεχίζονται αἱ πολίχναι, αἱ πόλεις, οἱ πύργοι καὶ τὰ χωρία, ἔπειτα φαίνεται ἡ πόλις Quentifu ἔχουσα τρεῖς ὡραίας γεφύρας ἐκ μαρμάρου. Αἱ γυναῖκες αὐτόθι ἐξέχουσι κατὰ τὸ κάλλος· εὑρίσκεται δὲ καὶ εἶδός τι ὀρνίθων, αἱ ὁποῖαι δὲν ἔχουσι πτερὰ, ἀλλὰ δέρμα καὶ τρίχας ὡς ἡ γαλῆ, γεννῶσι δὲ ὠὰ ὡς τὰ τῶν κοινῶν καὶ συνήθων παρ' ἡμῖν ὀρνίθων, ἀλλὰ καὶ αὐτῶν τὸ κρέας ἔχει ἡδυτάτην γεῦσιν.

Εἰς τριῶν ἔπειτα ἡμερῶν δρόμον, ὅπου δὲν λείπουσι πύργοι καὶ ἀγροικίαι καὶ πόλεις, εὑρίσκεται ἡ πόλις Ungen, παράγουσα μεγάλην ποσότητα σάκχαρος. Δεκαπέντε δὲ μίλια μακρὰν ἡ Fugui πρωτεύουσα τοῦ βασιλείου, ὅπου σταθμεύουσι στρατεύματα διὰ τὸ ἐπαναστατικὸν ἦθος τῶν κατοίκων τῆς χώρας. Δὶ αὐτῆς διέρχεται ποταμὸς ἓν μίλιον πλατὺς· ὁ τόπος παράγει πολλὺ σάκχαρ, γίνεται δὲ καὶ μέγα ἐμπόριον μαργαριτῶν καὶ ἄλλων πολυτίμων λίθων.

Διαβὰς τὸν ποταμὸν πρὸς νότον τοῦ Fugui εὑρίσκεις πόλεις καὶ κώμας καὶ φρούρια καὶ πεδιάδας εὐφορωτάτας, θαυμάζεις δὲ καὶ τὰ δάση, ὅπου θάλλουσι πολλαὶ καφοροφόροι δάφναι, καὶ ἔπειτα καταλαμβάνεις τὴν παράλιον τοῦ ὠκεανοῦ πόλιν Ζαΐτον, ἐπίνειον περιλάλητον τῆς Ἰνδίας· διότι αὐτόθι γίνεται τὸ μέγιστον ἐμπόριον τῶν ἀρωμάτων καὶ ὑφασμάτων καὶ τιμαλφῶν λίθων. Πάντα τὰ διάφορα προϊόντα ταῦτα ἀποδίδουσι 10 τοῖς 0|0. ὁ δὲ ναῦλος των λογίζεται 30 τοῖς 0|0 ἰδιαιτέρως δὲ λαμβάνουσιν οἱ τελῶναι 40 τοῖς 0|0 διὰ τὸ πέπερι, τὴν ξυλαλόην κτλ.

Εἰς αὐτὴν τὴν ἐπαρχίαν κεῖται ἡ πόλις Tonagui, ὅπου κατασκευάζονται τὰ ὡραῖα καὶ ἀργιλλόπλαστα ἐκεῖνα σκεύη τὰ λεγόμενα τζινιά, εἴτε φαρφουρία· οὐδαμοῦ φιλοτεχνοῦνται κομψότερα· ἐκεῖθεν δὲ μεταφέρονται εἰς τὰ λοιπὰ τοῦ κόσμου μέρη.

Μέχρι τοῦδε εὑρεστήθη νὰ διαγράψῃ ὁ περιηγητὴς τινὰ μόνον ἐκ τοῦ βασιλείου τοῦ Mangi δηλ. τοῦ Yanqui, Quinsay καὶ Fugui, παραιτούμενος δὲ τῶν ἄλλων χάριν συντομίας ἀναλαμβάνει τὴν διήγησιν καὶ ἄλλων τόπων τῆς Ἰνδίας ὡς ὁμοίως ἀξιακούστων καὶ περιέργων Ἀλλὰ πόσας πόλεις, πόσους θησαυροὺς, πόσα ἔθνη παρέδραμε διὰ τῆς τοιαύτης ἀποσιωπήσεως !

Ἀγαθῇ τύχῃ ὅτι δὲν μᾶς ἐπαναφέρει εἰς τὴν πτωχὴν Εὐρώπην, περὶ τῆς ὁποίας πρὸ πολλοῦ ἤδη οὐδεὶς γίνεται λόγος. Ἡ ἀπέραντος Ἀσία, τὴν ὁποίαν ὀλιγωροῦσιν ἀπερισκέπτως οἱ δυτικοί, δίδει ἔτι πολλὴν, ἢ μᾶλλον ἀνεξάντλητον ὕλην λόγων. Ἀφ' οὗ εἴδομεν

τὰ κεντρικὰ καὶ τὰ βόρεια καὶ ἀνατολικὰ αὐτῆς μέρη ὁ Μάρκος Πόλος φιλοτιμεῖται νὰ μᾶς δείξῃ καὶ τὰ μεσημβρινά.

Ἡ Ἰαπονία, λέγει ὁ Μάρκος Πόλος, ὑπάρχει νῆσος μεγάλη ἀπέχουσα 1500 μιλλίων τῶν αἰγιαλῶν· ἔχει κατοίκους λευκοὺς καὶ ὡραίους, εἰδωλολάτρας τὴν θρησκείαν· διατελοῦσι δὲ οὗτοι αὐτονομούμενοι καὶ πλουτοῦσι κατὰ τὸν χρυσόν, διότι οὐδεὶς ἔμπορος ἢ ἄλλος ἄνθρωπος ὑπάγει ἐκεῖ ἐν τῇ ἠπείρῳ.

Ὁ ἡγεμὼν τῆς χώρας ταύτης ἔχει μέγιστον παλάτιον κεκαλυμμένον ὑπὸ ἐλάσματος χρυσοῦ· ἀλλὰ καὶ τὸ ἔδαφος τῶν πολυαρίθμων θαλάμων του ὑπάρχει κατεστρωμένον διὰ χρυσοῦ δύο δακτύλους τὸ πάχος, καθὼς καὶ ἡ αἴθουσα καὶ αἱ θυρίδες.

Πλήθουσιν αὐτόθι οἱ μαργαρῖται· πολλοὶ μάλιστα ἐρυθροὶ διαπρέπουσι κατὰ τὴν στιλπνότητα· ἀλλὰ καὶ αἱ ἄλλοι τιμαλφεῖς λίθοι ὑπάρχουσιν ἄφθονοι. Ἐκ τῶν διηγημάτων τῆς τοιαύτης πολυτελείας καταγοητευόμενος ὁ Cullai Chan ἀπεπειράθη νὰ καθυποτάξῃ τὴν νῆσον ταύτην· ἀλλ' ὁ στόλος του κατεναυμαχήθη· ὅθεν καὶ αὐτὸς ἐκαρατόμησε τοὺς δύο ναυάρχους του ὡς ἀποτυχόντας.

Οἱ εἰδωλολάτραι τοῦ Catai καὶ τοῦ Mangi καὶ τῆς νήσου ταύτης ὁμοιάζουσι· τὰ εἰδωλά των φέρουσι κεφαλὴν βοός, χοίρου, κυνὸς καὶ προβάτου κατὰ τύχην· τινὰ φέρουσι τέσσαρα πρόσωπα, ἄλλα τρία· καὶ τὰ μὲν τέσσαρας χεῖρας, τὰ δὲ δέκα, ἄλλα δὲ χίλια· αὐτὰ μάλιστα λατρεύουσι διαφερόντως οἱ κάτοικοι. Οἱ χριστιανοὶ (οἱ Πόλοι πιθανῶς) τοὺς ἡρώτων διατί ἐποίκιλον τὰ ξόανά των; Οἱ πρόγονοι ἡμῶν τοιαῦτα τὰ ἀφῆκαν εἰς ἡμᾶς, ἀπεκρίνοντο, τοιαῦτα λοιπὸν καὶ ἡμεῖς θέλομεν τὰ ἀφήσει εἰς τοὺς ἀπογόνους.

Ὁ ὠκεανός, ὅπου κεῖται ἡ προκειμένη νῆσος λέγεται ὠκεανὸς τῆς Κίνας· κατὰ δὲ τοὺς ἁλιεῖς καὶ σοφοὺς θαλασσοπόρους τοὺς ἐπισκοποῦντας τοὺς αἰγιαλοὺς ἐκείνους ὑπάρχουσι 1448 νῆσοι συσσωρευμέναι πλησίον ἀλλήλων· Πάντα τὰ αὐτόθι φυόμενα δένδρα εὐωδιάζουσι καὶ χρησιμεύουσι παντοιοτρόπως εἰς τὰς τέχνας. Εὑρίσκονται προσέτι καὶ παντοδαπὰ ἀρώματα· μεταξὺ δ' αὐτῶν γίνεται καὶ εἶδος πεπέρεως λευκοτάτου ὡς ἡ χιών. Τεράστια φαίνονται προσέτι καὶ τὰ θρυλλούμενα περὶ τῶν πολυτίμων μετάλλων, οἷον τοῦ χρυσοῦ καὶ ἀργύρου κατὰ τὴν χώραν ταύτην· ἀλλ' αὕτη ἀπέχει τόσον, ὥστε τὰ ἀναγόμενα ἐκ τῆς Ζαΐτον καὶ Κουϊνσε πλοῖα καταναλίσκουσιν ὁλόκληρον ἔτος ἐπειδὴ ἀναχωροῦντα κατὰ τὸν χειμῶνα, ἐπιστρέφουσι κατὰ τὸ θέρος· διότι δύο κυρίως ἄνεμοι πνέουσιν ἀντίξοοι κατὰ τοὺς ἀντιθέτους τούτους δύο καιροὺς τοῦ ἔτους. . . .

ΕΠΙΣΤΡΟΦΗ.

Ὁ Μάρκος Πόλος ἐπαναφέρει ἡμᾶς εἰς τὸν λιμένα τοῦ Ζαΐτόν. Ἐκεῖθεν μέλλομεν νὰ ἐπανακάμψωμεν διὰ θαλάσσης εἰς τὴν Εὐρώπην Κατὰ τὸν διάπλουν ὅμως τοῦτον πρὸς νότον καὶ δυσμὰς οὐδὲν ἀπαντῶμεν ἀξιάκουστον ἐπὶ 1500 μίλια, ἐκτὸς μόνον χώρας τινὸς ὀλβίας καὶ μεγάλης λεγομένης Ciamba· οἱ κάτοικοι αὐτῆς εἰδωλολάτραι τὴν θρησκείαν ὑποτελοῦσιν εἰς τὸν μέγαν μονάρχην προσφέροντες εἴκοσιν ἐλέφαντας. Κατὰ τὸ 1285 ὑπῆγεν αὐτὸς ὁ Μάρκος Πόλος εἰς τὴν χώραν ταύτην· τότε δὲ ὁ βασιλεὺς αὐτῆς εἶχε 326 υἱοὺς, ἐξῶν σχεδὸν οἱ ἡμίσεις ἐδύναντο νὰ ὁπλοφορήσωσιν. Εὑρίσκονται ἐκεῖ πολλὰ δάση ἐβένου, ξύλου συνήθους εἰς τὴν κατασκευὴν τῶν μελανοδοχείων καὶ τῶν πεττευτηρίων.

Ναυτιλλόμενος πρὸς Ν. Ν. Α. ἐπὶ 1500 μίλλια φθάνει ὁ θαλασσοπόρος εἰς ἄλλην νῆσον τὴν Ἰαβαν, μεγίστην πασῶν κατὰ τοὺς πλωτῆρας, διότι ἔχει περίμετρον ἐπέκεινα τῶν 3000. Ἀνήκει εἰς δυνατόν τινα βασιλέα, κατοικεῖται δὲ ὑπὸ εἰδωλολατρῶν διαμενόντων ἀσυδότων. Διαθρυλλεῖται δὲ καὶ αὕτη ἡ νῆσος κατὰ τὸν πλοῦτον· ἐπειδὴ ἐκτὸς τῶν ἄλλων φέρει καὶ πέπερι καὶ μοσχοκάρυα ἀρίστης ποιότητος καὶ μυρτίδανον καὶ καρυόφυλλον καὶ κινάμωμον καὶ ἄλλα τοιαῦτα· ὅθεν καθορμίζονται αὐτόθι ἐτησίως πάμπολλα πανταχόθεν πλοῖα· ἰδιαιτέρως ὅμως οἱ ἔμποροι τοῦ Mangi ἐξήγαγον μεγάλους θησαυροὺς, καὶ μέχρι τοῦδε ἔτι ἐξάγουσι πολὺ χρυσίον.

Ἀναγωρῶν ἐκ τῆς Ἰαβας καὶ θαλασσοπορῶν μεταξὺ Ν. καὶ Ν. Δ. μετὰ 700 περίπου μιλλια ἀπαντᾷ τις δύο νήσους, τὴν μὲν μεγάλην, τὴν δὲ μετρίαν καλουμένας Sandur καὶ Candur· ἂν δὲ αὐτόθεν κατευθυνθῇ ἔτι μᾶλλον πρὸς Νότον ἐπὶ 500 μίλλια, εὑρίσκει καὶ ἄλλην πλουσίαν καὶ εὐμεγέθη λεγομένην Lachar. Οἱ λαοὶ αὐτῆς διαμένουσιν αὐτόνομοι καὶ ἀτελεῖς ὡς ἀπρόσβλητοι. Ἐκεῖ φύεται παμπληθῶς τὸ Βραζιλιανὸν ξυλον (μπακάμι) ὑπάρχει δὲ ἄφθονος καὶ ὁ χρυσός.

Μακρὰν δὲ τῆς Lochar ὡς 500 μίλλια πρὸς νότον κεῖται ἄλλη νῆσος ἡ Santam, τόπος ἐξαιρέτως ἄγριος ἡ πολις λέγεται Μελανίρ· φύονται δὲ καὶ ἐκεῖ πολλὰ ξύλα εὔοσμα, οἷον τὸ ἀγάλλοχον.

Πρὸς νότον δὲ τῆς Πανταμ ὡς 100 μίλλια περίπου κεῖται ἡ μικρὰ λεγομένη Ἰάβα ἔχουσα 2000 μίλλια περίμετρον, ὅπου ὁ Μάρκος Πόλος διέτριψε πέντε μῆνας. Αὐτόθι εὑρίσκονται ὀκτὼ βασίλεια, οἱ δὲ βασιλεῖς των λατρεύουσι τὰ εἴδωλα ἔχοντες γνῶσαν χωριστὴν, καθὼς καὶ οἱ πλεῖστοι τῶν ἀνωτέρω εἰρημένων λαῶν· πλήθουσι δὲ καὶ ἐκεῖ τὰ ἀρώματα. Εἰς ἓν δὲ ἐκ τῶν ὀκτὼ βασιλείων αὐτῶν τὸ Φερλὲκ σταθμεύουσι πολλοὶ Σαρακηνοὶ ἔμποροι, οἵτινες καὶ μετέβαλον τοὺς κατοίκους τῆς πόλεως εἰς Μαωμετανοὺς, διότι οἱ ὀρεινοὶ διάγουσιν ὡς ἄγρια κτήνη καὶ ἀνθρωποφαγοῦσι μάλιστα.

Εἰς ἄλλο βασίλειον τὸ Bosman εὑρίσκονται ἄγριοι ἐλέφαντες καὶ ῥινόκεροι σχεδὸν ἰσομεγέθεις, καὶ πίθηκοι πολυειδεῖς, ἐξ ὧν τινὲς ὁμοιάζουσι πολὺ πρὸς τὸν ἄνθρωπον.

Εἰς ἄλλο βασίλειον τὸ Σαμάρου πάλιν ἀποβάντες οἱ περὶ τὸν Μάρκον Πόλον ὡς μὴ δυνάμενοι νὰ πλεύσωσι διὰ τοὺς ἀντιπνέοντας ἀνέμους κατεσκεύασαν πύργον ξύλινον ἀπὸ φόβον τῶν ἀνθρωποφάγων κατοίκων. Λείπει ἐκεῖθεν ὁ σῖτος, καθὼς καὶ ἡ ἄμπελος, ἀλλὰ φύεται τοὐναντίον ὀρυζα πολλὴ, κόπτοντες δὲ τοὺς

κλάδους δένδρου τινὸς βάλλουσιν ὑποκάτω δοχεῖον ὅπου ἀποστάζει ὑγρὸν ἡδύποτον ἀναπληροῦν τὸν οἶνον.

Εἰς ἄλλο βασίλειον τὸ Dasgraiam οἱ ἄνθρωποι ὑπάρχουσιν ἄγριοι καὶ εἰδωλολάτραι· φονεύουσι δὲ τοὺς ἀνιάτους ὑπολαμβανομένους ἀῤῥώστους, μὴ ἀνεχόμενοι νὰ τοὺς βλέπωσιν ἀποθνήσκοντας, ἔπειτα ἅπαντες οἱ συγγενεῖς συνεργόμενοι ὡς εἰς πανδαισίαν τοὺς κατατρώγουσιν ἀποῤῥοφῶντες μέχρι καὶ τοῦ μυελοῦ τῶν ὀστέων, διὰ νὰ μὴ γεννηθῶσιν ἐξ αὐτοῦ ἀρίλοι (σκώληκες)· ἀλλ' ὠμοφαγοῦσιν ὁμοίως καὶ ἄλλους ἀνθρώπους, ὅσους συλλάβωσι, ἂν δὲν δυνηθῶσιν οἱ οἰκεῖοί των νὰ τοὺς λυτρώσωσι.

Τὸ Landri, ἄλλο καὶ τοῦτο βασίλειον, κατοικεῖται ὑπὸ εἰδωλολατρῶν· φύονται καὶ αὐτόθι πολλὰ ἀρώματα καὶ τὸ Βραζιλιανὸν ξύλον, τὸ ὁποῖον σπείρουσι καὶ φυτεύουσιν· ὅθεν ἐκ τοῦ σπόρου μετέφεραν καὶ οἱ περὶ τὸν Μ. Πόλον εἰς Βενετίαν, ὅπου καὶ τὸν ἔσπειραν· ἀλλὰ τὸ ψύχος τοῦ τόπου ἐμπόδισε τὴν βλάστησιν. Ἐκεῖ εὑρίσκονται καὶ ἄνθρωποι (πίθηκοι;) φέροντες οὐρὰν μεγαλητέραν τῆς παλάμης, διαιτῶνται δὲ εἰς τὰ ὄρη.

Τὸ πέμπτον βασίλειον λέγεται Φανσούρ· αὐτόθι ἀποστάζει ἡ ἀρίστη καφουρὰ καὶ εἰδός τι οἴνου αὐτίτου· ἐξάγεται δὲ ὁμοίως καὶ ἄμυλον ἐκ τινος ὀγκώδους καὶ μεγάλου δένδρου (1), δι' αὐτοῦ δὲ σκευάζονται ἐδέσματα ἡδύτατα, καθὼς καὶ ἡμεῖς αὐτοὶ (λέγει ὁ Μάρκος Πόλος) ἐπληροφορήθημεν πολλάκις φαγόντες.

Περὶ τῶν ἄλλων βασιλείων τῶν κατὰ τὴν ἀντίπεραν τῆς νήσου πλευρὰν κειμένων, οὐδὲν σκοπεύει νὰ εἴπῃ ὁ περιηγητὴς ἐπειδὴ δὲν ὑπῆγε.

Πρὸς βορρᾶν θαλασσοποροῦντες εὑρίσκομεν ὡς 150 μίλλια ἄλλην νῆσον τὴν Νεκουβεράν· οἱ κάτοικοι αὐτῆς ζῶσιν ὡς ἄγριοι, γυμνοὶ δηλ. ἄνδρες καὶ γυναῖκες· τοὐναντίον ἅπαντα αὐτῶν τὰ δάση γέμουσι πολυτίμων καὶ ἐξαιρέτων δένδρων.

Ἄλλη μεγάλη νῆσος λέγεται Ἄγγαμα· οἱ κάτοικοι αὐτῆς λατρεύουσι τὰ εἴδωλα, ἔχουσι δὲ κεφαλὴν καὶ ὀδόντας καὶ ὄμματα ὡς τῶν κυνῶν (κυνοκέφαλοι) ἄνθρωποι σκληροὶ καὶ ὠμοφάγοι. Πλήθουσι καὶ αὐτόθι τὰ ἀρώματα.

Πρὸς δυσμὰς δὲ καὶ νότον ὡς χίλια μίλλια εὑρίσκεται ἡ νῆσος Ταπροβάνη, ἡ εὐφορωτάτη καὶ μεγίστη τῶν νήσων· ἔχει περίμετρον 2400 μίλλια, ἄλλοτε ὅμως ἦτο μεγαλητέρα, καθὼς βεβαιοῦσιν οἱ ναυτικοὶ ἐκείνων τῶν θαλασσῶν. Ὁ βασιλεὺς τῆς νήσου ταύτης λέγεται Σένδεμαιν. Οἱ ἐγχώριοι διαιτῶνται ἀνεξάρτητοι καὶ περιφέρονται γυμνοί, ἐκτὸς μόνον κατὰ τὸ ὑπογάστριον. Αὐτόθι εὑρίσκονται οἱ στιλπνότατοι ἄνθρακες (ῥουβίνια) καὶ σάπφειροι καὶ ἀμέθυστοι καὶ τοπάζια καὶ πλῆθος ἄλλων ποικίλων τιμαλφῶν λίθων. Ὅθεν καὶ ὁ ἡγεμὼν τῆς χώρας ταύτης ἔχει τὸν μέγιστον καὶ λαμπρότατον ἄνθρακα τοῦ κόσμου, διότι λάμπει ὡς τὸ πῦρ, ὅθεν οὔτε ἐκτιμᾶται κατ' ἀξίαν.

Εἰς τὴν νῆσον ταύτην εὑρίσκεται βουνὸν τοσοῦτῳ δύσβατον, ὥστε ἀδύνατον νὰ ἀναβῇ τις, ἂν δὲν κρατῇ ἁλύσους ἐκ τῆς κορυφῆς μέχρι τῆς ὑπωρείας κρεμαμένας. Ἐπὶ τοῦ ὄρους τούτου δοξάζουσιν οἱ Σαρακηνοὶ ὅτι εὑρίσκεται ὁ τάφος τοῦ Ἀδὰμ, οἱ δὲ εἰδωλολάτραι ὁ τοῦ Σάργαμον Βόρκαμ. Ὁ Μάρκος Πόλος διηγεῖται διεξοδικῶς ἐνταῦθα τὴν ἱστορίαν τοῦ ἁγίου τούτου Ἰνδοῦ, προστιθεὶς ὅτι οἱ εἰδωλολάτραι καὶ τῶν περικειμένων τόπων προσέρχονται εἰς προσκύνησιν αὐτοῦ, καθὼς οἱ χριστιανοὶ ἡμεῖς ὑπάγομεν εἰς τὸν τάφον τοῦ ἁγίου Ἰακώβου.

Ἑξήκοντα μίλλια πρὸς δυσμὰς τῆς Ταπροβάνης κεῖται ἡ μεγάλη ἐπαρχία Maabar (Μαλαβὰρ) λεγομένη καὶ μεγίστη Ἰνδία, χερσόννησος πάμφορος καὶ πλουσιωτάτη Βασιλεύουσι δὲ αὐτόθι πέντε ἀδελφοὶ· ἐξ ὧν ὁ εἷς λέγεται Senderbandi Davar. Εἰς τὸ βασίλειον αὐτοῦ παρά τινα νῆσον Battallar καλουμένην ἀγρεύονται οἱ μέγιστοι καὶ στιλπνότατοι μαργαρῖται. Οἱ ἔμποροι ἐκμισθοῦσι τοὺς ἐπιτηδείους κολυμβητὰς διὰ νὰ βυθισθῶσι μέχρι τεσσάρων καὶ δώδεκα βημάτων ὑποκάτω τῆς θαλάσσης, ὅθεν ἀποσπῶσι τὰ μαργαριτοφόρα ὄστρεα (ὀστρεῖδια) διότι οἱ μαργαρῖται ἐμφωλεύουσιν εἰς τὰς σάρκας τοῦ ζώου τούτου. Ἐκτὸς τῆς εἰρημένης δαπάνης οἱ ἔμποροι ἀγοράζουσι καὶ τοὺς μάγους διὰ νὰ ἐμποδίσωσι τὰ θαλάσσια θηρία ἀπὸ τοῦ νὰ βλάψωσι τοὺς ἀγρευτάς· ἀλλ' οἱ μάγοι συμφωνοῦσι μόνον περὶ τῆς ἡμέρας· διότι τὴν νύκτα διακόπτουσι τὰς ἐπῳδάς των. Οἱ κάτοικοι τῆς ἐπαρχίας ταύτης μένουσι γυμνοὶ περιτυλισσόμενοι μόνον τὰ αἰδοῖα διὰ σαγίνου περιζώματος. Ὁ βασιλεὺς φέρει ὅρμον λιθοκόλλητον, δηλ. συγκείμενον ἐξ ἀνθράκων, σαπφείρων, σμαράγδων καὶ ἄλλων τοιούτων· προσέτι δὲ καὶ θώμιγγα μεταξωτὴν ἑνὸς βήματος μήκους κρατοῦσαν ἑκατὸν τέσσαρας ὀγκωδεστάτους καὶ στιλπνοτάτους μαργαρίτας καὶ ἄνθρακας. Ὀφείλει δὲ καθ' ἑκάστην πρωΐαν καὶ ἑσπέρας νὰ προσεύχηται εἰς τὰ εἴδωλα, διότι τοῦτο ἀπαιτεῖ ἡ ἐπιχωριάζουσα θρησκεία. Ἐκτὸς τούτων ὁ ἡγεμὼν οὗτος περικοσμεῖται καὶ διὰ τριῶν βραχιονίων ἐκ μαργαριτῶν καὶ πολυτίμων λίθων βαρυτάτων, εἰς δὲ τὰ σκέλη καὶ τὰς κνήμας ἔχει ψέλλια χρυσᾶ ἐκ τῶν αὐτῶν πραγμάτων. Ἐν συντόμῳ ὁ βασιλεὺς οὗτος φέρει τόσα κειμήλια, ὥστε ἡ ἀξία των ἀναλογεῖ πρὸς τὸν πλοῦτον ὁλοκλήρου πόλεως· τρέφει δὲ πρὸς τοῖς ἄλλοις καὶ πεντακοσίας γυναῖκας.

Οἱ καταδικαζόμενοι εἰς θάνατον ἔχουσι τὸ δικαίωμα νὰ θυσιασθῶσιν ἀφ' ἑαυτῶν εἰς τοὺς ἐφεστίους, ἢ πολιοῦχους θεούς. Ἐπικρατεῖ δὲ καὶ ἄλλο ἔθιμον· ἀφ' οὗ τις ἀποθάνῃ, ἡ σύζυγός του ῥίπτεται εἰς τὴν πυρὰν, ὅπου καίεται τοῦ ἀνδρὸς τὸ σῶμα καὶ τιμῶνται πολὺ αἱ γυναῖκες αἱ προθυμούμεναι νὰ ἐκτελέσωσι τὸ καθῆκον τοῦτο. Πολλοὶ ἐκ τῶν ἐγχωρίων λατρεύουσι καὶ τοὺς βόας αὐτοὺς, ὥστε οὐδεὶς τολμᾷ νὰ φάγῃ τὰς σάρκας των. Βασιλεὺς δὲ καὶ ἀξιωματικοὶ πάντες κάθηνται κατὰ γῆς, οὔτε ζῶόν τι σφάζουσιν, ἀλλ' ὅταν θέλωσι νὰ φάγωσι κρέας προβάτου π. χ. ἢ πτηνοῦ καὶ καθεξῆς λαμβάνουσι τὰ ζῶα ταῦτα ἐσφαγ-

(1) *Αἱ νεώτεραι περιηγήσεις ἐβεβαίωσαν καὶ τοῦτο, καθὼς καὶ τὰ λοιπὰ πάντα. Ἔνοεῖ δὲ ἐνταῦθα τὸ σαγοῦ καὶ ταπιόκα τῶν φαρμακοποιῶν.*

μένα ὑπὸ Σαρακηνῶν, ἢ ἀλλοθρήσκων ἁπλῶς ἀνθρώπων· ἔπειτα ἄνδρες καὶ γυναῖκες πλύνονται καθ' ὅλον τὸ σῶμα δὶς τῆς ἡμέρας, δηλ. ἀνατέλλοντος καὶ δυομένου τοῦ ἡλίου, οὔτε τολμῶσι νὰ φάγωσι πρὶν καθαρισθῶσι διὰ τῆς ἱεροτελεστίας ταύτης, ὁ δὲ παραβαίνων τὸν ὅρον τοῦτον περιφρονεῖται ὡς αἱρετικός.

Ἡ ἐπικρατοῦσα θερμότης κατ' ἐκεῖνο τὸ κλίμα ὑπάρχει σχεδὸν ἀπίστευτος· βρέχει δὲ μόνον τὸν Ἰούνιον καὶ Αὔγουστον. Εὑρίσκονται εἰς τὴν χώραν ταύτην σοφοί τινες τόσον ἐπιτήδειοι, ὥστε διακρίνουσιν ἐκ τῆς φυσιογνωμίας τὰς ἀρετὰς καὶ τὰς κακίας ἀνδρῶν τε καὶ γυναικῶν ἀγνώστων· συμπεραίνουσι δὲ προσέτι καὶ τὸ μέλλον ἐκ τῆς οἰωνοσκοπίας· οἱ δὲ λοιποὶ κάτοικοι λατρεύουσι πολλὰ καὶ διάφορα εἴδωλα ἀρσενικὰ καὶ θηλυκά, καὶ προσφέρουσιν εἰς αὐτὰ ὡς ἱερεῖα πολλὰς παρθένους, αἱ ὁποῖαι ψάλλουσι καὶ χορεύουσιν ἑορτάζουσαι. Τέλος εἰς τὴν ἐπαρχίαν ταύτην εὑρίσκονται ζῶα καὶ πτηνὰ πολλὰ πάντῃ τῶν ἡμετέρων διάφορα.

Χίλια δὲ μίλλια πρὸς βορρᾶν τοῦ Maabar κεῖται τὸ βασίλειον Μουφτιλί, κυβερνώμενον ὑπὸ συνετωτάτης γυναικός· διότι ἀφ' οὗ πρὸ τεσσαράκοντα ἤδη ἐτῶν ἀπέθανεν ὁ σύζυγός της ἀνεδείχθη κατὰ πάντα ἀξία τῆς ὑψηλῆς θέσεως, τὴν ὁποίαν κατέχει. Οἱ ἐγχώριοι λατρεύουσι τὰ εἴδωλα· εἰς τὰ ὄρη (καὶ μόνον αὐτόθι) ἐξορύσσονται πλῆθος ἀδαμάντων· ἀλλ' ὁ τόπος βρύει ὄρεων, ὥστε μόλις περίφοβοι ὑπάγουσιν εἰς αὐτὰ οἱ ἄνθρωποι, γέμει δὲ προσέτι κτηνῶν καὶ προβάτων μεγάλων. Κατασκευάζουσιν αὐτόθι καὶ λεπτότατα ὑφάσματα. Ἐκεῖ ἐτάφη καὶ ὁ ἀπόστολος Θωμᾶς, ἢ κατὰ τοὺς Σαρακηνοὺς ἅγιός τις Ἀνεῖρὰν λεγόμενος· ὅθεν οἱ χριστιανοὶ ἐρχόμενοι λαμβάνουσι πέριξ τοῦ τάφου ἐκ τῆς ἐρυθρᾶς γῆς (1) καὶ ἐπιστρέφοντες εἰς τὰς πατρίδας των τὴν δίδουσιν ὡς ἰατρικὸν εἰς τοὺς πάσχοντας, μάλιστα δὲ πυρετὸν τριταῖον, καὶ ἰατρεύουσι τὴν νόσον.

Ὅταν οἱ ἄνθρωποι ἐκστρατεύωσι, φέρουσι μεθ' ἑαυτῶν τρίχας βονάσου (ἀγρίου βοὸς) τὰς ὁποίας βάλλουσιν ἐπὶ τῆς κεφαλῆς τῶν ἵππων των, περιτυλίσσουσι δὲ καὶ εἰς τὸν λαιμὸν ὡς φυλακτήριον, διότι σέβονται διαφερόντως τὸ εἰρημένον ζῶον, ὅθεν αἱ τρίχες του πωλοῦνται βαρυτίμως.

Πρὸς δυσμὰς τοῦ τάφου τοῦ ἀποστόλου Θωμᾶ εὑρίσκεται ἡ ἐπαρχία Λάρ· αὐτοῦ γεννῶνται, ἢ εὑρίσκονται οἱ φιλαληθέστατοι καὶ τιμιώτατοι τῶν ἐμπόρων, μηδέποτε σαρκοφαγοῦντες, μήτε οἶνον πίνοντες, λατρεύουσι δὲ καὶ αὐτοὶ τὰ εἴδωλα. Οἱ ἱερεῖς αὐτῶν (Cuigni) γίνονται μακροβιώτεροι τῶν ἄλλων, διότι ζῶσιν ἐπέκεινα τῶν 150 καὶ 200. Δὶς τοῦ μηνὸς οὗτοι πίνουσιν ὑδράργυρον καὶ θεῖον μεμιγμένον. Ἄλλοι δὲ ἱερεῖς σκληραγωγοῦνται ἔτι μᾶλλον, διότι περιπατοῦσιν ὁλόγυμνοι καὶ ἀπέχουσι πάσης ἁμαρτίας. Γυμνητεύμεν, λέγουσιν, ἐπειδὴ οὐδεμίαν ἔχομεν ἀνάγκην τῶν πραγμάτων τοῦ φθαρτοῦ τούτου κόσμου. Δὲν αἰσχυνόμεθα δὲ νὰ δείξωμεν τὴν γύμνωσιν ἡμῶν, διότι οὐδεμίαν πράττομεν αἰσχρὰν καὶ ἐγκληματικὴν πρᾶξιν διὰ τῶν μορίων, τὰ ὁποῖα ἄλλοι συγκαλύπτουσιν. Οὐδέποτε οἱ τοιοῦτοι τολμῶσι νὰ φονεύσωσιν οὐδὲν ζῶον μικρόν, οὔτε φθεῖρα, οὔτε ψύλλον, οὔτε μυῖαν, οὔτε σκώληκα· κοιμῶνται δὲ χαμεῦναι (κατὰ γῆς) καὶ πάντῃ ἀσκεπεῖς· ἔπειτα νηστεύουσι δὶ ὅλου τοῦ ἔτους καὶ ἱδροποτοῦσι μόνον.

Cuèl πόλις περιφανής· αὐτόθι καταπλέουσι τὰ ἐκ τῆς δύσεως ἐξερχόμενα πλοῖα δηλ. ἐκ τοῦ Cormost (Ormus) ἐκ τοῦ Gisci καὶ τοῦ Aden τῆς Ἀραβίας. Ὁ βασιλεὺς αὐτῆς πλουτεῖ κατὰ τὰς τιμαλφεῖς λίθους καὶ ἄλλους θησαυροὺς, ἐπαινούμενος προσέτι ὡς ἀγαθὸς καὶ δίκαιος. Διὰ τοῦτο ἐμφιλοχωροῦσιν εἰς τὸ κράτος του οἱ μακρόθεν ἐμπορευόμενοι, ἔχει δὲ καὶ αὐτὸς τριακοσίας γυναῖκας καὶ ἐπέκεινα.

Coïlum (Κόϊλουμ) βασίλειον πρὸς Ν. Δ. καὶ μακρὰν 500 μίλλια τοῦ Maabar ἔχει κατοίκους εἰδωλολάτρας· εὑρίσκονται ὅμως καὶ Χριστιανοὶ καὶ Ἰουδαῖοι. Γίνονται αὐτόθι ἄφθονον τὸ βρασιλιανὸν ξύλον καὶ τὸ πέπερι, τοῦ ὁποίου τὸ δένδρον φυτεύεται καὶ ποτίζεται εἰς τὰς οἰκίας ὡς τὰ ἄλλα· φύεται δὲ αὐτομάτως ὡς χόρτον καὶ τὸ Ἰνδικόν. Προσορμίζονται εἰς τοὺς αἰγιαλοὺς καὶ ὁλκάδες ἐκ τοῦ Mangi καὶ τῆς Ἀραβίας καὶ τῆς Ἀνατολῆς· εἰς δὲ τοὺς δρυμοὺς καὶ τὰς πεδιάδας βόσκουσι πολυάριθμα ζῶα καὶ φυτὰ διαφέροντα τῶν κατὰ τοὺς ἡμετέρους τόπους· εὑρίσκονται π. χ. μέλανες λέοντες, λευκοὶ δὲ ψιττακοί, ἔχοντες μόνον τοὺς πόδας καὶ τὸ ῥάμφος ἐρυθρά. Ἀπαντῶνται ὅμως καὶ λευκοκόρακες ἀξιοθέατοι, καὶ ἄλλοι μικρότατοι κατὰ τὸ σῶμα· πλήθουσι προσέτι καὶ οἱ ταῶς (παγώνια) ἀλλὰ ποικιλότεροι καὶ στιλπνότεροι κατὰ τὸ πτέρωμα τῶν συνήθων. Οἱ ἐγχώριοι μεταχειρίζονται οἶνον τὸν σακχαροκαλαμίτην, κατασκευαζόμενον ἐκ τοῦ σάκχαρος (ῥοῦμ) ὅστις καὶ μεθύσκει ὑπὲρ πάντα ἄλλον. Ἀστρολόγοι πολλοὶ προμαντεύουσι τὸ μέλλον, οἱ δὲ ἰατροὶ διατηροῦσι τὴν ὑγείαν τῶν ἀνθρώπων. Ὑπάρχουσι δὲ πάντες μέλανες ἄνδρες τε καὶ γυναῖκες περιφερόμενοι γυμνοί, ἐκτὸς τοῦ περὶ τὰ αἰδοῖα μέρους.

Gomari (Γκομαρί) ἄλλη ἐπαρχία τῆς Ἰνδίας. Εὑρίσκονται καὶ αὐτόθι ζῶα καὶ φυτὰ διάφορα, μάλιστα δὲ πίθηκοι, ἐκ τούτων τινες φαίνονται σχεδὸν ἀνθρωπόμορφοι (Ὀράγκ οὐτάν).

Ἔλι, ἄλλο βασίλειον πρὸς δυσμὰς τοῦ Γκομαρὶ ὡς τριακόσια μίλλια, κάτοικοι εἰδωλολάτραι· ἔχουσιν ἴδιον βασιλέα καὶ χωριστὴν γλῶσσαν. Φύεται καὶ αὐτόθι πέπερι καὶ ζιγγίβερις· ἀλλὰ τὰ κατὰ δυστυχίαν προσορμιζόμενα πλοῖα εἰς ἐκοῖνα τὰ παράλια δημεύονται ἀνοσίως ὑπὸ τοῦ βασιλέως. « Ἠθέλετε λέγει, πρὸς τοὺς ἐμπόρους νὰ ὑπάγετε ἀλλοῦ, μόνον δὲ ἡ καλή μου τύχη σᾶς ἔφερεν ἀκουσίως εἰς τὸ βασίλειόν μου. »

Melibar, μεγίστη πόλις πρὸς δυσμᾶς· αὐτόθεν καὶ ἐκ τινος πλησιοχώρου ἄλλης ἐπαρχίας τῆς Guzurat· ἐξέρχονται κατ' ἔτος ἐπέκεινα τῶν ἑκατὸν πειρατικῶν πλοίων γυμνοῦντα καὶ λῃστεύοντα τοὺς ναυτιλομένους. Ἰνδοκάρυα, τύρπεθον, ζιγγίβερις καὶ κινάμωμον γύνονται παμπληθῶς.

Guzurat μέγα βασίλειον κατοῖται ὑπὸ εἰδωλολατρῶν· κεῖται δὲ πρὸς δυσμὰς, φωλεὰ τῶν πειρατῶν· πέπερι, ζιγγίβερις, ἰνδικὸν (ἐρυθρόδανον, ῥιζάρι) φύονται ἀφθόνως· μάλιστα δὲ βαμβάκιον, τοῦ ὁποίου ὁ καυλὸς ὑψοῦται ὡς ἓξ βήματα καὶ ἀκμάζει ζώσιμος ὡς εἴκοσιν ἔτη· ἀλλ' ὅταν γηράσῃ παύει φέρων καλὸν βαμβάκιον. Πλήθουσι δὲ αὐτόθι καὶ τὰ δέρματα (βύρσαι) ὅθεν κατασκευάζονται καὶ ὡραιότατοι ψίαθοι ἐκ δέρματος ἐρυθροῦ φέρουσαι διάφορα ζωγραφήματα ζώων καὶ πτηνῶν, συῤῥαπτόμεναι δὲ κομψότατα διὰ οὐρματος χρυσοῦ, ἢ ἀργυροῦ. Ἐπὶ τοιούτων σρωμάτων κατακλίνονται οἱ Σαρακηνοί· ἀλλὰ καὶ προκεφάλαια κατὰ τὸν αὐτὸν τρόπον φιλοτεχνημένα ἐξάγονται ἐκ τῆς χώρας ταύτης πολύτιμα.

Τανὲ, ἄλλο βασίλειον, ὅπου συλλέγεται μόνον θυμίαμα εἴτε λιβανωτὸς, οὐχὶ ὅμως λευκοῦ χρώματος, ἀλλ' ὑπέρυθρον.

Καμπάκτ, ἄλλο βασίλειον ὅπου πλήθει τὸ μαλλίον καὶ τὸ βαμβάκιον, τόπος ἐμπορικὸς κατοικούμενος ὑπὸ χρηστῶν ἀνθρώπων, καθὼς καὶ τὸ παρακείμενον ἄλλο βασίλειον Σεμενάτ.

Κεσμακοράμ, τελευταία τῆς Ἰνδίας ἐπαρχία μεταξὺ δύσεως καὶ νότου, κατοικουμένη ὑπὸ εἰδωλολατρῶν.

Εἰς τὸν κατάλογον τοῦτον ἀπηριθμήσαμεν ἐν παρόδῳ μόνον παραθαλασσίους χώρας, παραλείψαντες τὰς ἠπειρωτικάς.

Ἐνταῦθα ὁ Μάρκος Πόλος ἤκουσε διηγουμένων ἄλλων περὶ δύω νήσων κειμένων 500 μίλλια πρὸς νότον τοῦ Κεσμακοράμ· ἔπειτα 500 ἕτερα πρὸς νότον αὐτῶν λέγει ὅτι κεῖται ἡ Σκότρα, ἡ Σοκοτόρα κατοικουμένη ὑπὸ χριστιανῶν μὴ ἀναγνωριζόντων τὸν πάπαν, ἐξεχόντων δὲ κατὰ τὴν μαγείαν, ἂν καὶ ἔχωσιν ἀρχιεπίσκοπον· διότι μεταβάλλουσιν, ὡς θέλουσι τοὺς ἀνέμους, ἀναποδίζουσιν, ἢ ἀναστέλλουσι τὸν δρόμον τῶν πλοίων, κοπάζουσι τὴν τρικυμίαν τῆς θαλάσσης κτλ. πλήθει αὐτόθι τὸ ἄμβαρι καὶ τὸ τάριχος. Οἱ ἄνθρωποι περιπατοῦσι γυμνοί, καταπλέουσι δὲ εἰς τὰ νάκτας πολλὰ πειρατικὰ πλοῖα πρὸς πώλησιν τῶν λαφύρων.

Τέλος ἐκ τῆς Σοκοτέρας ὁ περιηγητὴς φέρει ἡμᾶς εἰς τὴν νῆσον Μαδαγασκὰρ, ἔχουσαν περίμετρον 4000 μίλλια· οἱ κάτοικοι αὐτῆς ὑπάρχουσιν εἰδωλολάτραι, ἄλλοι δὲ πρεσβεύουσι τὸν Μαωμέτ. Οὐδαμοῦ ἀλλοῦ πωλεῖται καὶ ἀγοράζεται τοσοῦτοι ἐλεφάντινοι ὀδόντες καθὼς αὐτόθι καὶ εἰς τὴν νῆσον Zanghibar. Συλλέγεται αὐτόθι πολὺ ἄμβαρι ἐκβαζόμενον ἐκ τῆς θαλάσσης, ἀγρεύονται δὲ καὶ φάλαιναι. Τὰ ἐρχόμενα ἐκ τῆς Μαλκβὰρ πλοῖα φθάνουσιν ἐντὸς εἴκοσιν ἡμερῶν, ἐπιστρέφοντα ὅμως βραδύνουσι τρεῖς μῆνας, διότι τὸ ῥεῦμα τῆς θαλάσσης φέρεται βίαιον πρὸς μεσημβρίαν. Ἐκεῖ βόσκουσι κάπροι, τῶν ὁποίων οἱ ὀδόντες βαρύνουσιν ὡς 14 λίτρας, καὶ καμηλοπαρδάλεις καὶ ὄναγροι, ἐν γένει δὲ ζῶα καὶ πτηνὰ παντελῶς τῶν κοινῶν παρ' ἡμῖν παραλλάσσοντα.

Zanghibar, μεγάλη καὶ αὐτὴ νῆσος, ἔχουσα 2000 περίμετρον, κατοικεῖται ὑπὸ εἰδωλολατρῶν τοσούτῳ ῥωμαλαίων καὶ εὐτραφῶν, ὥστε φαίνονται ὡς γίγαντες, ὅθεν τρώγουσιν ἕκαστος ὅσον πέντε ἄλλοι. Αἱ τρίχες τῆς κεφαλῆς των ὑπάρχουσιν οὖλαι, δυσκόλως δὲ καβρεχόμεναι ἐκτείνονται· τὸ στόμα των ἀνοίγει μέχρι σχεδὸν τῶν αὐτίων, τὰ δὲ παχέα χείλη τω· καὶ οἱ βοῶπιδες ὀφθαλμοὶ προξενοῦσι τρόμον, ὡς κατὰ χθόνιοι δαίμονες, λέγει ὁ Μ. Πόλος· ὑπερβαίνουσι δὲ τοὺς ἄνδρας αἱ γυναῖκες κατὰ τὴν τοιαύτην ἀσχημίαν. Καὶ αὐτόθι πλῆθος ἐλεφάντων καὶ ζώων ἄλλων διαφερόντων, μάλιστα δὲ εἴδός τι ἐρυθρολεύκου παρδάλεως, διότι ἐν ᾧ ἔχει τὰ ὀπίσθια σκέλη κοντὰ, ἡ μικρὰ κεφαλή της μετεωρίζεται ὡς τρία βήματα ὑπεράνω τοῦ ἐδάφους, ὅπου πατεῖ.

Ἀφ' οὗ εἴπομέν τινα περὶ τῶν 10 ἐκ τῶν 12 βασιλείων τῆς μείζονος Ἰνδίας δηλ. τοῦ Μααβὰρ μέχρι Κεσμακοράν καὶ τῆς ἐλάσσονος δηλ. τοῦ Zinaba μέχρι Μοντεφί, διῃρημένης εἰς ἡγεμονίας, πρέπει νὰ ἀναφέρωμεν καὶ περὶ τῆς μέσης.

Ὁ μέγιστος βασιλεὺς τῆς Abarce πρεσβεύει τὴν χριστιανικὴν θρησκείαν, ἐκ δὲ τῶν ἓξ ὑποτελῶν ἡγεμόνων τρεῖς μόνον ὑπάρχουσιν ὁμόδοξοι, οἱ δὲ τρεῖς τρεῖς ἕτεροι Σαρακηνοί. Οἱ χριστιανοὶ τῆς χώρας ταύτης διακρίνονται διὰ τριῶν στιγμάτων, τοῦ μὲν κατὰ τὴν μέσην τῆς ῥινὸς, τῶν δὲ ἑτέρων δύο κατὰ τοὺς γναθους· τοῦτο ἀναπληροῖ παρ' αὐτοῖς τὸ βάπτισμα. Εὑρίσκονται αὐτόθι καμηλοπαρδάλεις καὶ στρουθοὶ καὶ ψιττακοὶ πολυποίκιλοι.

Εἰς δὲ τὴν Adem τῆς Ἀραβίας ὁ ἡγεμὼν λέγεται Soudan· οἱ κάτοικοι προσκυνοῦσι τὸν Μαωμέτ, καὶ καταδιώκουσι τοὺς χριστιανούς. Αὐτόθι προσορμίζονται τὰ ἐκ τῆς Ἰνδίας ἐρχόμενα ἐμπορικὰ πλοῖα, αἱ δὲ πραγματεῖαι μεταβιβαζόμεναι εἰς μικρότερα ἄλλα μεταφέρονται διὰ τοῦ ποταμοῦ εἰς ἑπτὰ ἡμερῶν ὁδὸν, ἔπειτα δὲ ἀποβιβαζόμεναι ἐπιφορτίζονται εἰς καμήλους καὶ διασκορπίζονται εἰς διαφόρους τόπους, ὥστε μετὰ τριάκοντα ἡμέρας φθάνουσιν εἰς τὴν Ἀλεξάνδρειαν, ὅπου τὰς δέχονται οἱ Σαρακηνοί, πέμποντες εἰς τὴν Ἰνδίαν ὡραίους Ἀραβικοὺς ἵππους κτλ.

Ἐπισφραγίζων τὴν περιήγησίν του ὁ Μάρκος Πόλος ἀναφέρει τὴν μεγάλην καὶ μουσουλμανικὴν πόλιν Ἐσσὶὲρ κειμένην 40 μίλλια πρὸς Β. Δ. τοῦ Adem καὶ τὴν Δουφὰρ ὡς 50 μίλλια, ὅπου φύονται τὰ λιβανοφόρα δένδρα ὡς μικραὶ ἐλάται, ὅθεν ἐκρέει τὸ θυμίαμα, ἀφ' οὗ γείνωσί τινες ἔντομα! ἐπὶ τοῦ στελέχους, ἢ καὶ αὐτομάτως ἄνευ αὐτῶν ἐνίοτε διὰ μόνης τῆς ἐπικρατούσης θερμότητος. Ὁμοίως δὲ μνημονεύει καὶ τῆς Καλατοῦ, ἄλλης παραλίου πόλεως κατὰ τὴν εἴσοδον τοῦ Ἀραβικοῦ κόλπου.

Ὁ δὲ Κόρμος (Cormos) μεγάλη καὶ αὐτὴ ἐπιθαλάσσιος πόλις κατακαίεται ὑπὸ ὑπερβολικῆς θερμότητος.

Ἐντεῦθεν ὁ Μάρκος Πόλος ἀναβαίνει μέχρι τῆς Λαπωνίας διὰ τῆς μεγάλης Τουρκίας καὶ τῆς Ῥωσσίας, περὶ τῆς ὁποίας ἰδιαιτέρως λέγει. « Ἡ Ῥωσσία χώρα μεγίστη, ἐκτείνεται πρὸς βορρᾶν· οἱ κάτοικοι αὐτῆς ὑπάρχουσι χριστιανοὶ τοῦ δόγματος τῶν Γραικῶν. Διαπρέπουσι δὲ κατὰ τὴν ὡραιότητα τοῦ χρώματος ἄνδρες καὶ γυναῖκες, καθὼς καὶ κατὰ τὴν

---

(1) *Ἐκτὸς τῆς εὐλαβείας καὶ τῆς πεποιθήσεως τοῦ ἀῤῥώστου, ἡ γῆ αὕτη ὡς σιδηροῦχος ἔχει καὶ εἰδικήν τινα δύναμιν.*

ἀγαθότητα τοῦ χαρακτῆρος. Εἰς οὐδένα ὑποτελοῦσι ἐκτὸς βασιλέως τινὸς Ταρτάρου λεγομένου Τρακτατάϊ· ἐμπορεύονται τὰ δέρματα τῶν ζώων· ἔχουσι δὲ πολὺν ἄργυρον· ἀλλ' ὁ ξένος μόλις ἀντέχει εἰς τὸ αὐτόθι ἐπικρατοῦν ψύχος. »

Ἀλλ' εἰς τὴν ὑπερβόρειον ταύτην ἐκδρομὴν δὲν δυνάμεθα νὰ παρακολουθήσωμεν τὸν ἀκάματον ἡμῶν περιηγητὴν, τόσῳ μᾶλλον ὅσῳ ἀποχρώντως καὶ πρὸ ὀλίγου μάλιστα διήλθομεν ἱστορικῶς τὴν ἀπέραντον ἐκείνην χώραν. Ὅθεν καταπεπονημένοι σπεύδομεν νὰ ἐπιστρέψωμεν εἰς τὰ ἴδια· εὐτυχεῖς ἂν δὲν ἐβλέπομεν τὴν πατρίδα ἡμῶν, ἀφ' οὗ μόλις χθὲς ἐγεννήθη, γηραιὰν καὶ παρηκμακυῖαν ὡς πρὸς πολλοὺς τῶν τόπων, ὅσους εἴδομεν. Πόσον τῷ ὄντι ἡ μέλλουσα τύχη συνδεομένη μετὰ τῆς τῶν ἀνατολικῶν τόπων φαίνεται εἰσέτι ἀμφίβολος! πόσον δὲ ἡ ὁδὸς τὴν ὁποίαν βαδίζει ὡς σκολιὰ καὶ ἀνώμαλος ἀπομακρύνει ἴσως ἐκ τοῦ φυσικοῦ της προορισμοῦ. Καὶ ὅμως ἡ Ἑλλὰς κινεῖται προφανῶς ἔχουσα πεποίθησιν εἰς τὰς ἀναμνήσεις της καὶ ἐλπίδας εἰς τὰς ἀνεξεχνιάστους βουλὰς τῆς θείας προνοίας. Δὲν φέρει βεβαίως οὔτε ἀδάμαντας, οὔτε μαργαρίτας, διαμένει δὲ πτωχὴ ὡς ἐκπαλαι τὴν ἐξεικόνισεν ὁ ἀκριβέστατος καὶ φιλαληθέστατος τῶν ἱστορικῶν της· ἀλλὰ σεμνύνεται δικαίως εἰς τὰ διανοητικὰ τῆς προόδου πλεονεκτήματα, δὲν ἔχει ὑλικὰς δυνάμεις· ἀλλ' ἐπληρώθη τὸν νοῦν, ὅστις τὰς ἐφευρίσκει καὶ τὰς κινεῖ· θέλει δὲ ὠφεληθῆ ἔπειτα καὶ ἀπὸ τῶν μαθημάτων τῆς δυστυχίας καὶ τῆς πολιτικῆς, ἴσως τότε καὶ ἐκ τῶν ἀκανθῶν αὐτῶν ἀναφανῇ ὁ στέφανος τῆς δόξης της, τὸν ὁποῖον ἔπρεπε νὰ φέρῃ ἀειθαλῆ καὶ ἀμάραντον (1).

Ι. Ν. Δεβαδεύς.

ΕΚ ΤΗΣ ΠΕΡΙΗΓΗΣΕΩΣ ΤΟΥ ΠΟΥΚΕΒΙΛΑ ΕΙΣ ΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ.

ΤΑ ΘΕΣΣΑΛΙΚΑ.

(Συνέχεια ἰδὲ τεῦχος ΚΑ')

Ἡ ἐλπὶς τῆς εὑρέσεως χειρογράφων εἰς τὰ Μετέωρα ἅτινα ἡ φύσις φαίνεται ὅτι ἔθετεν ὅπως χρησιμεύσωσιν ὡς ἀρχεῖα τῆς κλασσικῆς γῆς, ἐπέσυρεν εἰς αὐτὰ κατὰ τὸ 1779 τὸν Σουηδὸν περιηγητὴν Βιορνστάλ τὸν πρῶτον ὅστις ἐπεσκέφθη τὸν τόπον ὡς ἐρευνητής. Μεταξὺ δὲ τῶν μοναστηριῶν ἅτινα ἐπεσκέφθη ἀναφέρει καὶ τινα μὴ σωζόμενα ἤδη, ἀλλὰ δὲν ἀνεκάλυψεν εἰς τὰς βιβλιοθήκας των παρὰ τεμάχια ἐγνωσμένα τοῦ Ἡσιόδου καὶ Σοφοκλέους, διδαχὰς, ὁμιλίας καί τινα χειρόγραφα ἀσήμαντα. Αἱ μάταιοι ἀναζητήσεις ἀνθρώπου πεπαιδευμένου οἷος ἐκεῖνος, καὶ τὰ δικαιολογήματα ἅτινα τῷ ἀπέδωσα ἐδύναντο νὰ μὲ ἐμποδίσουν τοῦ ἀναβῆναι εἰς τὰ μοναστήρια. Ἐν τούτοις ἐταλαντευόμην, ὅτε μοὶ ἐδιηγήθησαν ὅτι καλόγηρός τις ἐκ τῶν ὑπηρετούντων εἰς τὸ μοναστήριον εἶχε καύσει, μικρὸν κατὰ μικρὸν, ἀνάπτων τὸν κλιβανόν του, ποσότητα σημαντικὴν χειρογράφων, ἅτινα ἐκράτουν κεκλεισμένα ἐντὸς κιβωτίων· ἡ δὲ περίστασις αὕτη ἥτις δυστυχῶς ἀληθεύει, με ὤθησεν πρὸς τοὺς Σταγούς.

Ἐξέτασα καταβαίνων αὖθις πρὸς τὴν κοιλάδα τοῦ Πηνειοῦ, τὴν θέσιν τῶν μοναστηρίων ἅτινα ὑψοῦνται ἐπὶ τῶν ὑψηλοτέρων Μετεώρων. Αἱ δυσβατότεροι πυραμίδες τὰ ἐπιστύλια, καὶ αὐταὶ αἱ ῥαγάδες τῶν βράχων, φέρουσι κελλία, εὐκτήρια καὶ βωμοὺς, ᾠκοδομημένα ὑπὸ τῶν ἀναχωρητῶν οἵτινες καθηγίασαν ὅλα τὰ μέρη τῆς ἐναερίου ταύτης κατοικίας, ἣν κατέστησαν πατρίδα ἑαυτῶν κειμένην μεταξὺ τοῦ κόσμου καὶ τῆς αἰωνιότητος. Ἀλλὰ διατί αἱ κατοικίαι αὗται, τὰ ἄσυλα ἁγνῶν ψυχῶν, μετεβλήθησαν εἰς εἱρκτὰς τοῦ κράτους, εἰς ἃς οἱ μοναχοὶ εἰσὶν δεσμοφύλακες αὐστηροί;

Ἔμαθα ὅτι τὸ εἰσόδημα τῶν μοναστηρίων, παρεκτὸς τῆς ἐλεημοσύνης τῶν πιστῶν καὶ τῶν κερδῶν τοῦ σιτηρεσίου τῶν καταδεδικασμένων, ἀναβαίνουν τὰ 40 πουγγία τακτικῆς προσόδου, ἀπὸ τὰ ὁποῖα 12 δίδουν εἰς τὸν σατράπην τῶν Ἰωαννίνων καὶ 10 εἰς τὸν πατριάρχην. Τὸ ἐπίλοιπον εἶναι προσδιωρισμένον εἰς τὴν συντήρησιν τεσσαράκοντα μοναχῶν, ὡς ἐλέγη διὰ νὰ δέχωνται δι' αὐτῶν τοὺς ὁδοιπόρους καὶ Ἀλβανοὺς, οἵτινες εἶναι ἀδηφάγοι παράσιτοι καὶ μάστιξ τῶν ἀνὰ τὴν Ἑλλάδα διεσπαρμένων μοναχῶν.

Ἡ φυσικὴ ἱστορία τῶν Μετεώρων, μεμελετημένη εἰς τὰ καθέκαστα αὐτῆς, ἠδύνατο νὰ παρέξῃ ἰδιαίτερα χαρακτηριστικὰ ἐπιτήδεια εἰς τὸ νὰ ἐκτείνωσι τὸν τῆς Γεωλογίας κύκλον. Αἱ πυραμίδες σύγκεινται ἀπὸ τεμάχια ὀλίγον ὀγκώδη, μεταξὺ τῶν ὁποίων παρατηροῦνται γρανῖται ἐρυθροὶ καὶ λευκόφαιοι, σχιστόλιθοι (ἀρδωσίαι) κεχρυσωμέναι, χλωρίτιδες, καὶ συηνῖται. Ἡ γενικὴ θέα τοῦ δάσους τῶν ἐξ ὁλοκλήρου ἠρανισμένων τούτων ὀρέων παρουσιάζει θέαν ὑπόφαιον. Εἶναι εὔκολον νὰ ἀριθμήσῃ τις τὰ στρώματα αὐτῶν ἅπερ εἰσὶν ὁριζόντεια, τὰ δὲ ἀξιολογώτατα τούτων δύναται νὰ σπουδάσῃ εἰς χρημνόν τινα παρὰ τοὺς Σταγούς.

Αἱ σιβάδες τῆς μοναδικῆς ταύτης δημιουργίας παρουσιάζουν ἐν γένει σχήματα ἀπεστρογγυλωμένα καί τινα τμήματα σφαίρας. Ἐκ τούτων λοιπὸν εὐκόλως κατανοεῖ τις ὅτι τοιαύτη χώρα στερεῖται πάσης συτείας, καὶ δικαίως ὁ Εὐστάθιος ὁμιλεῖ περὶ αὐτῆς ὡς περὶ τόπου ἀκάρπου, ἔνθα μόνοι οἱ καλόγηροι ἠδύνοντο νὰ κτίσωσι νέαν Θηβαΐδα ὅπως ζῶσιν ἐνταῦθα μακρὰν τοῦ κόσμου καὶ τοῦ διωγμοῦ τῶν Μωαμεθανῶν.

Τὸ μεσονύκτιον ἀφίχθην εἰς Σταγοὺς Καλαβάκα, καὶ τὸ ἀλεξιβροχιόν μου ὑπῆρξεν ἡ στέγη ὑφ' ἧς ἐκοιμήθην, ἀφοῦ ἐβλέπνησα εἰς τὴν μελαγχολικὴν αἴγλην τῆς σελήνης. Τὴν ἐπαύριον ἐπανέλαβον τὸς περιγραφάς μου φέρων τὰ βλέμματά μου ἐπὶ τῆς πόλεως, τῆς ἐξ ἑνὸς μὲν ἐπ. μιλίου ἐκτισμένης ἀπὸ τὴν ἀριστερὰν τοῦ Πηνειοῦ ὄχθην, ἐξ ἑτέρου δὲ εἰς τὴν βάσιν τῆς σειρᾶς τῶν Μετεώρων. Ἐγνώριζον ὅτι ὁ πληθυσμός της συνέκειτο ἐκ διακοσίων χριστιανικῶν οἰκογενειῶν, διοικουμένων νουνεχῶς ὑπὸ τοῦ μητροπολίτου τῆς Λαρίσσης οὗτινος τὰ εἰσοδήματα μόλις φθάνουν τὰς τέσσαρας χιλιάδας γρόσια. Ἡ πολιτικὴ τούτης διοίκησις εἶναι διαμεμελισμένη μεταξὺ ἑνὸς μουσσελίνου καὶ ἑνὸς Καδῆ, ἐπιτετραμμένων νὰ δασαρίζωσι καὶ νὰ δικάζωσι ἑκόντας ἄκοντας τοὺς κα

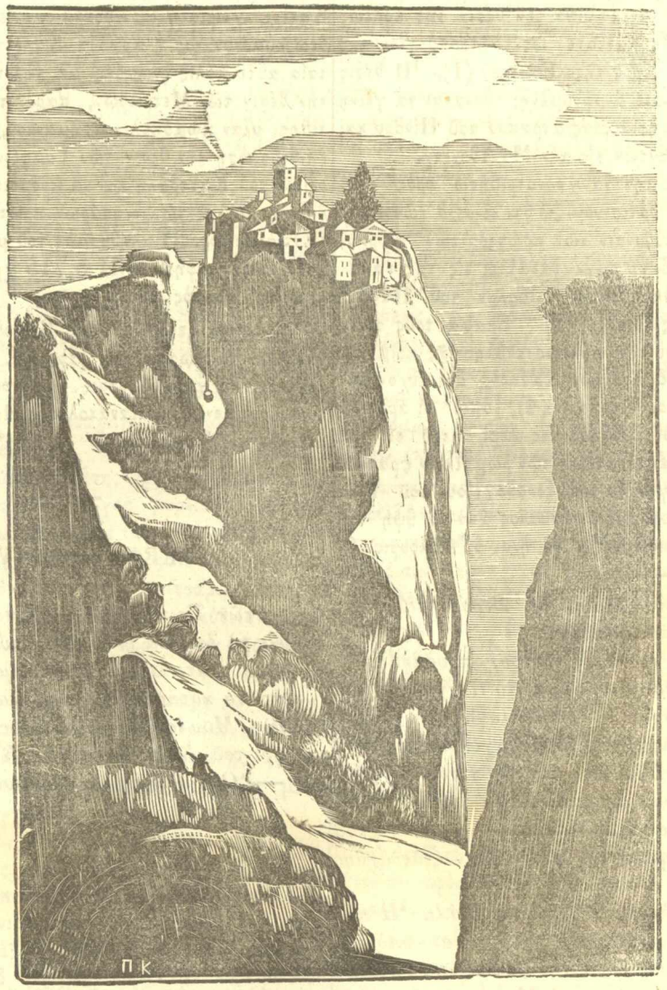

Τὰ Μετέωρα.

τοίκους τοῦ τμήματος τούτου, οὗτινος τὸ ἐπικερδέστερον ἐμπόριον εἶναι μέταξα καὶ βαμβάκιον, τὰ πλεῖστα τῶν ὁποίων ἀγοράζονται ἀπὸ τὰς ἐν Λαρίσσῃ ἐμπορικὰς ἑταιρίας τῶν ἑβραίων. Πέριξ τῶν Σταγῶν παρετήρησα συκομωρέας διατεταγμένας κατὰ τάξιν τινα, καὶ ἀγροὺς καλῶς καλλιεργημένους, ὥστε παρέχουσιν εἰς τὸν τόπον τοῦτον τερπνὴν θέαν τοσοῦτον μᾶλλον χαριεστέραν, καθ' ὅσον ἀντίκειται εἰς τὸ τραχὺ καὶ αὐστηρὸν θέαμα τοῦ ὄρους Πίνδου.

Ἐκ τοῦ ὕψους τῶν Σταγῶν ἀνακαλύπτει τις τὸ Φανάρι, πόλιν τοῦ τμήματος τῶν Ἀγράφων, καὶ τὴν εἴσοδον τοῦ στενοῦ τοῦ ἄγοντος εἰς Αἰτωλίαν· τὸ μέρος τοῦτοῦ καὶ τὸ τοῦ Κλινόβου, συνδέεται τὰ μὲ μεσημβρινὰ μέρη τῆς Ἠπείρου. Ἡ δὲ ὁδὸς ἡ ἀπολήγουσα εἰς τὴν γέφυραν τοῦ Κοράκου, ἣν θὰ κάμωμεν γνωστὴν περιγραφοντες τὴν Ἀγραΐδα. διέρχεται διὰ τοῦ φαναρίου, διαβαίνει διὰ τῆς Αἰτωλίας καὶ λήγει εἰς τὸν Ἀμβρακικὸν κόλπον. Τοιουτοτρόπως εὑρίσκεται ὁ πλάγιος οὗτος δρόμος δύσβατος καὶ τραχὺς. ὅστις συντέμνει τὴν λοξοδρομίαν τὴν μεταξὺ Γομφῶν καὶ Ἀυόρακίας (1).

Ἅμα εἰσήλθομεν εἰς τὸ ὀροπέδιον τῆς Θεσσαλίας εἶδον τοὺς χωρικοὺς ὁδηγοῦντας, ὡς καὶ εἰς τὴν Αμ-

---

(1) *Συνεραγίσθη ἡ ἱστορικὴ ὕλη ἐκ τῆς βιογραφίας καὶ περιηγήσεως τοῦ Μάρκου Πόλου.*

(1) Est iter a Comphis Ambracium, si cut impeditum et difficile. ita spatie derbrevi
Tit Liv XXXII, C 15.

φιλοχίαν, μικρὰ δίτροχα, ἅτινα καλοῦσιν ἁμάξια ἢ κάρα, καὶ τὰ ὁποῖα χρῶνται πρὸς τὸ μετακομίζειν τὰ σιτία των. Ὡς λεύγην ἐκ Σταγῶν, διέβημεν εἰς τὸ χωρίον Καστράκι, πρωτεύουσαν τοῦ κόλι τοῦ Πετχούρι, ὅπερ ἐστὶ διαίρεσις τοῦ νομοῦ τῶν Χασσιῶν. Τὸ χωρίον τοῦτο φέρει ὄνομα δι' οὗ οἱ Ἕλληνες σημαίνουσι τὰς ἀρχαίας πόλεις, ἠρώτησα λοιπὸν τοὺς κατοίκους, οἵτινες μὲ ἐπληροφόρησαν ὅτι εὑρίσκονται τφόντι εἰς ἀπόστασίν τινα πρὸς ἀνατολὰς ἐρείπια ὀνομαζόμενα Κλεισοῦρα. Ἡ ὁμοιότης τοῦ ὀνόματος μὲ τὸ τῶν Γομφῶν, ὅπερ σημαίνει κλεῖδα, μὲ ἔκαμε νὰ εἰκάσω ὅτι ἀνεκάλυψα τὴν θέσιν τῆς πόλεως ἐκείνης ἥτις ἐθεωρήθη πάντοτε ὡς τὸ προπύργιον τῆς Θεσσαλίας πρὸς τὸ μέρος τῆς Ἠπείρου (1), Ἡ θέσις της ἦτο τοιαύτη, ὥστε ἀνυψουμένη, δύναται νὰ γείνῃ ἔει καὶ νῦν ἡ κλεὶς τῆς κυρίας ἀτραποῦ τοῦ Πίνδου καὶ τῶν στενῶν τῶν ἀγόντων εἰς τὴν Μακεδονίαν.

Ἐπειδὴ δὲν ἐδυνάμην νὰ χρονοτριβήσω πρὸς ἐξέτασιν τοῦ περιβόλου ὅστις νομίζω ὅτι εἶναι ὁ τῶν Γομφῶν, ἔλαβον τὴν διεύθυνσιν τῶν πρωτευόντων χωρίων τοῦ Πετχούρι (2), ὅπερ συγκατατάττει εἰς τὰς καταστροφάς του τὸν κυκλώπειον περίβολον τοῦ Πάλι ἢ κατὰ τοὺς ἀρχαίους Πιαλία (3). Ἔκαμα τοὺς συμπερασμούς μου περὶ τῆς πόλεως ταύτης τῆς κειμένης εἰς τὴν σειρὰν τῶν ὀρέων τῶν Χασιῶν, ὅτε εἶχον ἔμπροσθέν μου τὸ ὄρος Κερκειὸν (4), ὅπερ οἱ ἀρχαῖοι ἱστορικοὶ μνημονεύουσιν, ὁμιλοῦντες περὶ αὐτοῦ εἰς τὰς κατὰ τὴν Θεσσαλίαν ἐκστρατείας τῶν ῥωμαϊκῶν στρατῶν.

Ὡς ἡμίσειαν λεύγην ἐκ τοῦ ξενοδοχείου τοῦ Καστράκι διέρχεται ποταμὸς ἐρχόμενος ἀπὸ τὰ ὕψη τοῦ Λιβότσοβου (5), ὅστις νομίζω νὰ ἦναι ὁ Ἄσκουρις (6) ἐὰν ὡς βεβαιοῦσιν (πρᾶγμα ὅπερ δὲν ἠδυνήθην νὰ βεβαιώθω) ἐξῆλθεν ἀπὸ λίμνην ὑπάρχουσαν εἰς τὸ ὄρος Κερκετιόν. Ἀφίνων τὸς ὄχθας του, βαίνει τις ἐν πεδίῳ, ἐγκαταλείπων δεξιόθεν τὸ χωρίον Ῥαξὰ καὶ ἓν τσιφλίκιον· καὶ ἕως δύο περίπου μίλια διαβαίνει τὸν ποταμὸν τοῦ Βοΐβοδα, ὅστις σχηματίζει τὴν γραμμὴν τῆς ὁροθεσίας μεταξὺ τῆς ἐπαρχίας τῶν Χασσιῶν ἢ Ἐστιαιώτιδος, καὶ τὴν τοῦ Μουλαλικίου, τοῦ μέρους τοῦ μεσημβρινοῦ τῆς κοιλάδος ταύτης. Ὁ ποταμὸς ὃν πρὸ ὀλίγου ὠνόμασα λαμβάνει τὰς πηγάς του τέσσαρα μίλια Β Α. μεταξὺ τῆς Τουλουπόστα καὶ τοῦ Κατίρι, χωρία γειτονεύοντα μὲ ἑλληνικὸν περίβολον θεωρούμενον ὡς ἡ ἀρχαία Καλλιτέρα. (1) Ἡ τελευταία αὕτη πόλις ἡνωμένη μὲ τὴν τῆς Πιαλίας, καὶ μὲ τὴν θέσιν τῶν Μετεώρων, παρὰ τὰ ὁποῖα ὁ Στράβων τίθησι μίαν κωμόπολιν ἀσήμαντον, συντείνει εἰς τὸ νὰ ἐπιβεβαιώσῃ τὴν θέσιν τῶν Γομφῶν κατὰ τὴν περιφέρειαν τοῦ Καστράκη καὶ νὰ προσδιορίσῃ τὴν μίαν θέσιν διὰ τῆς ἄλλης τῶν τεσσάρων πρωτευουσῶν πόλεων τῆς Ἐστιαιώτιδος. Ὁ πληθυσμὸς τοῦ μέρους τοῦ τμήματος ὅπερ ἐσκιαγράφησα εἶναι 5,715 χριστιανοὶ πάσης ἡλικίας καὶ παντὸς φύλου.

Ἡμίσειαν λεύγην ἐκ τοῦ Βοΐβοδα, ἀφίνει τις ἀριστερόθεν τὸ χωρίον τοῦ Ἰάρι καὶ ἄλλην ἡμίσειαν μακρότερα, τὸ χάνι Μέρτσι· καὶ ἀφοῦ διέλθῃ ποταμόν τινα ἐρχόμενον βορειανατολικῶς ἀφικνεῖται ἐντὸς τριῶν λεπτῶν εἰς Τρίκαλα.

—o—

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ IV.

Κτίσις τῶν Τρικάλων. — Ἐπιγραφαὶ εὑρεθεῖσαι εἰς τὰ ἐρείπια τοῦ φρουρίου της. — Σημειώσεις ἐπίτινων ἀρχαίων νομισμάτων. — Ἐνεστῶσα κατάστασις τῆς πόλεως ταύτης. — Νομὸς Μουλαλίκ· — Ὁδὸς ἀπὸ Τρίκαλα μέχρι τοῦ Κουτσόχερο. — Κοίτη τοῦ Πηνειοῦ. — Ὁδηγίαι μέχρι Λαρίσσης.

—

Τοιουτοτρόπως τὰ Μετέωρα καὶ τὸ Καστράκι μᾶς ἀναμιμνήσκουσιν κατὰ σύμπτωσιν τὴν Ἰθώμην καὶ Γομφοὺς, διότι ἐν τῷ μέσῳ τῶν ἐπαναστάσεων αἵτινες συνετάραξα τὴν Θεσσαλίαν, δὲν δύναταί τις ἢ νὰ συμπεραίνῃ· τὸ δὲ δὲ ὄνομα Τρίκαλα καὶ ἡ θέσις τούτων ἐκ πρώτης ὄψεως κάμουν γνωστὴν τὴν ἀρχαίαν Τρίκκην (2).

Ἡ πόλις αὕτη, ἐκ τῆς ὁποίας οἱ μυθολόγοι παρήγαγον τὴν Τρίκκην τὴν θυγατέρα τοῦ Ἀσωποῦ, δὲν ἦτον ὀλιγώτερον ἔνδοξος κατ' αὐτοὺς, διὰ τὴν γέννησιν τοῦ Ἀσκληπιοῦ υἱοῦ τοῦ μονάρχου τῶν Περῤῥαιβῶν Ἀπόλλωνος (1). Εἶδε πρόσετι αὕτη γεννηθέντας τὸν Ποδαλείριον καὶ τὸν Μαχάωνα ἐπιτηδείους εἰς τὴν τέχνην τοῦ καταπαύειν τὰς λύπας καὶ ἰατρεύειν τὰς ἀσθενείας. Ἡ Λήθη διέβρεχε τὰ τείχητης (2), καὶ ἡ γῆ της, τροφὸς γενναίων ἵππων, ὑπῆρξεν περιώνυμος παρὰ τοῖς ἀρχαίοις. Ἡ θέσις τῆς πόλεως ταύτης τῆς κειμένης πλησίον τῶν Δολόπων καὶ εἰς τὴν εἴσοδον τοῦ στενοῦ τῆς Πίνδου, εἵλκυεν ἅπαντας τοὺς στρατοὺς ὅσοι διέτρεχον τὴν Θεσσαλίαν πρὸς ὑπερασπισιν ἢ πρὸς ἐρήμωσίν της (3)μέχρι τῆς συστάσεως τοῦ Γραικορωμαϊκοῦ βασιλείου, ὅτε παρίσταται ἀκόμη ὑπὸ τὸ ἀρχικόν της ὄνομα εἰς τοὺς καταλόγους τοῦ Κωνσταντίνου τοῦ Πορφυρογεννῆ του (4). Μετὰ τὴν ἐποχὴν ταύτην φαίνεται κατασταῖσα ὑπὸ τῶν Τούρκων πρωτεύουσα τοῦ σανγιὰκ τοῦ Μουλαλίκη (ὄνομα δι' οὗ σημαίνουσι τὴν ἐπαρχίαν τὴν ὑπάρξασαν ὡς λίκνον τῆς Ἑλλάδος). ἡ δὲ ἀνατολικὴ ἐκκλησία διέμεινεν ὑπὸ ἐπίσκοπον ἐξαρτώμενον ἀπὸ τοῦ μητροπολίτου τῆς Λαρίσσης.

Οὐδεμία πόλις δὲν ἐδύνατο νὰ ἦναι μᾶλλον ἁρμοδία ὡς πρωτεύουσα τῆς Θεσσαλίας. Ἦτο πρὸς τούτοις αὕτη καὶ μητρόπολις τῆς γενικῆς κυβερνήσεως τῆς κάτω Ἀλβανίας, διότι, πρὶν τῆς κατακτήσεως τοῦ Ἀλὶ πασᾶ, τὸ σανζιάκι τῶν Ἰωαννίνων ἐξηρτᾶτο ἀπὸ τὸ βεζυράτον τῶν Τρικκάλων. Ὁ σατράπης, ἢ μᾶλλον ὁ ὑπέρτατος τῆς Ἑλλάδος ἁπάσης ἄρχων, εὑρίσκετο ὡσαύτως εἴκοσι καὶ πέντε λεύγας βορειοδυτικῶς τῶν Ἰωαννίνων τῶν ὁποίων ἐξουσίαζε τὰ στενὰ, δέκα μὲν καὶ τρεῖς λεύγας ἀπὸ Λαρίσσης, πόλεως τότε κατοικουμένης ἀπὸ τὸν στασιαστικὸν λαὸν τῶν γενιτσάρων τῶν ἐχθρῶν τῆς ἐξουσίας, δώδεκα δὲ ὥρας κατ' εὐθείαν γραμμὴν ἀπὸ τὰ Φάρσαλα, ἔνθα οἱ προύχοντες τῆς πεδιάδος ἕλληνες συνεκρότουν καθ' ἕκαστον ἔτος συνέδριον, πρὸς διανομὴν τῶν φόρων καὶ κατάταξιν τῶν λογαριασμῶν των. Τοιοῦτος ἦν πρὸ τεσσεράκοντα ἐτῶν ὁ ὀργανισμὸς τοῦ μέρους τούτου τῆς Ῥούμελης, καὶ τῆς πρωτευούσης της, τὴν φυσιογνωμίαν τῆς ὁποίας μόλις ἄρχεταί τις νὰ ἀναγνωρίζῃ.

Τὰ περίχωρα τῶν Τρικάλων, ἡ θεωρία τῶν δασωδῶν μερῶν των, ὡς καὶ ἐκείνη τοῦ μεγαλοπρεποῦς ποταμοῦ τοῦ ἡσύχως διαῤῥέοντος πεδιάδα καλῶς καλλιεργημένην, ἅπαντα ταῦτα καταγοητεύουν τὸν ὁδοιπόρον. Ὁ ὀφθαλμός του φέρεται, ἐκ τῆς κατεστραμμένης ἀκροπόλεως καὶ ἀνοικοδομηθείσης ὑφ' ὅλων τῶν κατακτητῶν τῶν καταρημοσάντων τὴν Θεσσαλίαν, ἐπὶ τῆς σωρείας τῶν δένδρων ἥτις περικυκλοῖ δέκα ἐκκλησίας, ἑπτὰ τσαμία, καὶ μίαν συναγωγὴν ἐκτισμένην εἰς τὸ βάθος τῆς ῥόμης τῶν Ἑβραίων. Ἀλλ' ἅμα εἰσέλθῃ τις εἰς τὴν πόλιν τὴν ἐπερεισμένην ἐπὶ τοῦ πρανοῦς λοφίσκου τινος, τὸ θέαμα μεταβάλλεται, καὶ ἡ ἀγορά της ἐσκεπασμένη μὲ σκιάδας αἵτινες παρεχουν δροσερότητα ὑγιεινὴν ὑπὸ οὐρανὸν περιφλεγῆ, εἶναι ἡ μόνη αἰτία ἕνεκα τῆς ὁποίας διαφέρει τῶν ἄλλων μερῶν τῆς Τουρκίας, τῶν ὁποίων ἡ ὁμοιότης πανταχόθεν ἡ αὐτὴ εἶναι, ἕνεκα τῆς ἀκαθαρσίας καὶ τῆς ἀνωμαλίας εἰς τὰς οἰκοδομάς.

Διευθύνθην πρὸς τὸ φρούριον, ἔνθα μὲ ἐβεβαίωσαν ὅτι ὑπῆρχον ἀρχαιότητος· ἀλλὸ δὲν εἶδον ἐκεῖ μηδὲν ἀξιοσημείωτον, καὶ ἄνευ δερβίσου τινος γνωρίμου μου, ὅστις μὲ ἔκαμε νὰ παρατηρήσω ἐπιγραφὴν ἐπιτύμβιον, ἀφιερωμένην *εἰς τὴν ἔκφρασιν γυναικὸς ἀπαρηγορήτου διὰ τὴν ἀπώλειαν τοῦ συζύγου τὸν ὁποῖον ἥρπασεν ἡ Μοῖρα* (1) θὰ παρητούμην ἀπὸ πᾶν εἶδος ἀναζητήσεως. Ὁ ἄνθρωπος οὗτος χωρὶς νὰ ἦναι πεπαιδευμένος, μοὶ ἔδειξε τὴν ἀληθῆ θέσιν τῆς ἀρχαίας Γρίκκης, ἥτις εὑρίσκεται πρὸς δυσμὰς τῆς πόλεως, καὶ μοὶ ἐπρομήθευσε μέγα πλῆθος νομισμάτων τῶν αὐτονόμων πόλεων, τὰ ἀξιολογότερα τῶν ὁποίων φέρουσιν ἐπιγραφὴν *βουστροφηδόγραφον* (2)

Ἂν καὶ μοὶ ἐπροξένησαν πολλὴν εὐχαρίστησιν αἱ ἀνακαλύψεις αὗται, κατεθέλχθην ὅμως καὶ ἀπὸ τὸ γοητευτικώτατον πανόραμα τοῦ ὁρίζοντος. Ἐθαύμαζον, ἐξ ὕψους τῆς ἀκροπόλεως τῆς ἀφιερωμένης εἰς τὸν υἱὸν τοῦ Φοίβου Ἀπόλλωνος, τὸν δίσκον τοῦ ἡλίου, ὅστις, κλίνων μεταξὺ τῶν κορυφῶν τῆς Πίνδου, λαμπρύνει τὴν σειρὰν τοῦ Γούρα, οὗτινος ὁ περίβολος, μεγεθύνεται δὶ ὀπτικῆς ἀπάτης, ὑψῶν τὰς κυανέας κορυφάς του ἐπὶ τῶν ἐκλαμπόντων νεφῶν. Τὸ πᾶν ἀνήγγειλε λαμπρὰν τὴν ἐπαύριον, προηγειθείσης καὶ ἑσπέρας τερπνοτάτης ἥτις ἤρχιζεν ἤδη, ὅτε ἐπανήλθομεν εἰς τὰ καταλύματά μας.

Ἐγεύθημεν εἰς τὸ ὕπαιθρον, καὶ εἷς τῶν Ἀλβανῶν μου, ἀφοῦ προανέκρουσε τὴν λύραν του τὴν ἀγροτικὴν, ἐτόνισε πρὸς αὐτὴν τὸ ἆσμα *ὁ Μπουκοβάλας*, καὶ τινα ἄλλα πολεμικὰ ἄσματα, δὶ ὧν οἱ Ἕλληνες ἀνταποκρίνονται, ἐκτελοῦντες χοροὺς ζωηροὺς καὶ ἀρειμαννίους. Τοιοῦτον ἦν τὸ τέλος τῶν συναναστροφῶν μας· ἀλλ' ἐν τῷ μεταξὺ ἡ συνομιλία μᾶς ἔῤῥιψε καὶ εἰς ἐκκλησιαστικὰ ζητήματα, περὶ ἃ καὶ ὁ ἐλάχιστα σπουδάσας ἐνομίζετο εἰδήμων. Οὐλεμάς τις ἤρ-

---

(1) *Γόμφοι. Πλιν. Βιβλ.* IV. *Στραβ. βιβλ.* IX. *εἰς* 437 *καὶ πλεῖστοι ἄλλοι.*

(2) *Τὰ χωρία τοῦ κόλι τούτου, προσαρατολιζόμενα ἀπὸ τὸ Καστράκι, εἶναι τὸ Πετχούρι, καὶ ἕτερα τρία ἀσήμαντα τῶν Κλεπιοχωρίων. Ἡμίσειαν δὲ ὥραν ἀνατολικῶς τοῦ Πετχούρι, εὑρίσκει τις τὰ ἐρείπια τῆς Πιαλίας, εἰς τὸ ὄπισθεν ὑψηλοῦ ὄρους· μίαν δὲ ὥραν ἀνατολικώτερα τοῦ Πετχούρι τὴν Περβούδαν· καὶ μίαν ὥραν πρὸς ἀνατολὰς τοῦ Καστράκι, τὴν παρασκευὴν ἐπὶ τῆς δεξιᾶς ὄχθης τοῦ Πηνειοῦ.*

(3) *Πιαλία· πλησίον τοῦ χωρίου Πάλι. Ἡ πόλις αὕτη ἀποδίδεται εἰς τὴν Θεσσαλίαν ὑπὸ τοῦ Στεφάνου Βυζαντίου, ὅστις τὴν θέττει ὑπὸ τὸ Κερτιὸν ὄρος. Μίαν ὥραν πρὸς τὰ Μ. Α. τῶν ἐρειπίων των, ἐπὶ τῶν ὀχθῶν τοῦ ποταμοῦ Ῥασκὰ· ἡμίσειαν δὲ πρὸς Α. τὸ Σινοκέρσασα· καὶ μίαν πρὸς Α. τοῦ Κυκλοχωρίου, καὶ τινων ἀξιοπαρατηρήτων δασῶν.*

(4) *Ὁ Κερκετιὸς, (τὴν σήμερον ὄρη τῆς Κασσιᾶς), μνημονεύεται ὑπὸ τοῦ Τίτου Λιβίου, βιβλ.* XXXIII. *κεφ.* 14. *Πλίν. βιλ.* IV. *κ.* 8. *Πτολεμ.* III. 13, *Στεφ. Βυζ.*

(5) *Τὸ Λιβότσοβο καὶ τὸ μοναστήριόν του κεῖται δύω λεύγας πρὸς Α. τῶν Σταγῶν.*

(6) *Ἄσκουριν· ὁ Τίτος Λίβιος ὁμιλεῖ περὶ τούτου ὡς περὶ λίμνης τινος βιβλ.* XIV. *κ.* 2.

(1) *Καλλιτέραι· ὁ Τίτος Λίβιος τοποθετεῖ τὴν πόλιν ταύτην εἰς τὴν Μακεδονίαν, βιβλ.* XXXII. *κεφ.* 13. *Καὶ Πτολεμ. βιβλ.* III. *κεφ.* 13. 49. 30. 41. 10.

(2) *Τρίκκη, πόλις Θεσσαλίας, Στεφ. Βυζ.*

(1) *Ὁ Στράβων λέγει ὅτι ἐδῶ ὑπῆρχεν ναὸς τοῦ Ἀσκληπιοῦ τὰ μέγιστα σεβώμενος, βιβλίον IX σ.* 437.

(2) *Ὁ Στράβων τοποθετεῖ τέσσαρας ποταμοὺς ὑπὸ τὸ ὄνομα τοῦτο, τὸν μὲν ἕνα παρὰ τῇ Μαγνησία, τὸν ἄλλον πλησίον τῆς Γορτῶνος, τὸν τρίτον εἰς τὴν Τρίκκην, καὶ τὸν τέταρτον εἰς τοὺς δυτικοὺς Ἀφρικανούς.*

(3) *Τιτ. Λιβ. βιβλ.* XXXVI *κ.* 13.

(4) *Κωνσταντῖνος Πορφυρογέννητος, Θέμα. βιβλ.* II, *κ.* 2.

(1) ΦΜΤΑΘΕΟΙΣΙΚΕΛΟΝΣΤΥΓΕΡΜΝΙΗΠΟΡΑΙΟΥΣΙΝ: ΜΟΙΡΗΥΠΑΤΡΕΠΠΜΚΙΜΒΕΡΑΤΥΜΒΟΕΒΧΕΙ: ΟΝΠΙΝΥΤΕΠΑΡΑΚΟΙΤΙΣΑΝΙΗΡΟΝΠΟΟΙΡΑ: ΘΑΨΕΝΑΚΟΙΜΗΤΟΙΣΔΑΚΡΥΣΙΝΑΝΟΛΟΜΑΣ.

(2) ΝΩΙΑΚΚΙΡΤ.

χιτε φιλονεικίαν ἐπὶ τοῦ δόγματος τῆς γεφύρας Σιράτης, « ἥτις εἶναι λεπτοτέρα τοῦ ξίφους, στηριζομένη εἰς τὰ χείλη ἀκατανοήτου ἀβύσσου, καὶ διὰ τῆς ὁποίας πᾶς ἄνθρωτος ὠφείλει νὰ διαβῇ. Οἱ μὲν, ἔλεγε, θὰ τὴν διαβῶσι μὲ τάχος ἀστραπῆς, οἱ δὲ, καλπάζοντες· οὗτοι, μὲ τὸ σύνηθες βῆμα ἄλογου, ἐκεῖνοι μὲ τὰς ἁμαρτίας ἐπὶ τοῦ τραχήλου αὐτῶν· καὶ ἄλλοι θὰ πέσωσιν εἰς τὸ βάθος τῆς καταχθονίου ἀβύσσου. » Καὶ ἐπειδὴ ὑπῆρχον ἐκεῖ μόνον χριστιανοὶ καὶ μωαμεθανοὶ ἀπέστειλλον ὅλους τοὺς Ἑβραίους εἰς τὴν κόλασιν. Ὁ μωαμεθανὸς δόκτωρ ἐπρόσθεσε, τὰ δόγματα τοῦ προφήτου ἀκολουθῶν, καθ' ἃ μετὰ τὸν θάνατόν των, *θὰ μεταμορφωθῶσιν εἰς ὄνους ἵνα ἀπάξωσιν εἰς τὸ πῦρ τῆς γεέννης τὰς ψυχὰς τῶν κακῶν μωαμεθανῶν* Μέχρι τοῦδε τὰ πάντα καλῶς εἶχον, ἀλλ' ὑπολαβὼν Ἀλβανός τις ὅτι εἰς τὴν τοιαύτην περίστασιν *θὰ μεταφερθῶσιν ἐκεῖ οἱ δερβίσσαι ἅπαντες ὅπως γίνωσι βορὰ τῶν ἑρπετῶν, ἅτινα εἶναι ἁβρὰ ὡς ὁ λαιμὸς τῆς καμήλου, καὶ τῶν σκορπιῶν οἵτινες εἶναι παχεῖς ὡς οἱ ἐπισεσαγμένοι ὄνοι,* ἐπειδὴ εὑρίσκετο εἰς τὴν συνομιλίαν καὶ εἰς δερβίσσης, προέκυψεν ἔρις δεινὴ, ἥτις κατέπαυσε διὰ τῆς ἐλεύσεως τατάρου τινὸς του Ἀλῆ πασᾶ οὗτινος ἡ ἀπειλητικὴ μάστιξ καθησύχασε τὰς ἀντιλογίας τῶν διαπληκτιζομένων. Τέλος ἐκεῖνοι μὲν εἶπον τὸ *καλὴ ἀντάμωσις*, ἐγὼ δὲ κατεκλίθην ἐπὶ τοῦ δαπέδου.

Ἡ περιφέρεια τοῦ Μουλαλίκ, ἡ κατέχουσα τὰς βάσεις τῆς Ἐστιώτιδος, περικλείει ἑκατὸν πεντήκοντα χωρία κατοικούμενα ἀπὸ χωρικοὺς ἐργάτας Ἠδυνήθην νὰ συλλάβω μίαν ἰδέαν περὶ τῆς εὐφορίας τοῦ χωρίου, καὶ μάλιστα μετὰ τοὺς λόγους τοῦ ἰατροῦ τῶν Τρικκάλων, ὅστις μοὶ ἔδοσεν ἀκριβῆ περὶ τούτων ἔκθεσιν. Ὄντος Θεσσαλοῦ, ἔμαθον παρ' αὐτοῦ καὶ τὰς δυστυχίας τῆς πατρίδος του κατὰ τὴν ἐπανάστασιν τῆς Πελοποννήσου· καὶ ὅτι ἡ πόλις, ἠρίθμει κατ' ἐκείνην τὴν ἐποχὴν πλείονας τῶν 25 χιλιάδων κατοίκων, ἦτο τὸ ἀντικείμενον τοῦ μίσους τῶν Τούρκων, οἵτινες ἐκατηγόρησαν τοὺς Τρικκαλιώτας, ὡς συμμεθέξαντας, κατὰ τὸ 1770, εἰς τὴν ἐπανάστασιν τῶν Μωραϊτῶν Ὑπέθεσαν προσέτι ὅτι συνηννοοῦντο μετὰ τῶν Ῥώσσων. Ἡ κατηγορία αὕτη, ἥτις εἶναι ἐν Τουρκίᾳ ἡ κοινὴ πρόφασις τῶν πολιτικῶν διενέξεων, ἐχρησίμευσεν καὶ ἐδῶ εἰς τὴν κυρίευσιν τῶν Τρικκάλων, καὶ εἰς τὴν καρατόμησιν ἢ ἐξανδραπόδησιν τοῦ πλείστου μέρους τῶν κατοίκων των. Ἔκτοτε ἀρανισθέντα ὑπὸ πολλῶν λοιμῶν, ἐξαδυνατιζόμενα κατὰ πᾶν ἔτος ἀπὸ πυρετοὺς προερχομένους ἀπὸ τοὺς ὀρυζῶνας, μάλιστα ὁσάκις ὁ Μ. Α. ἄνεμος (1) φυσήσῃ, τὰ Τρίκκαλα μόλις ἀριθμοῦν ἤδη ἑπτὰ χιλιάδας ἀτόμων ἅτινα ἡμέραν ἐξ ἡμέρας ἐλαττοῦνται μὲ τρόπον ἐκπληκτικόν.

Πρὶν ἀφήσω τὰ Τρίκκαλα ἠθέλησα νὰ ἐξευρενήσω τὰς ὄχθας τοῦ Πηνειοῦ, ἡ Σαλαμβριά, ὅστις γειτνιάζει μὲ τὴν περιφέρειαν τῶν Ἀγράφων. Οὕτως ἡμίσειαν λεύγην Μ. Δ. τῆς πόλεως, διέκρινα τὸ χωρίον Ἁγία Μονὴ, καὶ εἰς ἴσην ἀπόστασιν, τὴν συμβολὴν τοῦ Πηνειοῦ ἐν τῷ ποταμῷ Βετερνίκῳ, ὅστις νομίζω ὅτι εἶναι ὁ ἀρχαῖος Φοῖνιξ. Ἕως μιλίου πρὸς Δ. τῆς Ἁγίας Μονῆς, ἐσχεδίασα ἐπὶ τοῦ σχεδιογραφήματός μου τὸ Βερέτσι, καὶ εἰς ὁμοίαν ἀπόστασιν τὴν Λεστίνα Ἀναχωρῶν διὰ μέσου τῶν δύο τούτων χωρίων, μὲ ὡδήγησαν, μετὰ πορείαν, μιᾶς ὥρας εἰς ἐρείπια σχεδὸν κατεστραμμένα, ἅτινα φαίνονται πιθανῶς νὰ ἦναι τὰ τῆς Μητροπόλεως (1). Ἡ θέσις τοῦ χωρίου τούτου, ὅπερ εἶναι ἐκ τῶν προτειχισμάτων τῆς Θεσσαλίας, ἔκλεισε πρὸς τὸ Β. Δ. τὸ στενὸν τῶν ὀρέων τῶν κατοικουμένων ἀπὸ Αἰνιᾶνας, ὅπερ ἀκολουθεῖ τις ὅπως φθάσῃ, ὡς προεῖπον, διὰ τῶν Ἀγράφων καὶ τῆς γεφύρας τοῦ Κόρακος εἰς τὴν Ἀκαρνανίαν (2). Οὕτως βλέπομεν εἰς τὸ φρούριον τοῦτο στρατιωτικὴν δύναμιν καθ' ὅλους τοὺς πολέμους, ὅπως καὶ εἰς τοὺς Γομφοὺς καὶ τὰ Τρίκαλα. Ἀφοῦ ἀνεζήτησα ἐπιγραφὰς, καὶ ἐπροσπάθησα ἀνωφελῶς νὰ γνωρίσω τὴν διαγραφὴν τοῦ περιβόλου τούτου, ηὐχαριστήθην εἰς ἓν ἀρχαῖον νόμισμα ὅπερ οἱ χωρικοὶ μοὶ ἐπώλησαν (3), καὶ ἐπανῆλθον αὖθις εἰς Τρίκκαλα.

Μετ' ἀηδίας ἐπανηρχόμην εἰς τὴν πόλιν ταύτην, διότι ὁ λοιμὸς, ὅστις ἐξωλόθρευε τὰ ἀνατολικὰ τῆς Θεσσαλίας, ἐπαπείλει ἀπὸ στιγμῆς εἰς στιγμὴν ὅτι θὰ ἐμφανισθῇ καὶ εἰς ταύτην· ἀς φύγω λοιπὸν καὶ ἐγὼ μακρὰν, πολὺ μακρὰν! ἀλλ' ὑρ' ὁποίους οἰωνούς; Ἐπροχώρουν πρὸς τὴν ἑστίαν τοῦ μιασματος, καὶ ἐπροετοιμαζόμεθα ὡσεὶ ἐμέλλομεν νὰ εἰσέλθωμεν εἰς ἐχθρικὴν χώραν. Εἶχεν διατρέξει ὀλίγους μῆνας πρότερον. τὴν Θεσπρωτίαν, τὴν ἐρημωθεῖσαν ὑπὸ τῆς μάστιγος ταύτης, ἐν ᾗ εἰσερχόμενος ἐπανεύρισκον ὁλονὲν νέας ἐρημώσεις, νέα θύματα. Ὁ Τούρναβος παρίστα εὐρὺ κοιμητήριον· ἡ Λάρισσα ἦτο λεία τοῦ φοβεροῦ τούτου θανάτου, καὶ τὸ μεῖζον μέρος τῶν πεδινῶν χωρίων ἔμενεν ἔρημον φευγόντων τῶν χωρικῶν εἰς τὰ ὄρη. Βενετικὸν φλωρίον προσέφερον ἀντὶ ἡμεροκαμάτου· ἀλλ' ὁ φόβος τοῦ θανάτου κατέπνιγε τὴν φιλοκέρδειάν των. Τὰ γεννήματα ἐχάνοντο διότι δὲν ὑπῆρχον βραχίονες νὰ τὰ συγκομίσωσι· εἰς ἁπλῆν ὁ χρυσοῦς, ἀστάχυς ἐπεκαλεῖτο τὸ δρέπανον τοῦ θεριστοῦ, οἱ κόκκοι του ἔπιπτον, ἐπανέπιπτον ἐπὶ τοῦ σύλακος ὅστις τὰ εἶχε γεννήσει· οἱ γεωργοὶ οἵτινες ἔσπειρον τὰ ὡραῖα ταῦτα πεδία δὲν ὑπῆρχον πλέον, καὶ ἡ ἐλπὶς τοῦ ἔτους ἐχάθη. Ὁ τρόμος, διαβὰς ἀπὸ τὰς καλύβας τῶν μικρῶν εἰς τὰ ἀνάκτορα τῶν μεγάλων, κατέβαλε καὶ

(1) *Ὁ ἐπίφοβος οὗτος ἄνεμος εἶναι ὁ Μ. Δ ὅστις φέρει τὰς ἀναθυμιάσεις τῶν βάλτων τῆς πεδιάδος, καὶ ἐκτείνεται διὰ τῶν Τρικκάλων καὶ Φαρσάλων.*

(1) *Μητρόπολις, Στραβ. Ι XI, σ.* 437. *Τίτος Λίβιος βιβλ. XXXVI. Κωνστ. Πορφυρογ. Θεμ.* 2, *βιβλ. Ιι. Κελλάριος, βιβλ. Ιι, κ,* 13, *σ,* 1056.

(2) *Ἰδὲ τὴν ἀνὰ τὴν Ἀκαρνανίαν περιήγησίν μου.*

(3) *Τὸ νόμισμα τοῦτο ὑπάρχει τὴν σήμερον καὶ εἶναι τὸ ἑξῆς.*

τὸν βεζύρην Βελὴ πασᾶ, ὅστις ἐκ τούτου ἀπεσύρθη, μετὰ τῆς οἰκογενείας καὶ ἀκολουθίας του, εἰς τὰ ὄρη τῆς Μαγνησίας ἔνθα ἀσφαλισθεὶς, δὲν ἐπέτρεπεν εἰς οὐδένα τὴν προσπέλασιν αὐτῷ. Τούρκοι μόνον τινὲς εἰς τὸ πεπρωμένον πιστεύοντες ἔμειναν εἰς τὴν Λάρισσαν μετά τινων Ἑβραίων, οἵτινες, ἐμπορευόμενοι τὰ σκῦλα τῶν λοιμοβλήτων, διέδοσαν τὸν λοιμὸν, διὰ τοῦ ἱεροσύλου τούτου ἐμπορίου, μέχρι τῆς Θεσσαλονίκης ἔνθα πλείονες τῶν δέκα καὶ πέντε χιλιάδων ἀνθρώπων ἀπέθανον εἰς τὸ ἀπαίτιον τοῦτο διὰ τὴν Ἑλλάδα ἔτος.

Ἀφοῦ διετρέξαμεν, κατὰ τὴν ἐωθινὴν ἐκδρομήν μας, μίαν καὶ ἡμίσειαν λεύγην, παραπλέοντες τὸν ῥοῦν τοῦ Πηνειοῦ, ἀφήκαμεν χίλια βήματα ἀριστερόθεν ἡμῶν, τὰ χωρία Κουραλῆ καὶ Πυριότο. Διαβαίνων τις τὸ Κουραλῆ, ὅπερ κεῖται δύω λεύγας μακρὰν τῶν Τρικκάλων, παρατηρεῖ δεξιόθεν, χωρία καὶ μέγαν βάλτον· βηματίζων δὲ δύω ὥρας, διαβαίνει τὸ Κλουκουτόν, χωρίον ὀνομαζόμενον Βαλδοὺκ ὑπὸ τῶν Τούρκων· εἰς τέταρτον δὲ λεύγης μακρότερα ἐσταματίσαμεν πρὸ τοῦ χανίου τοῦ Πλωκόβου, καὶ τρία τέταρτα λεύγης ἐκεῖθεν, ἀφήκαμεν ἀριστερόθεν ἡμῶν τὸ ἑλληνικὸν χωρίον Τσιότιον. Ὁ Ἀλβανὸς ὅστις ἐβάδιζεν ὡς πρόσκοπος τοῦ κερβανίου μας, διέταττε τοὺς χωρικοὺς νὰ ἀπομακρύνωνται καὶ οὗτοι τῷ ὑπήκουον μετὰ μεγίστου σεβασμοῦ. Ἠκολουθῶμεν τὴν ὄχθην τοῦ ποταμοῦ, οὗτινος ἡ καμπὴ συσφίγγει τὰς ὑπωρείας τῶν ὀρέων Ἀρδάμ, τῶν πρὸς ἄρκτον ὑψουμένων (1), ὅτε ἐφθάσαμεν εἰς ὁδὸν λιθόστρωτον ἔχουσαν πλάτος δώδεκα, ἢ δεκαπέντε ποδῶν, καὶ κατεσκευασμένην εἰς τὰ χείλη εὐρέως βάλτου, ὅστις σχηματίζεται ἀπὸ τὰς ἀφθόνους πηγὰς, ἐκ τῶν θεωρειῶν τῶν ὀρέων πηγαζούσας. Ἡ πάροδος αὕτη, ἥτις σχηματίζει τὴν μόνην ὀλίγιν βατὴν ὁδὸν, ἔχει μόλις τετρακοσίων ἢ πεντακοσίων βημάτων ἔκτασιν. Τὸ πᾶν μὲ ἠνάγκαζε νὰ πιστεύσω ὅτι ἤμεθα ὀλίγον ἀπομεμακρυσμένοι τῆς Ἑλλινᾶς (2) ἥτις ἐξουτίαζε τὴν κλεισώρειαν τὴν ἀπὸ Τρίκκα εἰς Λάρισσαν, διότι πιθανὸν εἶναι ὅτι ἀκολουθῶσι τὴν ἀριστερὰν ὄχθην τοῦ Πηνειοῦ, κατὰ προτίμησιν βορβορώδους πεδιάδος, ὅπως κοινωνήσωσι μετὰ τῆς ἀνατολικῆς καὶ δυτικῆς Θεσσαλίας. Τέλος ἐλαύνοντες διὰ πρανοῦς τινος διακοπτομένου, ἀπὸ ἀγροὺς ἐσπαρμένους ἀπὸ βαμβάκιον, ἀπὸ ἀμπελῶνας καὶ δενδρῶνας συκομωρεῶν, ἐφθάσαμεν εἰς τὸν ποταμὸν Λιβέρυσσον, ὅστις λαμβάνει τὰς πηγάς του, δύο λεύγας πρὸς ἄρκτον, πλησίον τοῦ Μεγάλου Ζυγότου (3).

Ὁ Πηνειὸς πλησιάζει ἐπὶ μᾶλλον τὴν ὑπώρειαν τῶν ὀρέων κάτωθεν τοῦ Λιβερύσσου· καὶ αἱ ὄχθαι του, γυμναὶ δένδρων, εἶναι μελαγχολικαὶ καὶ μονότονοι. Ἡ πεδιὰς, ἥτις ἀνελίσσεται πρὸς μεσημβρίαν, δὲν παρουσιάζει ἢ χωρία τινὰ κείμενα εἰς μεγάλας ἀποστάσεις, ἐπὶ μεμονωμένων λοφίσκων τοῖς θισὶ παραπλησίοις. Τὰ πλησιέστερα τούτων εἴχομεν πρὸ ὀφθαλμῶν ἀπὸ τὸ χωρίον Πλώκοβον ἐμπροσθεν τοῦ ὁποίου ὁ Σαλαμβριὰς δέχεται ἐκ τῆς δεξιᾶς ὄχθης του ποταμὸν τινὰ, ὅστις ἴσως εἶναι ὁ Πάμισος.

Ἐσημείωσα ἐξ ἴσου τὴν θέσιν τῶν πρὸς τὴν ἀριστερὰν ὄχθην χωριδίων, μέχρι τῆς συμβολῆς τοῦ Ἄτρακος ἐπὶ τὸν Πηνειὸν καὶ εἰς τὰ ὕψη τοῦ Ζάκου, ἐπεράτωσα τὴν σειρὰν τὴν διαχωρίζουσαν τὸ κόλι Γριτσιάνο ἀπὸ τὴν περιφέρειαν τῆς Λαρίσσης.

Εἰς λεύγης ἀπόστασιν ἀπὸ τὸ Λυβέρισσον, ἐπαρατήρησα τὰς ἀκρωρείας τοῦ Ὀλύμπου, ὧν αἱ κορυφαὶ μεγαλοπρεπῶς σκιαγραφοῦνται ἄνωθεν τῶν χιόνων. Εἶχον πιθανῶς ἀριστερόθεν τὴν ἄλυσσον τοῦ ὄρους Φαίστου (1) ὅπερ οἱ γεωγράφοι τίθησιν ἐπὶ τῆς ὄχθης ταύτης τοῦ Πηνειοῦ, ὅστις δέχεται, δύω μίλια κατωτέρω τὸν ποταμὸν του Μυκρὸν Ζυγότου, τὸν ὁποῖον ὀνομάζω Ἄτρακα (2), τὸν ποταμὸν δηλαδὴ ὅστις ἦτον συνώνυμος μὲ βασιλέα τινὰ τῶν Λαπίθων (3). Ἄνωθεν τῆς κωμοπόλεως ταύτης, εὕρισκον τὰ θεμέλια ἀρχαίας πόλεως, ἥτις ὡς λέγουν ὑπῆρχε, δέκα μίλια πρὸς ἄρκτον καὶ τρία τέταρτα ἀπὸ τὸν ποταμὸν τοῦτον. Δύω μίλια ἀπὸ τὰς ὄχθας του ἀφήκαμεν ἀριστερόθεν ἡμῶν, τὴν Ζιβλανία καὶ ἀφοῦ διέβημεν λευκόφαιόν τινὰ τοῖχον,, ὡς τὰ Σικυώνια ὄρη, μᾶς ἔμειναν δύω μίλια νὰ διατρέξωμεν ὅπως φθάσωμεν εἰς Ζαρκὸν, θέσιν γνωστὴν εἰς τὸν μεσαιῶνα ὑπὸ τὸ ὄνομα ὅπερ διεφύλαξεν μέχρις ἡμῶν. (3)

Ἡ κωμόπολις αὕτη, ἥτις ἀπέχει ἀπὸ μὲν τὰ Τρίκαλα ὀκτὼ λεύγας καὶ ἡμίσειαν, ἀπὸ δὲ τὴν Λάρισσαν

(1) *Τὸ χωρίον Ἀρδὰμ εὑρίσκετο τρεῖς ὥρας Α. Β. Α. ἡμίσειαν ὥραν κατὰ τὴν αὐτὴν διεύθυνσιν, φαίνεται ἡ Κηράχα καὶ πληθύς τις χωρίων ἅτινα δύνανται νὰ τοποθετηθοῦν μόνον ἐπὶ ἀκριβοῦς πίνακος.*

(2) *Δύω πόλεις ὑπῆρχον ἐν Θεσσαλίᾳ ὑπὸ τὸ ὄνομα τοῦτο, ὧν ἡ μία εὑρίσκετο πιθανῶς πρὸς τὸ μέρος τῆς Μαγνησίας ἐπὶ τῆς ὁδοῦ τῆς Βοιωτίας. Στεφ. Βυζ.*

(3) *Μεγάλον Ζυγότο, χωρίον διακοσίων ἑλληνικῶν οἰκογενειῶν. Τὸ ὄρος δὲ ἐφ' οὗ εἶναι ᾠκοδομημένον, εἶναι τὸ μέρος τῆς διαμονῆς τῶν ὑδάτων ἅτινα ῥέουσιν εἰς τὸν Πηνειὸν καὶ εἰς τὸ Σαραντάπορον ἢ Τιταρήσιον.*

(1) *Ὁ Ἡρόδοτος καὶ ὁ Πλίνιος τίθησι ποταμόν τινα ὑπὸ τὸ ὄνομα τοῦτο εἰς τὴν Θεσσαλίαν.*

V. Ohtelius.

(1) *Ὁ Τίτος Λίβιος ὁμιλεῖ περὶ αὐτοῦ ὡς περὶ πόλεως Θεσσαλικῆς, βιβλ.* XXXII. *κ. β.*

(2) *Ἄτραξ, ποταμὸς καὶ πόλις τῆς Θεσσαλίας εἰς τὴν Πελασγιώτιδα, Τίτος Λίβιος, βιβλ.* XXXII. *κ.* 15. *βιβλ.* XXXVI, *κ.* 10, 13. *Πτολεμ. βιβ* III. *κ.* 13. *Στραβ. βιβλ.* XI. *σ.* 440 *καὶ* 673. *Στεφ. Βυζ. Οἱ γόητες τῆς πόλεως ταύτης ἦσαν, κατὰ τὸν* Stace, *ἐξακουστοὶ περὶ τὴν τέχνην τῆς μαγείας.*

. . . . . Qualis per nubilu Phoebus
Atracia rubet arte labor . . . . . .

Theb *βιβλ.* 1.

(3) *Βιλλ. Ἀπολλοδώρου.* ζ. 11. *κ.* 7, 57. *Διοδ.* 1. IV. ζ. 37.

τέσσαρας καὶ ἡμίσειαν, κατοικεῖται ἀπὸ ἑξακοσίας ἑλληνικὰς οἰκογενείας, ἐκδότους εἰς τὴν γεωργίαν καὶ εἰς τὴν ἐπιμέλειαν τῶν ποιμνίων των. Ὅπως τὸ Ζάρκο εὑρίσκεται ἐπὶ τῆς διόδου τῶν ὁδοιπόρων καὶ τῶν κερβανίων, οὕτω καὶ ἐδῶ κατοικοῦσι πάμπολλαι οἰκογένειαι βλάχων, αἵτινες πωλοῦσιν ἐφεστρίδας, καὶ ἑβραίων οἵτινες μεγάλως κερδίζουσιν ἐμπορευόμενοι ἀκατέργαστον μέταξαν. Ὁ φόβος τοῦ λοιμοῦ μὲ ἐμπόδισεν τοῦ νὰ ἐπισκεφθῶ τὴν ἀγορὰν, ὡς καὶ τοῦ νὰ ἀγοράσω ἀρχαῖα νομίσματα, καὶ ηὐχαριστήθην νὰ περιγράψω ἀπὸ ὁδηγίας ἄλλων τὰς θέσεις τῶν πρωτευόντων χωρίων (1) τῆς περιφερείας της· ἐνταῦθα καὶ οἱ βλαχοποιμένες τὸ ἔαρ συνέρχονται καὶ ἀγεληδὸν οὕτως εἰπεῖν συμπορεύονται εἰς τὴν Κωνσταντινούπολιν ὅπως πωλήσωσιν ἐκεῖ τὰ ποίμνια, ἅτινα διεθρέψαν εἰς τὰς νομὰς καὶ τὰ ὄρη τῆς Θεσσαλίας.

Ἀνεχωρήσαμεν ἐκ τοῦ Ζάρκου, ἐφοδιασθέντες μὲ τρόφιμα, καὶ ἐπορευόμεθα βορειανατολικῶς τοῦ ἀνδήρου τοῦ Πηνειοῦ ὡδεύσαμεν δὲ οὕτω, εἰς διάστημα ἓξ χιλιάδων βημάτων ὅπως φθάσωμεν εἰς τὸ χωρίον Κουτσόχερον, ἐπὶ κείμενον ἐπὶ ὑψώματος διασώζοντος ἐρείπια ἀκροπόλεως.

Ἡ ὁδὸς ἡ ἄγουσα ἀπὸ Ἐλασσῶνα εἰς Μακεδονίαν, διέρχεται διὰ μέσου τοῦ Κουτσοχωρίου. Ἡ δὲ πεδιὰς τῆς Θεσσαλίας σχηματίζει ἀπὸ τὸ ἄλλο μέρος τοῦ ποταμοῦ, σειρὰν λόφων οἵτινες περιζώνουσι τὸν Ἀπίδανον, τὸν ποταμὸν δηλαδὴ τῶν Φαρσάλων, καὶ τοὺς ῥύακας τοὺς φορολογοῦντας τὴν ῥοήν του. Καὶ ἄνωθεν τῆς συμβολῆς του ἔνθα διέβημεν ἐπὶ σχεδίας τὸν Σαλαβριὰν, ἕως ὀκτὼ μίλια ἀπὸ τῆς Λαρίσσης, ἔμπροσθεν τοῦ χωρίου Ἀλῆρ Ἀγὰ, κρεμῶ τὴν ὁδοιπορικήν μου βίβλον, ὅπως κάμω γνωστὰ τὰ ἀνατολικὰ μέρη τῆς Θεσσαλίας, ἅτινα θὰ συμπληρώσωσι τὰς περιγραφάς μου.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ VX.

Λάρισσα. — Θέα τοῦ ὀροπεδίου της. — Θέα τοῦ Τουρνάβου. — Ῥοὴ τοῦ Τιταρησίου, ἢ Σαραντάπορο. — Ἀρχαῖαι πόλεις κείμεναι εἰς τὴν πεδιάδα της. — Λαιμὸς τῶν Τεμπῶν. — Πῶς ὁδοιποροῦν τὰ σμήνη τῶν μελισσῶν. — Θέσις τῶν Γόννων καὶ τῶν Κραννῶν. — Ἔκβολὴ τοῦ Πηνειοῦ. — Ὁδὸς ἀπὸ Λάρισσαν εἰς Θεσσαλονίκην.

—

Ἡ Λάρισσα κτισθεῖσα ὑπὸ τοῦ Τευτανίου(2), ἢ μᾶλλον ὑπὸ τοῦ Λαρίσσου, υἱοῦ τοῦ Πελασγοῦ, ὑπῆρξε ἡ δευτέρα πόλις ἡ ἀνθήσασα ἐπὶ τῆς Θεσσαλίας. Ἔνδοξος διὰ τὴν καταγωγήν της, περίφημος ἔπειτα διὰ τοὺς θεσμούς της, ἀναμιχθεῖσα εἰς τοὺς πολέμους τῆς Ἑλλάδος, κλίνασα τὸν αὐχένα ὑπὸ τὸ σκῆπτρον τοῦ δήμου τῶν Ῥωμαίων (1), κατακτηθεῖσα κατὰ τὸ 1205 ὑπὸ τῶν Γάλλων, ἐρημωθεῖσα ὑπὸ τῶν Τούρκων, ἡ Λάρισσα διεφύλαξε τὸ ὄνομά της, τὸ ὁποῖον ματαίως οἱ Τούρκοι ἠθέλησαν νὰ ἀντικαταστήσωσι διὰ τοῦ Πενιτσήρι ὅπερ μόνον εἰς τοὺς καταλόγους των ἐγράφη. Ἐκτὸς τῆς πρώτης ὀνομασίας της, ἥτις ὑπερίσχυσε, δύναταί τις νὰ τὴν ἀναγνωρίσῃ καὶ ἐκ τῶν ἀρχαίων κτιρίων καὶ τῶν νομισμάτων της, ἅτινα φέρουσι τὸ ἔμβλημα τοῦ Διός, καὶ τοὺς σφριγόντας τῆς Θεσσαλίας κέλητας, εἰς τὴν θέαν τοῦ Ὀλύμπου, τῆς Ὄσσης καὶ τοῦ μεγαλοπρεποῦς Πηνειοῦ.

Διαπερῶν τις τὸν ποταμὸν τοῦτον κάτωθεν τοῦ Κουτσοχωρίου, ἐπαναβλέπει τὴν γῆν, τὴν ὁποίαν οἱ μὲ ἱστορικοὶ περιέγραψαν, οἱ δὲ ποιηταὶ ἐξύμνησαν. Ἡ Πελασγιῶτις περιζώνει γραμμὴν καλλιεργημένων λόφων, οἵτινες διακόπτουν τὸν ῥοῦν τοῦ παλαιοῦ καὶ ἀπὸ πλείστους χειμάῤῥους γέμοντος Ἀπιδάνου (2), προχωροῦντες πρὸς τὴν Μαγνησίαν. Περικυκλωμένος ἀπὸ νέας τοποθεσίας, ὁ ὁδοιπόρος διακρίνει τοὺς χαρακτῆρας τῆς μυθωδους ταύτης κοιλάδος. Πάλιν τὰ βλέμματα του ἐπανέρχονται εἰς τὸν Πηνειὸν, τὸν φεύγοντα μεταξὺ τῶν ἰτεῶν καὶ πλατάνων, μέχρι τῶν προαστείων τῆς Λαρίσσης. Ἀλλ' οὗτος δὲν εἶναι πλέον μεταξὺ τῶν γυμνασίων, τῶν ναῶν τῶν ἱπποδρομίων ἔνθα ἐγένοντο αἱ ταυρομαχίαι (3) καὶ ὅπου ἐξέλυσσε ἄλλοτε τὰ ὕδατά του (4). Ἡγερὼν μὲν διαμένει πάντοτε, ἀλλ' ἠγεμὼν χώρας ἐρημωθείσης· εἰσδύει διὰ τῶν βορβορωδῶν ῥυμῶν εἰς τὴν πόλιν καὶ ὡσεὶ βιαζόμενος νὰ ἐξέλθῃ ταύτης, εἰσέρχεται εἰς τὰ Τέμπη, ἔνθα τὰ ὕδατα ἤνοιξαν διεξοδον.

Ἡ Λάρισσα, γυμνωθεῖσα τῶν πομπῶν καὶ τῶν μνημείων της, ὑπερήφανος ὅμως διότι κέκτηται τὸν τάφον τοῦ Ἱπποκράτους, τοῦ τελευτήσαντος παρὰ τὴν Τρίκκην καὶ τὸ λίκνον τοῦ Ἀσκληπιοῦ (5), ἐδέχθη τὰ δῶρα τοῦ

(1) *Τὰ χωρία ταῦτα εἶναι Τσαπούρια, Σιρίτιο καὶ Κούρσοβον, πλησίον τοῦ στενοῦ τοῦ Λήγοντος εἰς τὸ ὄρος Μηλωρᾶς.*

(2) *Οἱ ἀρχαῖοι γεωγράφοι ἠρίθμων ἕνδεκα πόλεις ὑπὸ τὸ ὄνομα τούτου, ἡ δὲ πόλις τοῦ Πηνειοῦ ὑπῆρξεν ἡ δευτερεύουσα τῆς Θεσσαλίας, καθόσον καὶ ὁ ἀρχιεπίσκοπός της λαμβάνει τὸν τίτλον τῆς ΔΕΥΤΕΡΑΣ ΘΕΣΣΑΛΙΑΣ.*

(1) *Τίτος Λίβιος, βιβλ.* XXXI *κ.* 48 *Στραβ. βιβλ.* IX. *σ.* 440.

(2) . . . *Ἀπίδανός τε μέγας καὶ δῖος Ἐνιπεὺς Ἀμφώ συμφορέοντες ἀπόπροσθεν εἰς ἓν ἰόντες.* *Ἀργοναυτ.* I V. 39,39.

. . . . . Irrequietus Enipeus,
Apidanusque renex, lenisque Amphrysos et Aeas.
Ὀβιδ. Μεταμορφ. βιβλ. I. 2. 580.

(3) *Πλίν. βιβ.* VIII, *κ.* 45. Suet. in Claud. *κ.* 21.

(4) *Ὁ Τίτος Λίβιος τῷ ἀποδίδει τὸν τίτλον τοῦ* nobilis civitas *βιβλ.* XXXI, *κ.* 46. *καὶ ὁ* Solin *τὸν τοῦ* egregium oppidum.

(5) *Ὁ Ἱπποκράτης γεννηθεὶς εἰς Κῶ, καὶ διατρίψας εἰς τὴν αὐλὴν τοῦ Περδίκκα βασιλέως τῆς Μακεδονίας, ἀπέθανεν ἐτῶν* 104 *καὶ ἐνεταφιάσθη εἰς τὴν Λάρισσαν τῆς Θεσσαλίας. Στεφ. Βυζ.* V. *Κῶ. Σουίδ.* V. *Ἱπποκράτης.* — Tzetz. Chil. VIII. *κ.* 115.

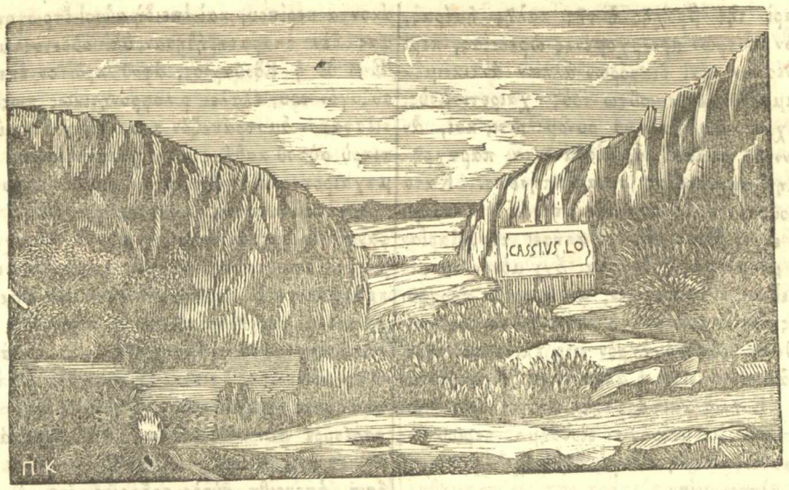

Τὰ ἐν Θεσσαλίᾳ Τέμπη.

χριστιανισμοῦ, πολὺν καιρὸν πρὶν τῆς ἐθρονήσεως τοῦ πρώτου αὐτῆς ἐπισκόπου Ἀχιλλείου, εἰς τὸν ὁποῖον ὁ αὐτοκράτωρ Κωνσταντῖνος ἐνεπιστεύθη τὴν φροντίδα τῆς ἐκκλησίας του (2)· κατὰ τὸν πέμπτον δὲ αἰῶνα ἔγινε μητρόπολις· καὶ ὁ ἀρχιεπίσκοπός της, ὅστις ἐπρόσθεσεν εἰς τὸν νέον τοῦτον τίτλον καὶ τὸν τοῦ ἐξάρχου, ἔσχεν ὡς ψηφηφόρους δεκατέσσαρας ἀρχιεπισκόπους, μητροπολίτας, ἢ ἐπισκόπους, οἵτινες μέχρις σήμερον ὑπάρχουν.

Ἐναντίον τῶν μεγάλων του προνομίων, ὁ ἀρχηγὸς τῆς ἐκκλησίας τῶν χριστιανῶν Θεσσαλῶν ἠναγκάσθη, κατὰ τὸ ἔτος 1770, νὰ μετακομίσῃ τὴν ἕδραν του εἰς τὸν Τούρναβον. Οἱ χριστιανοὶ οἱ ἴδιοι ἦσαν ὀλίγιστοι εἰς τὴν Λάρισσαν, ἀφ' ἧς ἐποχῆς τὸ λάβαρον τῆς σεβαστῆς Αἰκατερίνης Ἡ ἐφάνη κατὰ πρῶτον εἰς τὴν θάλασσαν τοῦ Αἰγαίου. Οἱ Τοῦρκοι, τὴν ἀδυναμίαν τῶν ὁποίων ἀπεκάλυψεν εἰς τὴν Εὐρώπην ἡ ἧττα ἡ περὶ Τσεσμέ, ἡ καταδρομήτων περὶ τὰς ὄχθας τοῦ Δανουβίου, καὶ ἡ ἀποδίωξίς των ἐκ τῆς Ταυρικῆς χερσονήσου, διὰ νὰ ἐκδικήσωσι τὰς ἥττας των, ἔστρεψαν τὸ μένος πρὸς τοὺς ἀόπλους χριστιανοὺς, σφάζοντες τὸν λειτουργὸν τοῦ θεοῦ, καὶ ἀνατρέποντες τὴν μητρόπολιν τὴν ἀφιερωμένην εἰς τὸν ἅγιον Ἀχίλλειον, οἵτινος τὸ ὄνομα συνώνυμον τῷ τοῦ υἱοῦ τῆς Θέτιδος, ἦτο τὸ πολλάδιον τῶν καταδυναστευομένων. Ὁ ἔξαρχος ἀπεμακρύνθη ἔκτοτε τῆς μητροπόλεως του, εἰς ἣν πάλιν ἐπέστρεψεν, ὅτε Βελῆ πασσᾶς, ὁ υἱὸς τοῦ Τεβελενίου Ἀλῆ, *συνέτριψε τὸ ὑπερήφανον τῶν γενιτσάρων κρανίον*

Οθ. Λ.

(2) *Οἱ προεστῶτες οὗτοι παρίστησιν, ἀρχόμενοι ἀπὸ τοῦ ἁγίου Ἀχιλλείου τοῦ παρευρεθέντος εἰς τὴν ἐν Νικαίᾳ σύνοδον, ἀλληλοδιάδοχον κληρονομίαν τριάκοντα καὶ ἑννέα ἐπισκόπων καὶ ἀρχιεπισκόπων.*

LEGUIEN, Oriens Christianus.

Ο ΔΙΠΛΟΥΣ ΦΟΝΟΣ.

ΔΙΗΓΗΜΑ.

(Ἐκ τοῦ Γαλλικοῦ)

ΚΕΦ. Α'.

—

Εἰς Σωφωνταὶν Chaudfontaine, τὸν πολλὰ δικαίως ἕνεκα τῶν γραφικωτάτων θέσεών του θαυμαζόμενον καὶ μὲ φυσικὰ δῶρα ἐστολισμένον τοῦτον τόπον, ἐφαίνετο ὅτι ἦτο μίαν φορὰν γενικὴ πανήγυρις, διότι ἐτελέσθη γάμος, συνοδευθεὶς ἀπὸ ἀσυνήθη περιστατικά.

Ὁ Ἐδουάρδας Δουμᾶς, νέος ἀξιωματικὸς τοῦ γαλλικοῦ τάγματος τῶν λογχιστῶν, εἶχε πρὸ ὀλίγου φθάσει ἐκεῖ διὰ ν' ἀναλάβῃ ἀπὸ τὰς πληγάς του, καὶ εἶχε τελευταῖον ἀποφασίσει νὰ ἐπανέλθῃ εἰς τὸ σύνταγμά του, ὅτε ἐγνώρισε τὴν δεσποινίδα Σαμβερῆ, γεννηθεῖσαν ἐν Ἐλβετίᾳ καὶ κατοικοῦσαν εἰς Σωφωνταὶν διὰ ν' ἀπολαύσῃ τὰς διασκεδάσεις ὅσας ἡ ἐκεῖ συῤῥοὴ τῶν ἀνθρώπων παρεῖχε, καὶ διὰ νὰ ὠφεληθῇ ἀπὸ τὰ ὀνομαστὰ ταῦτα λουτρά

Πατίγνωστος εἶναι ἡ εὐκολία μὲ τὴν ὁποίαν σχετίζεταί τις εἰς τοὺς τόπους ἐκείνους ὅπου συνέρχονται οἱ ἄνθρωποι χάριν τῶν λουτρῶν, καὶ ἡ εὐκαιρία τὴν ὁποίαν ἀπαντᾷ εἰς τὸ νὰ συνάψῃ εἰς ὀλίγον καιρὸν οἰκειότητα μὲ πρόσωπα τὰ ὁποῖα συνήθως ποτὲ πρότερον δὲν ἐγνώριζεν.

Ἀφοῦ κατὰ πρῶτον ἀλλάξωσι φιλοφρονητικοὺς τι-

νας λόγους περὶ τῆς βροχῆς ἢ τῆς καλῆς ἡμέρας, περὶ τῆς ἐκ τῶν λοιτρῶν προερχομένης ὠφελείας, περὶ τῶν ὡραίων θέσεων καὶ διαφόρων ἄλλων ἀντικειμένων, καὶ νομιμοποιήσωσιν οὕτω τοὺς χαιρετισμοὺς, βλέπονται συχνὰ, ἀρχίζουν νὰ συνομιλῶσι, καὶ, ἂν ἐκ τούτου γεννηθῇ συμπάθεια, αἰσθάνονται παραχρῆμα τὴν ἀνάγκην συχνοτέρας συναπαντήσεως. Κατὰ συνέπειαν τοιούτου τινὸς συμβεβηκότος, ὁ Ἐδουάρδος Δουμᾶς εἶχεν ὁριστικῶς ἀγαπήσει τὴν Μαρίαν Σαμβερῆ, καὶ μετὰ τρεῖς ἑβδομάδας ὄχι μόνον τὰ αἰσθήματά του εὗρον ἀνταπόκρισιν, ἀλλὰ καὶ ἡ προσφορὰ τῆς χειρός του ἔγεινε δεκτὴ· διότι ἡ νέα οὔτ' αὐστηρόν τινα θεῖον, οὔτ' ὀχληρόν τινα ἐπίτροπον, οὔτ' ἀπωτέρους κἂν συγγενεῖς ἢ ἄλλον τινὰ εἶχε διὰ νὰ συμβουλευθῇ. Ἐνῆλιξ καὶ ὀρφανὴ πρὸ πολλῶν ἐτῶν οὖσα, ἔζη ἡσύχως μὲ μικρόν τι εἰσόδημα περιουσίας τὴν ὁποίαν, καθὼς ἐκείνη ἔλεγε, τῆς εἶχεν ἀφήσει ὁ πατήρ της ὡς κληρονομίαν.

Ἐνῶ δ' ἐγίνετο ἡ περὶ τοῦ γάμου διαπραγμάτευσις, μητέρες μὲν ἀφ' ἑνὸς ἔχουσαι θυγατέρας πρὸς ὑπανδρείαν, τεσσαρακονταετῆ δ' ἀφ' ἑτέρου κοράσια, les demoiselles de 40 ans, καὶ πολυπράγμονες φίλοι, ἀπαντώμενοι πάντοτε εἰς τοιαύτας περιστάσεις, ἐνήργησαν τὸ κατὰ δύναμιν, θέλοντες νὰ ἐμποδίσωσι τὸν προκείμενον γάμον. Πολλάκις εἶχον ἐκ τοῦ πλαγίου παρατηρήσει εἰς τὸν ἀξιωματικόν μας ὅτι ἤθελε εἶσθαι καλὸν, πρὶν νυμευθῇ, νὰ πληροφορηθῇ περὶ τοῦ πατρὸς καὶ τῆς μητρὸς, μετὰ τὸν θάνατον τούτου, ζωῆς τῆς νέας· γραῖα δέ τις, Βαρονὶς, εἶχε κακοήθως διαδώσει ὅτι ἡ δεσποινὶς Σαμβερῆ ἔφερε πάντοτε φορέματα μέχρι τοῦ πώγωνος διὰ νὰ κρύπτῃ ἀσθένειάν τινα τοῦ δέρματος, καὶ φθονερός τις ἄλλος εἶχεν ἀποκαλύψει ὡς μυστικώτατον ὅτι ἦτο χήρα καὶ δὲν μετεχειρίζετο τὸ ἀληθινόν της ὄνομα. Ὁ Ἐδουάρδος ἐγέλα δὶ ὅλα ταῦτα τὰ ἀδόμενα, καὶ ἠγάπα μάλιστα περισσότερον τὴν μνηστήν του ἕνεκα τοῦ φθόνου τὸν ὁποῖον διήγειρεν ὁ γάμος τὸν ὁποῖον εἶχεν ἀποφασίσει. Εἶναι μὲν ἀληθὲς ὅτι πολλάκις ἐπεθύμησε σαφεστέραν, ἀπὸ μέρους αὐτῆς, ἐξήγησιν ὡς πρὸς τὰ, μετὰ τὸν θάνατον τοῦ πατρὸς, συμβεβηκότα της, καὶ συχνάκις εἶχεν ἀπορασίσει νὰ ζητήσῃ τὴν περὶ τούτου διασάφησιν, ἀλλ' ὁσάκις συνωμίλει μετ' αὐτῆς ἐλησμόνει τὴν ἀπόφασιν ταύτην· βλέπων μάλιστα τὴν ἐπὶ τῆς μορφῆς της λάμπουσαν εἰλικρίνειαν καὶ ἀθωότητα, ἐθεώρει τὴν ἐρώτησιν ὡς προσβολήν.

Ἐν συντόμῳ ὁ γάμος τῶν δύω ἐραστῶν ἐτελέσθη κατὰ τὴν εἰς τὴν ἔναρξιν τῆς παρούσης διηγήσεως μνημονευθεῖσαν ἡμέραν, καὶ ὁ Ἐδουάρδος, ἀφοῦ πρῶτον ἐπροσκάλεσεν εἰς πολυτελεστάτην τράπεζαν, ὅσους ἐνόμιζε φίλους του, ἀνεχώρησε μετὰ τῆς νέας συζύγου του διὰ νὰ ὑπάγῃ εἰς φρούριόν τι πλησίον τῶν Φοῦρν κείμενον καὶ ὑπό τινος θείου του ἐξουσιαζόμενον, ἀποφασίσας νὰ διέλθῃ πρὸς τὸν σκοπὸν τοῦτον τὰς Βρυξέλλας, τὸν Γάνδ, καὶ τοὺς Βρούζ. Φθάσαντες δὲ τὴν τρίτην ἡμέραν εἰς Γάνδ, ἐξεπέζευσαν εἰς τὸ ξενοδοχεῖον τῶν κάτω χωρῶν, καὶ ἐπειδὴ ἡ τράπεζα ἦτον ἕτοιμος ἐκάθησαν ἅμα ἐξῆλθον τῆς ἁμάξης. Οἱ παρακαθήμενοι ἦσαν μαζὴ μὲ αὐτοὺς τριάκοντα περίπου, καὶ ἐπειδὴ αὐτοὶ ἔτρωγον οἱ νέοι ξένοι μας δὲν ἐπαρατηρήθησαν ὑπ' οὐδενὸς μὲ προσοχήν. Ἐνῶ δὲ ὁ Ἐδουάρδος, ἀφοῦ πρῶτον ἐπεριποιήθη τὴν σύζυγόν του, ἐλαλει φιλοφρονητικῶς πως μὲ τὸν πλησιέστατον ὁμοτράπεζόν του, εἶδεν ὅτι κύριός τις, ἀντικρὺ αὐτοῦ καθήμενος, εἶχε πρὸ ὀλίγου ἀποθέσει τὴν μαχαιροπερόνην ἐπὶ τῆς παροψίδος του καὶ ἠτένιζε προσηλωμένως τὴν κυρίαν Δουμᾶ. Κατ' ἀρχὰς μὲν ἐφαντάσθη ὅτι δὶ ὁμοιότητά τινα ἢ τυχαίως πως περιειργάζετο ταύτην ἀτόπως· ἀλλὰ δὲν εἶχεν οὕτω τὸ πρᾶγμα· τὸ βλέμμα τοῦ ἀγνώστου ἔμεινε προσηλωμένον ἐπὶ τῆς Μαρίας, τὸ δ' αἷμα τοῦ νέου ἀξιωματικοῦ ἤρχισε νὰ τρέχῃ βιαιότερον εἰς τὰς φλέβας του. Πᾶς ἄνθρωπος εἶναι ζηλότυπος, ὁ δ' ἀντιτείνων ἀπατᾶται ἢ ψεύδεται.. Τὸ αἴσθημα, πιθανὸν, τοῦτο παρέσυρε τὸν Ἐδουάρδον νὰ ἐρωτήσῃ ἀποτόμως τὸν ἄγνωστον. Γνωρίζετε τὴν κυρίαν; — Νομίζω βέβαια, ἀπεκρίθη αὐτὸς σοβαρῶς, ὅτι τὴν γνωρίζω. Ἡ ἀπάντησις αὕτη οὐδόλως ἡσύχασε τὸν σύζυγόν μας, καθόσον μάλιστα ὁ ἀδιάκριτος ξένος ἐξηκολούθει κατὰ καιρὸν νὰ ῥίπτῃ παράδοξα ἐπὶ τῆς συζύγου του βλέμματα. Ὅθεν στενοχωρούμενος, ἤρχισεν ἐκ νέου νὰ ἐρωτᾷ. Εἶσθε βέβαιος, κύριε, ὅτι εἴδετε τὴν κυρίαν ταύτην ἄλλοτε; — Τόσον βέβαιος ὅσον καὶ περὶ τῆς ὑπάρξεώς μου. Σπανίως λησμονῶ πρόσωπον τὸ ὁποῖον ἅπαξ εἶδον. — Καὶ ποῦ τὴν ἐγνωρίσατε; — Χάριτι θείᾳ ποτὲ δὲ τὴν ἐγνώρισα, ἀνέλαβεν ἐνθέρμως καὶ τρόπον τινὰ φρίττων ὁ ξένος. Ἡ ἀλλόκοτος αὕτη ἀπάντησις παρώργισε μὲν τὸν ἀξιωματικὸν, ἠναγκάσθη ὅμως νὰ κρύψῃ τὴν ὀργήν του ἐπειδὴ ἐσυλλογίσθη ὅτι κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον δὲν ἤθελεν ἐπιτύχει τὴν ἐξήγησιν τοῦ μυστηρίου καὶ εἶπεν. — Ἡ ἐρώτησίς μου Σᾶς ἐνθύμισεν ἴσως δυσάρεστόν τι· ἀλλὰ μὴ λείψετε διὰ τοῦτο νὰ μ' ἐξηγηθῆτε, ἂν εὐαρεστῆσθε, σαφέστερον. — Ἀφοῦ τὸ ἀπαιτεῖτε, ἀπεκρίθη ἡσύχως ὁ ἄγνωστος, εἶμαι πρόθυμος νὰ σᾶς ἐξηγηθῶ, μολονότι ἐπεθύμουν νὰ παύσωμεν τὴν περὶ τούτου συνομιλίαν. Ἐσιώπησε πρὸς στιγμὴν ὁ Ἐδουάρδος, μολονότι μυρία αἰσθήματα κατεσπάραττον τὴν ἀνήσυχον ψυχήν του.

Ἀφοῦ δὲ κατ' ὀλίγον ἕκαστος ἀπεγευσμάτισε καὶ πάντες ἀπεσύρθησαν, ὁ ἀξιωματικὸς ἔκαμε νεῦμα εἰς τὴν σύζυγόν του ν' ἀναβῇ εἰς τὸ δῶμα καὶ μείνῃ ἐκεῖ μέχρι τῆς ἐλεύσεώς του, αὐτὸς δὲ μετ' οὐ πολὺ εὑρέθη ἐντὸς τοῦ κοιτῶνος μετὰ τοῦ μυστηριώδους μόνον ὑποκειμένου.

Τώρα, κύριε, εἴμεθα μόνοι καὶ περιμένω ἀνυπομόνως νὰ μ' ἐξηγηθῆτε. Ὁ ξένος ἐσυλλογίσθη μίαν στιγμὴν, ἔπειτα ὡμίλησεν οὕτως. Νομίζω ὅτι σφάλλω μεγάλως, θεραπεύων κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον τὴν περιέργειαν ἀνθρώπου τὸν ὁποῖον ποτὲ ἄλλοτε δὲν εἶδον, καθότι μάλιστα ἡ διήγησις τοῦ προκειμένου ἀνεκδότου προσβάλλει οὐσιωδῶς τὴν τιμὴν τῆς πρὸ μικροῦ ἀποσυρθείσης κυρίας. Ὁ λόγος οὗτος ἐπροξένησεν εἰς τὸν Ἐδουάρδον περισσοτέραν φρίκην παρ' ὅσην ὁ θάνατος αὐτὸς ἤθελε τοῦ προξενήσει. Αἱ ἀρτηρίαι τῶν κροτάφων του ἐκτύπων βιαίως, ἡ ἀναπνοή του ἦτο δύσκολος, ἡ ὠχρότης ἐκάλυπτε τοὺς

χαρακτῆρας τοῦ προσώπου του, καὶ μόλις μετὰ μεγάλης δυσκολίας ἠδυνήθη ν' ἀρθρώσῃ τὰς λέξεις ταύτας· Ἐστάθητε ἴσως ἐραστής της; — Ὁ Θεὸς νὰ φυλάξῃ! ἐπανέλαβεν ὁ ἄγνωστος μὲ ἐπίσημόν τινα τρόπον. Ἐρωτικὴ μόνον ῥαδιουργία δὲν ἤθελε μὲ βιάσει νὰ λαλήσω κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον περὶ τῆς προκειμένης κυρίας· θέλω δὲ σᾶς διηγηθῆ ἐν ὀλίγοις τὰ διατρέξαντα, διότι σᾶς βλέπω μέγα μέρος λαμβάνοντα. Εἶχα πολυαγάπητόν τινα φίλον, ὀνομαζόμενον Βικτώριον Μαρεσάλην· συνανατραφέντες δὲ εἴχομεν πρὸς ἀλλήλους ἀπεριόριστον ἐμπιστοσύνην. Ἀναγκασθεὶς οὗτος πρὸς διευθέτησιν ἐμπορικῶν του τινῶν ὑποθέσεων νὰ μεταβῇ εἰς Γενεύην, ἐσχετίσθη, φαίνεται, μὲ τὴν Ἀδελαΐδα Μοργὰν, θυγατέρα ἑνὸς τῶν ἐκεῖ ἐμπόρων, ἥτις, διὰ τῶν χαριέντων τρόπων καὶ τῆς ὡραιότητός της, εἵλκυσεν ἐντὸς ὀλίγου τὴν καρδίαν τοῦ νέου καὶ ἐνθουσιώδους φίλου μου, καὶ, καθὼς ἐκεῖνος μ' ἔγραψε, συνεμερίσθη μετ' οὐ πολὺ καὶ τὸ πάθος του. Ἀργότερα ἔμαθον ὅτι, κατὰ καλὴν ἢ κακὴν, ἂν θέλετε, τύχην, ὁ φίλος μου ἐβεβαιώθη ὅτι ἐκείνη τὴν ὁποίαν αὐτὸς ἐνόμιζε σταθερὰν καὶ ἀθῶαν εἶχε πρὸ πολλοῦ ἀθετήσει τὰ ἱερώτερά της καθήκοντα. Ὁ Βικτώριος ἠθάνθη τοσαύτην ἀδημονίαν ὥστ' ἐκυριεύθη ἀπὸ φλογερὸν πυρετὸν ὅστις τὸν ἠνάγκασε διὰ πολλὰς ἡμέρας νὰ μείνῃ κλινήρης. Ἠσθάνετο μὲν ὅτι, καίτοι ὑποπεσοῦσα εἰς ἔγκλημα, ἡ Ἀδελαΐς τοῦ ἦτον εἰσέτι ἀγαπητὴ, ἀλλ' ἀφ' ἑτέρου ἡ τιμὴ ἀπῄτει νὰ τὴν λησμονήσῃ. Ὅθεν μὲ κατεσπαραγμένην καρδίαν τῆς ἔγραψεν ὅτι, ἕνεκα τοῦ πραχθέντος ἐγκλήματος, ἀποκαθίστατο τοῦ λοιποῦ ἀδύνατος πᾶσα μεταξὺ αὐτῶν σχέσις. Μετὰ τοῦτο ἀνεχώρησεν ἀμέσως διὰ τὴν Γαλλίαν, ὅπου ἡ Ἀδελαΐς τὸν ἠκολούθησεν· παρεκάλεσεν, ὠρκίσθη, ἠπείλησε διὰ νὰ καταπραύνῃ ὑπὲρ αὐτῆς τὸν νέον φίλον μου, ἀλλ' ὅλαι αὐταὶ αἱ προσπάθειαι ἀπέβησαν μάταιαι. Τελευταῖον ἔπαυσε νὰ τὸν βιάζῃ ὥστε νὰ τὴν νυμφευθῇ, καὶ δικαιωματικῶς ἀπῄτησε μόνον τὴν φιλίαν του. Ὁ Βικτώριος, θεωρῶν τὴν ἀπόφασίν της ὡς μεγάλην πρὸς αὐτὸν ἀφοσίωσιν, ἐπεσκέφθη ὡς ἁπλοῦς φίλος διά τινας ἡμέρας τὴν ἄλλοτε ἐρωμένην του. Ὀλίγον κατ' ὀλίγον ἡ ὑγεία τοῦ Βικτωρίου ἐχειροτέρευεν, ἡ δὲ ἀδυναμία του καθ' ἡμέραν ηὔξανε, χωρὶς ποσῶς αἱ προσπάθειαι τῆς δεσποινίδος Μοργὰν νὰ δυνηθῶσι νὰ ἐνισχύσωσι τὴν ὑγείαν του. Μ' ἔγραψε τότε, ἀλλὰ πολὺ ἀργὰ· ὁ θάνατος τὸν εἶχε πλησιάσει. Ἅμα λαβὼν τὴν ἐπιστολήν του, ἀνεχώρησα διὰ νὰ τὸν προφθάσω· ἀλλὰ φθάσας εἰς τὴν Διῴνην, ὅπου εἶχε προσωρινῶς μείνει, εὗρον αὐτὸν ἠλευθερωμένον ἀπὸ τὰ δεινά του.

Καταπληχθεὶς ἀπὸ τὸν ἐξαφνικὸν τοῦτον θάνατον ἀνθρώπου ἀνωμαλῆς ἡλικίας καὶ τακτικωτάτης διαγωγῆς, ἐνήργησα νὰ γείνῃ ἀνατομία τοῦ νεκροῦ· μεγάλη δὲ φρίκη μὲ κατέλαβεν ὅταν μ' εἰδοποίησαν ὅτι ὅλα τὰ τεκμήρια συνέτρεχον εἰς τὸ ν' ἀποδείξωσιν ὅτι εἶχεν ἀποθάνει διὰ δηλητηρίου. Ἐπειδὴ δὲ ὁ μόνος ἄνθρωπος ὅστις τὸν εἶχεν ἀδιακόπως περιποιηθῆ κατὰ τὴν βραχεῖαν αὐτοῦ ἀσθένειαν ἦτον ἡ Ἀδελαΐς Μοργὰν, ἠγέρθησαν διὰ τοῦτο κατ' αὐτῆς ὑπόνοιαι, ἕνεκα τῶν ὁποίων φυλακισθεῖσα ἐφέρθη εἰς ἀνάκρισιν, εἰς τὴν ὁποίαν ὅμως τόσον ἐπιτηδείως ἠνώθη τὴν κατηγορίαν της, ὥστε ἴσως ἴσως οὔτ' εἰς τὸ δικαστήριον τῶν Συνέδρων ἤθελε κἂν παραπεμφθῆ, ἐναντίον τῆς γενικῆς καὶ ἰσχυρᾶς περὶ τούτου προλήψεως, ἂν ἡ ἀνάκρισις δὲν ἀνεκάλυπτε πλαστήν τινα διαθήκην, ἐντὸς τῆς ὁποίας ἐκείνη ἐγκαθίστατο καθολικὴ τοῦ φίλου μου κληρονόμος. Ἀποδειχθείσης δ' ἐνταῦθα τῆς ἐνοχῆς της, κατεδικάσθη εἰς πολλῶν ἐτῶν δεσμὰ καὶ εἰς τὸν στιγματισμόν. Ἐγὼ παρευρέθην, ἐκτελουμένης τῆς ἀποφάσεως εἰς τὸ φοβερὸν πῆγμα, καὶ δὲν θέλει ποτὲ λησμονήσω τοὺς κανονικοὺς καὶ ὡραίους προσωπικοὺς χαρακτῆράς της, οἵτινες ὅμως ἔφερον τὰ ἴχνη τῆς βαθυτέρας τοῦ συνειδότος τύψεως. Φανταασθῆτε λοιπὸν ὁποῖος θαυμασμὸς ἔπρεπε σήμερον ἀμέσως νὰ μὲ κυριεύσῃ ὅταν εἶδα αὐτὴν τὴν ἰδίαν γυναῖκα, ἥτις ἐδολοφόνησε τὸν καλλίτερον φίλον μου, καθημένην εἰς τὴν τράπεζαν πλησίον σας.

Ὁ Ἐδουάρδος ἀνεπήδησεν ἀπὸ τὴν θέσιν του μὲ βλέμμα πλῆρες φρίκης, ἐπλησίασε τὸν διηγηθέντα καὶ μὲ νεκρικὴν φωνὴν τοῦ εἶπε. Τυχαία ὁμοιότης σὲ ἠπάτησεν· ἡ κυρία αὕτη οὔτε Μοργὰν, οὔτε Ἀδελαΐς ὀνομάζεται· ὅθεν ὁμολόγησον τὴν ἀπάτην σου, ἄλλως θέλεις ὑποστῆ τὰς φοικτὰς συνεπείας τῶν λόγων σου.

— Μὰ τὸν παντοδύναμον Θεὸν, εἶπα τὴν ἀλήθειαν! ἀλλὰ διατί τόσον πολὺ ταράττεσαι, ὠχριᾷς καὶ συγχρόνως ἐρυθριᾷς;

— Δυστυχή! μεῖν' ἐδὼ πέντε λεπτὰ, καὶ ὅλα ταῦτα ἀμέσως τὰ μανθάνεις. Λέγων οὕτως, ὁ Ἐδουάρδος ὥρμησεν ἔξω τοῦ κοιτῶνος ἀφίνων τὸν ἄγνωστον εἰς μεγάλην ἀπορίαν διατὶ τόσον πολὺ ἐνδιεφέρετο ὁ ἀξιωματικὸς ὑπὲρ μιᾶς ὡραίας μὲν ἐκ φύσεως γυναικὸς, ἀλλὰ τῆς ὁποίας ἡ ψυχὴ ἦτο μοναδικῶς βδελυρά.

—o—

ΚΕΦ. Β'.

Ὀλίγα λεπτὰ εἶχον μόλις διατρέξει ὅταν ὑπηρέτης τις ἐπροσκάλεσε τὸν κύριον Δοῦκλον, (οὕτως ὠνομάζετο ὁ ξένος) ν' ἀναβῇ εἰς τὸ δῶμα τοῦ κυρίου Ἐδουάρδου Δουμᾶ. Δεχθεὶς ἐκεῖνος τὴν πρόσκλησιν, ἐμβῆκε γαληνιαίως ἐντὸς τῆς μεγάλης αἰθούσης ὅπου ἐκάθητο ὁ εἰς ὃν εἶχε πρὸ μικροῦ διηγηθῆ τὸ τραγικόν του ἐπεισόδιον. Ἐπὶ τῆς τραπέζης ἐφαίνετο ἀπλωμένον ἐπί τινων πραγμάτων ἓν ῥινόμακτρον, πρὸς δὲ τούτοις ἦσαν ἐπ' αὐτῆς ἓν φύλλον χαρτίου μὲ ὑγροὺς ἔτι χαρακτῆρας, ἓν μελανοδοχεῖον, μερικὰ κονδύλια, ἓν ἀνοικτὸν χαρτοφυλάκιον· ἐπιστολαὶ δέ τινες, ἀτάκτως ἐῤῥιμέναι, ἦσαν εἰς τὸ ἐπίλοιπον τῆς τραπέζης μέρος.

Ὁ Ἐδουάρδος ἔδειξεν ἓν κάθισμα εἰς τὸν ξένον, ἠγέρθη, ἔκλεισε καλὰ τὴν θύραν καὶ ἔβαλε τὴν κλεῖδα εἰς τὸ θυλάκιόν του. Ἀκολούθως προσπαθήσας νὰ φανῇ μὲ κρύον αἷμα καὶ σηκόνων τὸ ῥινόμακτρον ὅπου ἐκάλυπτε δύω πιστόλια, εἶπε βραδέως Κύριε, εἶναι ἀνάγκη ὥστε εἷς ἐκ τῶν δύω μας νὰ μὴν ἐξέλθῃ τοῦ κοιτῶνος πλέον τούτου, καθότι τὸ πρόσωπον περὶ τοῦ ὁποίου μοῦ ἐλαλήσατε εἶναι ἡ σύζυγός μου.

Ἂν μὲν μὲ ἠπατήσατε, θέλετε διὰ τοῦτο μὲ τὸ αἷμά σας ἀπολογηθῆ! ἂν ἀπ' ἐναντίας (καὶ ἐδῶ ἡ φωνή του ἐξησθένησε καὶ ἔλαβε πένθιμόν τινα ἦχον) ἀληθῶς ἐλαλήσατε, ὀμνύω εἰς τὴν τιμήν μου ὅτι τὸ παραμικρὸν δὲν θέλω σᾶς βλάψει. Εἶναι περιττὸν ν' ἀποκριθῆτε καὶ νὰ λαλήσετε, καθότι εἰς μίαν στιγμὴν θέλει μόνη ἀποφασίσει περὶ τῆς τύχης της. Ταῦτα εἰπὼν, ὁ ἀξιωματικὸς ἐπροχώρησεν εἰς μίαν θύραν, ἥτις ἐσυγκοινωνοῦσε μὲ πλησίον τινὰ κοιτῶνα, τὴν ἤνοιξε, καὶ, ἐξαγαγὼν ἐκεῖθεν τὴν νέαν του σύζυγον, ἐκπλαγεῖσαν εἰς τὸ φέρσιμον καὶ τοὺς τρόπους τοῦ συζύγου της, εἶπε· Κυρία, σᾶς προσκαλῶ νὰ ξεσκεπάσετε ἀμέσως τοὺς ὤμους σας! Ἡ γυνὴ, εἰς τὴν ὁποίαν ἀπηυθύνετο ἡ ἀλλόκοτος αὕτη ὁμιλία, εἴτε ἕνεκα τῆς ἐκστάσεώς της, εἴτε διότι ἦτο πεπεισμένη περὶ τοῦ ἀποτελέσματος τοιούτου ζητήματος, ὠχρίασεν, ἐκλονίσθη καὶ ἐδοκίμασε νὰ ψελλίσῃ λόγους ἀπρεπείας, παραφροσύνης, παραδόξου προτάσεως.

— Σιωπή! ἀνέκραξεν ὁ Ἐδουάρδος μὲ φοβερὰν φωνὴν, δὲν θέλεις ποσῶς ὑπεκφύγει τὴν ἐκτέλεσιν τῆς θελήσεώς μου.

— Ἀλλὰ δὲν δύναμαι, δὲν πρέπει εἰς αὐτὴν νὰ ὑποταχθῶ, ἀνέλαβεν ἐκείνη ἱκετευτικῶς.

— Καλὰ, θέλω λοιπὸν μόνος σαφηνίσει τὰς ὑποψίας μου· ἐβρύχησεν ὁ νέος, καὶ μὲ μανιώδη χεῖρα ξεσχίσας τὴν ἄκραν τῆς ἐσθῆτος τῆς Μαρίας, ἐγύμνωσε τοὺς ὤμους της.

Ἓν βλέμμα μόνον ἔφθασε, καθότι ἡ τρομερὰ σὐλὴ πολὺ καθαρὰ ἐφαίνετο. Ἡ χεὶρ τοῦ δημίου εἶχε μολύνει ἐκείνους τοὺς λευκοτάτους ὤμους, καὶ εἶχεν ἐκεῖ χαράξει τὴν αἰωνίαν ἀνάμνησιν τοῦ ἐγκλήματος.

Εἰς τὴν θέαν ταύτην ὁ Ἐδουάρδος ἐφάνη ὅτι ἀνέλαβε τὴν συνήθη αὐτοῦ γαλήνην. Ἔβγαλεν ἀπὸ τὸ βυλάκιόν του τὴν κλεῖδα τῆς θύρας, καὶ, ἐγχειρίζων αὐτὴν εἰς τὸν θεατὴν τῆς σκηνῆς, φύγε ταχέως! τοῦ εἶπε, πρὶν ἡ λύσσα μὲ παροξύνῃ ὥστε νὰ σοῦ κλείσω διὰ παντὸς τὸ στόμα. Κάλλιον ἴσως θὰ ἦτο τοῦτο, καθότι κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον ἤθελα σ' ἐμποδίσει νὰ ἐπαναλάβῃς ἄλλοτε ταύτην τὴν πλήρη αἴσχους καὶ ἐγκλημάτων ἱστορίαν· ἀλλ' ἐπειδὴ ἅπαξ σοῦ ἔδωκα τὸν λόγον μου, δὲν ἐπιθυμῶ, οὐδ' εἰς τὸν ἀφανισμόν μου αὐτὸν, νὰ τὸν παραβιάσω. Ἀπελθε τ' ὀγλιγωρότερον, διότι ἄλλως θέλεις γείνει μάρτυς αὐστηρᾶς μὲν, ἀλλὰ σκληρᾶς, δικαιοσύνης!

Εἶν' ἀνωφελὲς νὰ προσθέσωμεν ὅτι ὁ Κ. Δοῦκλος ἐξῆλθε καὶ ἔδραμε νὰ ζητήσῃ βοήθειαν, θέλων νὰ ἐμποδίσῃ τὴν ἐκτέλεσιν τῆς ἀπηλπισμένης πράξεως, τὴν ὁποίαν οἱ ἀόριστοι τοῦ νέου ἀξιωματικοῦ λόγοι ἠπείλουν. Ἅμα δὲ κατέβη τὴν κλίμακα, κρότος πιστολίου προσέβαλε τὴν ἀκοήν του, καὶ, μόλις ἐπρόρθασε νὰ φωνάξῃ ὥστε νὰ σπεύσωσιν ὑπηρέται, δεύτερος κρότος ἠκούσθη· σῶμά δέ τι, βαρέως καταπεσὸν, ἐκλόνισε τὰς κιγκλίδας τῆς κλίμακος ὁποῦ αὐτὸς ἐστηρίζετο.

Τὸν περιεκύκλωσαν ἀμέσως πολλοὶ περίεργοι ἄνθρωποι, ἐπὶ κεφαλῆς τῶν ὁποίων ἦτον ὁ κύριος τοῦ ξενοδοχείου. Μὴ δυνάμενος νὰ προφέρῃ λέξιν τοὺς ἔκαμε σημεῖον ν' ἀναβῶσιν.

Ἐν ῥοπῇ ὀφθαλμοῦ εὑρέθησαν ὅλοι ἐπάνω, εἰσῆλθον εἰς τὸ δῶμα ὅθεν ἐξῆλθον οἱ κρότοι τῶν πιστολίων καὶ τὸ ὀπίσω ὁ ἐκεῖθεν ἐξερχόμενος καπνὸς τοὺς ἔδειξεν. Ἡ νέα αἱματωμένη, καὶ τὸ στῆθος ἔχουσα μὲ βολὴν διαπερασμένον, ἔκειτο ἐπὶ τοῦ ἐδάφους· ὁ Ἐδουάρδος δὲ εἶχε φέρει τὸ ὅπλον εἰς τὸ στόμα, καὶ κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον εἶχε συντρίψει τὴν κεφαλήν του.

Σ. Π. Βενέτης.

ΝΑΥΑΓΙΑ ΠΕΡΙ ΤΗΝ ΣΠΙΤΣΒΕΡΓΗΝ.

Η ΦΑΛΑΙΝΑ.

Ἡ θύελλα διήρκεσεν ἓξ ἡμέρας κατὰ τὸ διάστημα τῶν ὁποίων ἦτο ἀδύνατον νὰ θέσῃ τις τὸν πόδα ἔξω τῆς καλύβης· διότι ἦταν ἀρχοὶ τοῦ Μαρτίου. Τέλος ὁ οὐρανὸς ἐκαθαρίσθη, καὶ ἡ σελήνη μὲ τὸ δρεπανοειδὲς σχῆμα της ἐνεφανίσθη ὄπισθεν τῶν βράχων.

Ὁ Ἰβὰν καὶ ὁ Ἀλέξις ὠφεληθέντες ἀπὸ τὰς πρώτας στιγμὰς τῆς γαλήνης τὰς διαδεχθείσας τρομερὰς θυέλλας, ἔσπευσαν εἰς τὸν κόλπον ὅπως ζητήσωσιν ἐκεῖ ξυλικήν. Ἡ ὄχθη τῆς θαλάσσης παρίστα κατ' ἐκείνην τὴν στιγμὴν τὸ μελαγχολικώτατον καὶ τρομερώτατον θέσμα· τὰ τεμάχια τῶν πάγων, ἅτινα ἦσαν ἐρριμμένα ἐπ' αὐτῆς, συντετριμμένα καὶ ἐπισεσωρευμένα ὑπὸ τῆς δυνάμεως τῶν ἀνέμων, παρίστων σχήματα ἀλλόκοτα, καὶ τὸ λυκόφως ὅπερ ἐρώτιζε τὰς γιγαντιαίας μορφάς των καὶ φαντασιώδεις ἐνεψύχου εἰς αὐτὰ τρομερόν τι.

Πλησιάζοντες τὴν ὄχθην οἱ δύω νεανίαι παρετήρησαν ἐν τῷ μέσῳ τῶν ὀξέων πάγων ὄγκον τινὰ ὑπομέλαινα ὅπερ ἐξέλαβον κατ' ἀρχὰς διὰ τρόπιδα πλοίου ἀνατετραμμένου. Βαθέως συγκινηθέντες εἰς τὴν θέαν ταύτην, δὲν ἠδυνήθησαν νὰ μὴ συλλογισθῶσι πάραυτα τοὺς συντρόφους των, καὶ ἔτρεμον μὴ τὸ λείψανον τοῦτο τοῦ ναυαγίου τοῖς διακοινώσῃ τὸ δυστυχὲς τέλος τοῦ Ἄγγλου πλοιάρχου καὶ τοῦ πληρώματός του. Ἀπεφάσισαν πάραυτα νὰ προχωρήσωσι πρὸς αὐτὸ καὶ νὰ ἀναγνωρίσωσι τὴν φύσιν του τὴν ὁποίαν μακρόθεν ματαίως ἐπροσπάθουν νὰ μαντεύσωσι. Ἡ ὁδὸς ἦτο δύσκολος καὶ ἐπικίνδυνος ἐνταυτῷ· οἱ πάγοι οἱ τόσον σφοδρῶς ταραχθέντες ὑπὸ τῶν κυμάτων τῶν ἀνέμων, ἐσχημάτισαν ἀναριθμήτους ἀνωμαλίας, ἄφησαν μάλιστα εἰς τινα μέρη καὶ ἐπιφανείας θαλάσσης μὴ καταψυχθείσας. Ἀλλ' οἱ νέοι μας συνειθισμένοι εἰς μεγαλειτέρους κινδύνους δὲν ἐδειλίασαν καὶ ἐδῶ· ἄλλως, ὁ ὁρμητικὸς Ἰβὰν δὲν ἐσταμάτα ποτὲ καὶ πρὸ πάντων ὅτε ἡ φαντασία του ἦτον ἐξημμένη, ὁ δὲ Ἀλέξης, ἀφοῦ ἔκαμε τὰς παρατηρήσεις του, ἠκολούθησε τὸν σύντροφόν του, ἀποφασίσας νὰ μὴ τὸν ἀφήσῃ νὰ διατρέξῃ μόνος τὰς περιπετείας τοιαύτης κινδυνώδους ἐκδρομῆς.

Ὅσῳ δὲ ἐπλησίαζον τὸ ζοηρῶς κινῆσαν τὰς αἰσθήσεις των ἀντικείμενον, τόσῳ περισσότερον ᾐσθάνοντο ὀσμήν τινα ἄγνωστον εἰς αὐτοὺς πνιγηρὰν καὶ δυσάρεστον· ἐξηκολούθησαν ἐν τούτοις τὴν ὁδόν των ἀναρριχώμενοι ἐπὶ τῶν ὀξέων κορυφῶν τῶν βράχων, εἰς τοῦτο βοηθούμενοι ὑπὸ τῶν λίσγων καὶ πτύων ἅτινα ἔφερον μεθ' ἑαυτῶν ὅπως ἐκριζώσωσι τὰ δένδρα. Ἀλλ' ὁποία ὑπῆρξεν ἡ ἔκπληξις των ὅτε ἀνεγνώρισαν ὅτι ἐκεῖνο ὅπερ ἐξέλαβον διὰ ναῦν δὲν ἦτον ἄλλο ἢ ὑπερμεγέθης Φάλαινα ἐξοκείλκσα ἐν μέσῳ τῶν πάγων! Τὸ ὑπερμέγεθες τοῦτο κῆτος, ὅπερ εἶχεν ἕως ἑξήκοντα ποδῶν μῆκος, ἐφαινετο ἀποθανὼν πρό τινων ἡμερῶν καθόσον ἀπέδιδεν ὀσμὴν ἀνυπόφορον. Κατὰ πρῶτον δὲν ἐπλησίασαν τὸ τέρας τοῦτο, ἔπειτο ὅμως ἐπροχώρησαν, καὶ θαυμάζοντες παρετήρησαν τὴν γιγαντιαίαν κατασκευήν του καὶ τὸ μέγεθος τῆς κεφαλῆς του, ἥτις ἐσχημάτιζε σχεδὸν τὸ τρίτον τοῦ ὅλου ὄγκου. Ἔθιξαν τὸ δέρμα της τὸ μελανὸν καὶ λισσὸν ὡς τὸ νοῦ ἐγχέλυος καὶ τὸ εὖρον μυελῶδες, τὴν δὲ πιμελὴν τὴν περικαλύπτουσαν αὐτὸ ἀρκετὰ ἁπαλὴν ὅπως ἡ χεὶρ ὁλόκληρος εἰσδύσῃ εἰς ταύτην, παρετήρησαν ὡσαύτως πληθύν τινα μαλακίων καὶ ὀστράκων κεκολλημένων ἐπὶ τοῦ δέρματος τῆς Φαλαίνης. Τέλος ἐσυλλογίσθησαν καὶ τὸ καταφύγιον των, καὶ ἀπεμακρύνθησαν μὲ τοὺς αὐτοὺς κόπους καὶ προφυλάξεις ὁποίους εἶχον λάβει ὅπως προχωρήσωσι μέχρι ταύτης Ἔσπευσαν λοιπὸν νὰ διακοινώσωσι τὴν ἀνακάλυψιν καὶ εἰς μείναντα ἐν τῇ καλύβῃ σύντροφόν των.

Ἀλλ' οὗτος δὲν ἐξεπλάγη ποσῶς ἀκούων τὴν διήγησιν τοῦ Ἰβὰν καὶ τοῦ Ἀλέξι, διότι εἴξευρε ὅτι δὲν εἶναι παράξενον νὰ ἴδῃ τις τὰ κήτη ταῦτα ἐρριμμένα ἐπὶ τῆς παραλίας, εἴτε πρὶν ἀποθανόντα, καὶ ἐπομένως ἡ ἄμπωτις τῶν πάγων καὶ ὁ συνωθισμὸς τῶν κυμάτων νὰ ῥίψῃ αὐτὰ ἔξω. Οἱ κάτοικοι τῆς Καμτσεάτικας θεωροῦσι τὰ συμβάντα ταῦτα ὡς ὠφελήματα, παρέχοντα αὐτοῖς διὰ πολὺν καιρὸν ἄφθονον τροφήν. Οἱ λαοὶ οὗτοι, τῷ ὄντι, κάμνουσι ἐξαίρετον δεῖπνον μὲ τὸ δυσμάσσητον κρέας τῆς Φαλαίνης, καὶ μάλιστα μὲ τὴν ἐλαιώδη πιμελήν της. Πολλάκις ὅμως τὰ δῶρα ταῦτα ἅτινα ἡ θάλασσα τοῖς ἐξαποστέλλει εἶναι ἐνίοτε ὀλέθρια τῷ ὄντι, διάφοροι παροχθῖται φονεύουσι τὰς Φαλαίνας σφενδονίζοντες κατ αὐτῶν ὀϊστοὺς ἐμβεβαμμένους εἰς ἰόν· ἂν λοιπὸν ἐκείνη τὴν ὁποίαν τρώγουσι τοιουτοτρόπως ἐφονεύθη, ἡ τροφὴ ἣ ἐξάγουσιν ἐκ ταύτης δύναται νὰ προξενήσῃ δυστυχήματα. Πολλάκις εἶδον πλῆθος κατοίκων συγχρόνως ἀποθανόντων ὡς γευθέντες τὴν μεμολυσμένην ταύτην τροφήν. Ὁ σύντροφός των, ὅστις εἶχε πολλὰς γνώσεις ἐπὶ τοῦ ἀντικειμένου τούτου, ἕνεκα τῶν πολλῶν ταξειδίων ἅτινα ἔκαμεν ἐπὶ πλοίων προσδιωρισμένων διὰ τὴν ἄγραν τοῦ εἴδους τούτου τοῦ κήτους, τοῖς ἔδωσε πλείστας πληροφορίας διὰ ταῦτα.

« Ἡ φάλαινα, τοῖς εἶπε, εἶναι ἐκ τῶν τερατωδεστέρων ἰχθύων οὓς ἀπαντᾷ τις ἐν τῇ θαλάσσῃ, καὶ κατατάττεται εἰς τὰ εἴδη τῶν φυσητήρων. Ὁ δὲ χαρακτήρ της εἶναι ἔλλειψις τῶν ὀδόντων. Ἡ κεφαλὴ ἡ ὑπερμεγέθης, ὡς τὸ παρετηρήσατε, εἶναι σχεδὸν ὁλόκληρος ἐσχισμένη, ἕνεκα τῆς μεγάλης κοιλότητος τοῦ στόματος, ἐνθα δέκα ἢ δώδεκα ἄνθρωποι θὰ δυνηθῶσιν εὐκόλως νὰ ἵστανται ὄρθιοι. Ἡ εὐρεῖα αὕτη δεξαμενὴ σχηματίζεται ἀπὸ σιαγόνεια ὀστᾶ παχύτατα· ταῦτα δὲ εἶναι τὰ τῆς ἄνω σιαγῶνος ἅτινα ὑποστηρίζουσι τὴν κερατώδη ταύτην ὕλην διῃρημένην εἰς πέταλλα τὰ ὁποῖα τελαμοειδῆ γένεια ἢ κοινῶς πλευρὰ τῆς φαλαίνης προσαγορεύουσιν· τὰ εἴδη αὐτὰ τῶν ὀστέων, ἅτινα ἀντικαθιστῶσι τοὺς ὀδόντας τοῦ ζώου, εἶναι χρώματος φαιοῦ, μελανοῦ καὶ κιτρίνου, μὲ πολυειδεῖς γραμμάς. Εὑρίσκονται φάλαιναι αἵτινες ἔχουσι πλευρὰς καθαροῦ γαλανοῦ χρώματος, καὶ αὗται εἶναι αἱ νέαι. Ἡ σκληρὰ αὕτη ὕλη κοσμεῖται ἀπὸ τρίχας μακρὰς καὶ τραχείας, ἢ μᾶλλον αὐταὶ εἶναι τὰ τελαμοειδῆ γένεια συντεθειμένα ἀπὸ νήματα παραλυόμενα καὶ λήγοντα εἰς λεπτότατα σωμάτια ταῖς θριξὶ παραπλησίως. Ἑκάστη πλευρὰ τῆς ἄνω σιαγόνος κοσμεῖται ἀπὸ διακόσια πεντήκοντα πλευρίδια, τὰ ἰσχυρότερα τῶν ὁποίων εὑρίσκονται ἐν τῷ μέσῳ ἔχοντα ἕως δώδεκα καὶ δεκαπέντε ποδῶν μῆκος· ἡ κάτω σιαγὼν περικυκλοῦται ἀπὸ μεγάλας ὀστεώδεις πλευρὰς χρώματος λευκοῦ καὶ κρατοῦσι τὴν γλῶσσαν, ἥτις ἐστὶ σωρὸς ἁπαλῆς πιμελῆς καὶ σπογγώδους, χρώματος λευκοῦ, ἀλλὰ ῥυτιδωμένου ἀπὸ μαύρας κηλίδας.

Ἐπὶ τῆς κεφαλῆς τῆς φαλαίνης, ἄνωθεν τῶν ὀφθαλμῶν καὶ τῶν σιαγόνων, ὑψοῦται ἰσχυρόν τι κύρτωμα ἔχον δύω ὀπὰς δι' ὧν τὸ ζῶον ἐκπέμπει τὸ ὕδωρ μετὰ πλείστης δυνάμεως. Ὁ θόρυβος τοῦ κινήματος τούτου, ὅστις ἀκούεται πολὺ μακρὰν, ὁμοιάζει τὸν τοῦ ἀνέμου τοῦ καταδυομένου εἰς οἱονδήποτε ἄντρον. Ἡ φάλαινα μόνον ὅτε εἶναι πληγωμένη σφενδονίζει τὸ ὕδωρ ἰσχυρότατον καὶ τότε ὁ θόρυβος τὸν ὁποῖον προξενεῖ ὁμοιάζει τὸν τῆς ταραττομένης θαλάσσης. Ἄνωθεν τοῦ κυρτώματος τούτου, εἰς τὴν γωνίαν σχεδὸν τοῦ στόματος, εὑρίσκονται οἱ ὀφθαλμοί, οἵτινες δὲν εἶναι μεγαλήτεροι τῶν τοῦ βοὸς, κοσμοῦνται δὲ καὶ οὗτοι ὑπὸ τριχῶν. Ἀμέσως ὄπισθεν τῶν ὀφθαλμῶν καὶ ἐπομένως πλησίον τῆς γωνίας τοῦ στόματος, εὑρίσκονται αἱ πτέρυγες, ἀνάλογοι τῇ μεγαλειότητι τοῦ ζώου, καὶ κεκαλυμμέναι ἀπὸ χονδρὸν δέρμα, μελανὸν καὶ πεποικιλμένον ἀπὸ ἀκτῖνας λευκάς. Κόπτων τις τὰς πτέρυγας εὑρίσκει κάτωθεν τοῦ δέρματος ὀστᾶ ἀνθρωπίνης χειρὸς ἠνεωγμένης παραπλήσια. Τὰ μεταξὺ τῶν ἁρμῶν διαστήματα συνδέονται διὰ νεύρων σκληροτάτων. Ἡ φάλαινα ἔχουσα μόνον δύω πτέρυγας μεταχειρίζεται αὐτὰς ὡς κώπας καὶ κολυμβᾷ ὡς δίκωπος λέμβος. Ἡ κεφαλὴ εἶναι ἀμέσως ἡνωμένη μετὰ τοῦ σώματος, ὅπερ σχηματίζει καμπύλωμά τι ὅμοιον τῇ τρόπιδι τοῦ πλοίου, στενούμενον καὶ λῆγον εἰς ὁριζόντειον οὐρὰν, πεπροικισμένην μὲ μεγίστην ἰσχὺν καὶ διῃρημένην εἰς δύω ὁμοίους λοβούς.

« Τὸ χρῶμα τῶν ζώων τούτων εἶναι ὡραιότατον ἐν τῷ ἡλίῳ· διότι οἱ μικροὶ σπειροειδεῖς ἑλιγμοὶ ὑφ' ὧν τὸ δέρμα των εἶναι κατάστικτον τοῖς δίδουσι τὴν λάμψιν τοῦ ἀργύρου.

Κολυμβῶσι μετὰ μεγίστης ταχύτητος· ἡ δὲ κίνησίς των συνίσταται εἰς παραβολὰς γεγραμμένας ἐπὶ τοῦ

ὕδατος διὰ τοῦ ἀποτελέσματος τῶν κτυπημάτων τῆς ὁριζοντείου οὐρᾶς των ἐπὶ τοῦ ὕδατος. Ὅταν ἡ φάλαινα φεύγῃ, βλέπει τις ἐναλλὰξ τὴν κεφαλὴν, τὴν ῥάχιν καὶ τὴν οὐράν της, ἔπειτα τὸ πᾶν χάνεται ὅπως ἀναφανῇ μακρότερα ἐπὶ τῆς ἐπιφανείας μὲ τὰ αὐτὰ κινήματα.

Ἂν καὶ ἀξιοθαυμάστου δυνάμεως τὸ θαυμάστον τοῦτο τέρας, μολοντοῦτο ἔχει ἐπιφόβους ἐχθρούς· ὁ ἐπιφοβώτερος πάντων εἶναι ὁ ξιφίας εἴτε σπαθίτης. Ποτὲ ἡ συνάντησίς των δὲν γίνεται ἄνευ μάχης· καὶ συνήθως ὁ προκαλῶν ταύτην εἶναι ὁ Ξιφίας. Ἐνίοτε δύω τῶν ζώων τούτων ἑνοῦνται κατὰ μιᾶς Φαλαίνης, καὶ ἐπειδὴ αὕτη δὲν ἔχει οὐδὲν ὅπλον ἀμυντικὸν ἢ τὴν οὐράν της, ἐπιπίπτει μὲ τὴν κεφαλὴν, προσπαθοῦσα διὰ ταύτης νὰ κτυπήσῃ τὸν ἐχθρόν της, τὸν ὁποῖον καταβάλλῃ διὰ τοῦ τοιούτου κτυπήματος· ἀλλ' ὁ πανοῦργος Ξιφίας εὐκόλως ἀποφεύγει τὴν πληγὴν, καὶ, ἐπιπίπτων κατ' αὐτῆς τῇ ἐμπήγει τὸ ὅπλον του ἐπὶ τῆς ῥάχεώς της. Πάντοτε δὲ ὁσάκις ἐφορμᾷ κατ' αὐτῆς, ἐκείνη καταδύεται, μολοντοῦτο τὴν καταδιώκει καὶ τὴν ἀναγκάζει νὰ ἀναφανῇ· τότε πάλιν ἄρχεται ἐκ νέου ἡ μάχη μέχρις οὗ τὴν χάσῃ ἀπὸ τοὺς ὀφθαλμούς του. Αἱ Φάλαιναι ὅσαι φονεύονται ἀπὸ τοὺς Ξιφίας τόσον ἀπόζουσιν, ὥστε ἡ ὀσμή των διαδίδεται μακρόθεν. Λέγουσιν ὅτι οἱ Ξιφίαι καὶ ἄλλοι τινὲς ἰχθῦες τοῦ αὐτοῦ γένους εἶναι ἀπληστότατοι τῆς γλώσσης τῆς Φαλαίνης, μάλιστα προσπαθοῦσι νὰ τὴν ὑποκλέψωσι ζῶντος τοῦ ζώου. Πρὸς τοῦτο εἷς ἐξ αὐτῶν ζητεῖ νὰ εἰσάξῃ πρῶτος τὴν κεφαλήν του ἐν τῷ στόματι τῆς Φαλαίνης, ὅταν δὲ καταληφθῇ μεταξὺ τῶν σιαγόνων της, μένει ἐκεῖ, ἀποτελοῦν τρόπον τινὰ γωνίαν, ἐνῷ οἱ ἄλλοι μεγεθύνοντες τὸ χάσμα εἰσδύουσιν ἐν αὐτῷ καὶ κατεσθίουσι τὴν γλῶσσαν. Καὶ τότε ἡ Φάλαινα ἀποθνήσκει ἐν σπαραγμοῖς.

Μετὰ τὰς πληροφορίας ταύτας ὁ σύντροφός των ἐπρόσθεσε· «Αὔριον θὰ πορευθῶμεν ὁμοῦ διὰ νὰ ἴδωμεν ἂν δυνάμεθα νὰ ἐξάξωμεν τεμάχιόν τι τῆς Φαλαίνης ταύτης πρὶν τῆς διαλύσεώς της· καὶ τότε θὰ δυνηθῶ νὰ σᾶς δώσω τινὰς πληροφορίας περὶ τῆς ἁλιείας της.»

Ἁλιεία Φαλαίνης.

Τὴν ἐπαύριον οἱ τρεῖς δυστυχεῖς σύντροφοι προμηθευθέντες μὲ ὅσα ἐργαλεῖα ἔκριναν ἐπιτήδεια, ἐπορεύθησαν πρὸς τὸ νεκρὸν τέρας. Μὴ δυνάμενοι δὲ νὰ διαμελίσωσι τὸ ὑπερμέγεθες τοῦτο ζῶον, ἠρκέσθησαν νὰ διατρυπήσωσι μόνον τὸ παχὺ δέρμα του εἰς πολλὰ μέρη, καὶ βυθίζοντες ὀξέα ὄργανα εἰς τὴν στιβάδα τῆς πιμελῆς της εὑρισκομένης μεταξὺ τοῦ δέρματος καὶ τῆς σαρκὸς, ἔκαμον νὰ ῥεύσῃ μεγάλη ποσότης ἐλαίου τὴν ὁποίαν ἐσύναξαν εἰς μικροὺς καδίσκους οὓς εἶχον φέρει ἐπὶ τῷ σκοπῷ τούτῳ· ὡσαύτως ἀφῆρεσαν, διὰ τοῦ πελέκυος, μεγάλα τεμάχια πιμελῆς ὅπως τὰ ἀναλύσωσι καὶ κατασκευάσωσι διὰ τούτων ἐξαίρετον ὕλην διὰ τὴν λυχνίαν των. Αἱ ζωοτροφίαι ἃς εἶχον ἤδη μὲ ἀφθονίαν, τοὺς ἀπέτρεπον ἀπὸ τοῦ νὰ γευθῶσι τὸ ἄνοστον κρέας τοῦ ζώου τούτου· ἄλλως ἀρκετὸν φορτίον ἔχοντες δὲν ἐπεθύμουν νὰ λαφυραγωγήσωσι καὶ ἄλλο ἀπὸ τοῦ ζώου. Ἐγκατέλειψαν λοιπὸν τὸ ἐπίλοιπον εἰς τὰ ἄγρια θηρία καὶ εἰς τὰ μεγάλα ἁρπακτικὰ πτηνὰ τὰ ὁποῖα κατ' ἐκείνην τὴν στιγμὴν περιεπλανῶντο ἄνωθεν τῆς κεφαλῆς των.

Ἐνῷ ὅμως διήρκει ἡ ἐκτέλεσις τοῦ ἔργου των, καὶ ὅτε ἀκόμη ἐπέστρεψαν εἰς τὴν καλύβην, ὁ σύντροφός των τοῖς ἔδοσε πολλὰς πληροφορίας περὶ τῆς ἁλιείας τῆς Φαλαίνης, καὶ ταύτας μεταφέρομεν καὶ ἡμεῖς ἐδῶ.

Οἱ Βάσκοι, ἢ μᾶλλον οἱ θαλασσοπόροι τῆς Βισκαΐας καυχῶνται γενικῶς ὡς πρῶτοι πολεμισταὶ τοῦ θαλασσίου τούτου βασιλέως· τοὐλάχιστον ἡ ἐπιτηδειότης ἣν ἀπέκτησαν εἰς τὴν κινδυνώδη ταύτην ἁλιείαν καὶ ἡ τόλμη ἣν ἐχρῶντο ἐν αὐτῇ τοῖς ἔδοσεν ἐπὶ τοῦ ἀντικειμένου τούτου φήμην μεγάλην. Πρῶτοι οἱ Ὁλλανδοὶ καὶ οἱ Ἄγγλοι ἐνεψύχωσαν διὰ μεγάλων ἀντιμισθιῶν τὸ εἶδος τοῦτο τῆς ἁλιείας· μετὰ τούτους ἦλθον οἱ Ἀμερικανοὶ καὶ τελευταῖοι πάντων οἱ Γάλλοι, καὶ ὅμως, ἀπὸ τὸ 1785—1793, ἑκατὸν δεκατέσσαρες νῆες εἰσῆλθον εἰς τὴν Γαλλίαν μὲ χιλίους τριάκοντα τόνους ἐλαίου. Ἀπὸ τὴν ἐποχὴν ταύτην, οἱ φορτωταὶ τῶν Γαλλικῶν λιμένων δὲν ἔπαυσαν ἀπὸ τοῦ νὰ αὐξάνωσι τὸ εἶδος τοῦτο τῆς ἐργολαβίας.

Ὁ ἐκτεταμένος οὗτος κινδυνώδης πλοῦς ἀπαιτεῖ πλοῖα καλῶς κατεσκευασμένα, μὲ ὁπλισμὸν ἰσχυρὸν καὶ ἀποσκευὴν πολυάριθμον. Ἅμα παρατηρήσωσι τὴν Φάλαιναν, ἢ μακρόθεν ἀκούσωσι τὸν φυσητῆρα αὐτῆς ἀνυψοῦντα τὸ ὕδωρ, ἅπαντες οἱ ἁλιεῖς ῥίπτονται εἰς τὰς λέμβους των. Ἑκάστη λέμβος συνήθως περιλαμβάνει ἓξ ἀνθρώπους, ἐνίοτε ὅμως καὶ ἑπτὰ, κατὰ τὸ μέγεθός της. Πλησιάζουσι τὴν Φάλαιναν βοηθούμενοι ἀπὸ τὰ κωπία των, καὶ ὁ καμακευτὴς ὅστις ἵσταται ἔμπροσθεν τῆς λέμβου, ῥίπτει κατ' αὐτῆς τὸν κάμακά του. Συνήθως προσπαθοῦσι νὰ εἰσάξωσι τὸν σίδηρον πλησίον τῶν ὤτων καὶ τῶν σιαγόνων ἢ ἐν τῷ μέσῳ τῆς ῥάχεως. Ὁ σίδηρος τοῦ κάμακος κατὰ μὲν τὸ ἐμπρόσθιον μέρος του ὁμοιάζει τὸ βέλος, ἀλλὰ μὲ δύω ἀκμάς· τὸ ὀπίσθιον δὲ εἶναι χονδρὸν, διὰ νὰ μὴ δύναται ἡ Φάλαινα νὰ τὸ συντρίψῃ ἢ ἀποσπάσῃ.